HVALOPJ'EV S'ŪNCU

BO

Akkadski pjesmotvori u hrvatski pretočeni
i komentarima popraćeni
po **Bulcsúu Lászlóu**

Hvalopjˈev Sˈūncu

Akkadski pjesmotvori u hrvatski pretočeni
i komentarima popraćeni po
Bulcsúu Lászlóu

HVALOPJ'EV S'ŪNCU

BO

Akkadski pjesmotvori u hrvatski pretočeni
i komentarima popraćeni
po **Bulcsúu Lászlóu**

Odjel za orijentalistiku Hrvatskoga filološkog društva
Bibliotheca orientalica
Niz: Prinosi
Knjiga: 10

CIP zapis dostupan u računalnome katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 818125

Hvalopjˈev Sˈūncu

Akkadski pjesmotvori u hrvatski pretočeni
i komentarima popraćeni po
Bulcsúu Lászlóu

Odjel za orijentalistiku Hrvatskoga filološkog društva
Zagreb 2012.

Uvodna riječ

Čast nam je i zadovoljstvo što nam se ukazala prilika objaviti sve do sada tiskane prijevode iz akkadskoga profesora Bulcsúa Lászlóa uz njegov 90. rođendan. Popratni su tekstovi ponešto prošireni, a tiskarske su greške i po koji akcent u prijevodima ispravljeni. Svi su ti prijevodi povezani s orijentalistikom u Zagrebu, odnosno s njezinim utemeljiteljima i njihovim učenicima. Najraniji, *Pripovijest o siromahu iz Nippura*, objavljen je 1966. u *Republici* zahvaljujući čikaškom susretu profesora Svetozara Petrovića, jednoga od utemeljitelja indologije na Sveučilištu u Zagrebu, s profesorom Lászlóom. Prema Lászlóovim riječima Petrović mu je doslovno iz ruke ugrabio prijevod i onda ga uz kratku bilješku objavio. U Chicagu je profesor László surađivao s uglednom američkom akkadistkinjom, profesoricom Ericom Reiner i oni su jedno drugome u svojim radovima zahvaljivali na uzajamnom ukazivanju pomoći. Tako je Erica Reiner već 1966. u uvodu svojoj knjizi *A Linguistic Analysis of Akkadian* bila napisala: »I have been especially fortunate to profit from constructive criticism and suggestions of my colleague Bulcsú László (University of Chicago and University of Zagreb), whose help in the final redaction, in particular with the formalization of the phonological and transformational statements, has been invaluable.« (str. 5) Nekoliko godina kasnije u tekstu »How We Read Cuneiform Texts«, objavljenom 1973. u *Journal of the Cuneiform Studies*, Reinerova se opet našla ponukanom zahvaliti našemu Svečaru na pomoći: »B. László not only supplied much of the linguistic background and methodology, but also gave generously of his time to supervise the details of the formulations.« (Bilj. 1)

Nakon prvoga, svakih desetak godina pojavljivao se po još jedan prijevod iz akkadskoga. Svi su oni nastali na zamolbu zagrebačkih indologa kako bi se zbornici posvećeni orijentalistici kod nas obogatili i probranim djelima iz akkadistike. Prvi takav zbornik – tematski broj časopisa *Književna smotra*, što ga je tada uređivao profesor Zdravko Malić, na čije je poticaje taj časopis otvarao svoje stranice literaturi iz cijeloga svijeta i tako svijet pripuštao i u naša očišta

– profesor László počastio je prijevodom *Enūme Eliš*. Ostala tri prijevoda, *Hvalopjev Suncu*, *Trava od srca* te *Silazak Ištarin*, prijevodi su otisnuti u zbornicima *Hrvatske Indije I, II* i *III* povodom 60., 70. i 80. rođendana akademika Radoslava Katičića, jednoga od utemeljitelja, ali i orača prvih dubokih brazda akademske indologije u Zagrebu.

Prijevodi iz akkadskoga su, dakle, duboko vezani za zagrebačku orijentalistiku i ona je i ponosna i radosna što joj je profesor László ukazao povjerenje da ih objavljuje u okvirima svoje djelatnosti i svojih publikacija. Sa zahvalnošću i poštovanjem svih članova Odjela za orijentalistiku Hrvatskoga filološkog društva prema našem dragom i jedinstvenom akkadistu te jedine prijevode iz akkadskoga izvornika predajemo čitateljima.

Zdravka Matišić

U Zagrebu, 5. rujna 2012.

N. B.

Predstavljanje skoro već dogotovljena zbornika hrvatskih prepjeva akkadskih pjesmotvora održano je 9. listopada 2012. na sam 90. rođendan profesora Bulcsúa Lászlóa, autora tih prepjeva i bogatih im popratnih komentara. Akademik Radoslav Katičić izrekao je tada svoje prigodno svečano slovo obraćajući se nazočnomu Svečaru i njegovim štovateljima koji bijahu prepunili prostoriju. Riječ je o predavaonici i redovnome sastajalištu Zagrebačkoga lingvističkoga kruga HFD-a, u okviru Kluba sveučilišnih nastavnika u Zagrebu; ondje se svakoga utorka održava sastanak rečenoga kruga, koji ne počinje prije 19 sati i 15 minuta kada u prostoriju stupa profesor László: na taj mu način i današnji mladi hrvatski lingvisti iskazuju poštovanje, kao čovjeku koji, i u Krugu i u svojim predavanjima na Sveučilištu, već više od 50 godina uvijek nanovo zna zapanjiti one koji ga slušaju ne samo dubinom svojih uviđaja u jezičnu pojavu kao takvu nego i širinom poznavanja najraznovrsnijih ljudskih jezikā i pisama, pogotovu onih staroga Istoka, poput akkadskoga. To mu u svojemu proslovu uz promaknuće njemu posvećena zbornika radova nije propustio priznati ni akademik Radoslav Katičić, i sam iskreno udivljen i iznimnom vrsnoćom i snažnom dojmljivošću njegova prepjeva akkadskih pjesmotvora; Akademik nas je, polazeći od pradavnih korijena ljudske kulture i pismenosti na Srednjem Istoku, nadahnuto

upozorio na mjesto akkadske kulturne baštine u oblikovanju europskoga kulturnoga identiteta; ali i na naš »prahrvatski« u koji je dio te baštine u nas već u više navrata pretočio profesor László. Zbog važnosti koju akkadska baština ima u našemu kulturnomu krugu, držimo shodnim da u nekoliko riječi sažmemo slovo akademika Katičića, dakako, uz njegovo dopuštenje.

Trajno nam se urezalo u pamćenje njegovo isticanje određenoga paradoksa: za kulturnu, naime, baštinu staroga Egipta znaju gotovo svi obrazovani dionici europskoga kulturnoga kruga, od kojih su mnogi naprosto općinjeni što njegovom starinom i pismom, što ljepotom oblikovanja egipatskih fresaka i kipova, kao i tehničkim umijećima u gradnji piramida; na drugoj pak strani izrazito je skromno poznavanje akkadske klinopisne pismenosti i u njoj uščuvanih pjesmotvora što su – u svojoj semitskoj bîti i na svoj način – paralelni pojedinim poglavljima o stvaranju svijeta u starozavjetnim spisima, koji su pak ugrađeni u same temelje novovjeke europske kulture. Istraživači Biblije već dulje vrijeme ukazuju na starosemitske obrasce oblikovanja sadržaja u Bibliji. Istodobno se ukazuje i na različit način argumentiranja sadržanoga u starozavjetnom pogledu na svijet i onoga europskoga, inače utemeljenoga i na tradiciji starogrčkoga naslijeđa. Pupčana povezanost triju vjerskih tradicija – židovske, kršćanske i islamske – uz jednu te istu knjigu – dobro je znana, pa ne treba posebno isticati činjenicu da nama starosemitska akkadska tradicija u tome kontekstu otvara nove uvide u sastavnice vlastitih kulturnih korijena.

Sve to akademik Katičić nije u rečenom svojem proslovu otvoreno naznačivao, ali njegove riječi, izgovorene i svečano i toplo, ponukale su nas na izvođenje navedenih napomena koje nam se činilo umjesnim izreći prije no što se čitatelj i sam upusti u brođenje starinom prepjeva akkadskih pjesmotvora u jeziku nam – na lászlóovski način – »starohrvatskome«.

(Z. M. M. K.)

PRȉPOVIJEST
O SIRÒMAHU ÌZ‿NIPPURA

(Mar Nippuri katû u lapnu)

Prȉpovijest o siròmahu ìz‿Nippura

Mar Nippuri katû u lapnu
Čòvjek ìz‿Nippura pòtrebit i ùbog

1966. *Republika*, br. 12, str. 509–510.

[Prijepjev je nastao za boravka u Sjedinjenim Američkim Državama na University of Chicago, u sklopu kojega je Oriental Institute. U izvornome izdanju u *Republici* nema predgovora ni posebnih tumačenja, osim što je dodana kratka bilješka potpisana »S. P.« (Svetozar Petrović). Ovdje je dvoslov *dj* iz izvornoga izdanja zamijenjen jednoslovom *đ*, a dugosilazni naglasak, koji je u *Republici* bilježen »krovićem«, tj. znakom ˆ, ovdje se označuje »kapom«, tj. znakom ˆ. Umjesto uglatih zagrada rabe se prelomljene, a unesena je i spojka. Uočiti je da je naglasak bilježen Vuk–Daničić–Budmani–Maretićevim petonadslovnim sustavom. Budući da je ustanovljeno da je siromahu ime Gìmil-Ninùrta, a ne Šû-Ninùrta, kako je bilo u izvornome izdanju, ovdje je preinačeno 18 redaka u kojima se to ime javlja. K tomu je izmijenjeno ili dotjerano još desetak redaka, a osobito prvi, koji sada glasi *Čòvjek ìz‿Nippura pòtrebit i ùbog*, umjesto *Nȅkakav Nippúrac, siròmah i ùbog*, kako je bilo. Ovdje su dodane i začetnice, akkadska i hrvatska. Različite su omahe ispravljene.]

á. lum māru en- líl ki ka- tu- ú ù la- ab- nu

Čòvjek ìz‿Nippura pòtrebit i ùbog,
(ȉme mu jadníku bjȅ Gìmil-Ninùrta)
žívljāše mȕčēć se ù‿Nippuru grádu.
Némađāše srèbra, dòličnōga ljúdma,
némađāše zlâta, dòličnōga svȉjetu,

sprȅmīšte mu zjáše bèz‿žita božànskōg.
Zà‿hljebom žúdēći snȕždī mu se sȑce,
zȁ‿mēsom ȉ‿pīvom stȕštī mu se líce.
Svȁkī dân lȉjegāše bèz‿jedēnja gládan.
Ìmāše na sèbi rȕho bèz‿presvlakē.
Ȕ‿jadnōm se sȑcu svjȅtom svjȅtovāše:
»Skȉnut ću sa sèbe rȕho bèz‿presvlakē
i kúpit zâ nj ôvcu nà‿nippurskōm tŕgu.«
Skȉde ôn sa sèbe rȕho bèz‿presvlakē,
dȍbī zâ nj na tŕgu trećàkinju kȍzu.
Ȕ‿jadnōm se sȑcu svjȅtom svjȅtovāše:
»Da zàkoljēm kȍzu dȍma u prìdvōrku,
bȉ l' tô bíla gòzba kàdā némām pîva?
Súsjedi bi, dòznāv, kîvni bíli ná‿me,
rôd bi i rodbìna zamŕzili ná‿me.
Bȍlje dà‿dām kȍzu náčelnīku grâda,
ì‿mōme će sȑcu lȉjepo bȉt i dòbro.«
Tȁd Gìmil-Ninùrta hvȁtī kȍzu zȁ‿vrāt
i k dvórima òde nȉppurskōg glavára.
Bȅsjedī vratáru Tukùlti-Enlílu:
»Jávi, bȉh li mȍgō náčelnīka òbīć.«
Bèsjedu bȅsjedī vràtār gospodáru:
»Nȅkakav Nippúrac pred kàpijōm čȅkā,
nȁ‿poklōn dȍvede, gȍspodāru, kȍzu.«
Náčelnīk će ljûto Tukùlti-Enlílu:
»Kàko smȉjēš pùstit da jèdan Nippúrac
pred kàpijōm čȅkā. ⟨Smjȅsta ga uvèdi!⟩«
I Gìmil-Ninùrta sȁv pònosan úđe.
Stúpivši pred líce gràdskōmu glaváru
ljèvicōm držéći kȍzu svòju zȁ‿vrāt,
dèsnicōm pòzdravīv náčelnīka grâda:
»Bôg Nȉppura, Ȅnlīl, čúvao glavára,
naspòrili njèmu Nȕsku i Ninùrta!«
Bèsjedu bȅsjedī náčelnīk Nippúrcu:
»Nȁ‿što mi se žȁlīš tè‿mi nȍsīš pȍklōn?«
Gìmil će Ninùrta nȉppurskōm glaváru:
»Dȁnomicē lȉježēm bèz‿jedēnja gládan.
Svûkō sam sa sèbe rȕho bèz‿presvlakē,

kúpio zâ nj kȍzu nà‿nippurskōm tŕgu
ì‿jadnōme sȑcu zbȍrio ovàkō:
‘Da zàkoljēm kȍzu dȍma u prìdvōrku,
bȉ l' tô bíla gòzba kàdā némām pîva?
Súsjedi bi, dòznāv, kîvni bíli ná‿me,
rôd bi i rodbìna zamŕzili ná‿me.
Bȍlje dà‿dām kȍzu náčelnīku grâda,
ì mōme će sȑcu lȉjepo bȉt i dòbro.’«
⟨Náčelnīk nȉppurskī⟩ povíka mesára:
⟨»Gòzbu mi, mȅsāru, od kòzē⟩ prirédi,
⟨. . . . .⟩ nà‿stō
⟨. . . . .⟩
Bèsjedu bȅsjedī ⟨nȉppurskī poglàvār⟩
⟨čuváru kàpijē Tukùlti-Enlílu:⟩
»Dâj tȍme Nippúrcu jèdnu žȉlu ȉ‿kōst
ȉ‿pīva mu ù‿vrč natȍči trećáka,
odvèdi ga pòtom nȁpolje iz dvórā.«
Dâ vràtār Nippúrcu jèdnu žȉlu ȉ‿kōst
ȉ‿pīva mu ù‿vrč nȁtočī trećáka,
ȍdvede ga pòtom nȁpolje iz dvórā.
Gìmil će Ninùrta ìzlazēć na vráta
bèsjedēć vratáru Tukùlti-Enlílu:
»Rèci gospodáru, naspòrili bȍzi,
za jèdnu nèprāvdu ùčinjenu mèni
tríput ću naplátit, za jèdnu jèdīnū.«
Náčelnīk, dòčūvši, smíjāše se vàs‿dān.
Gìmil se Ninùrta ȕputī u dvórac,
jêr uglèdnīk svȁkī králjevu rȉječ cȉjenī.
Tû Gìmil-Ninùrta stûpī pred vladára
cjelúnūvši zȅmlju nȉčicē pred njíme,
pòzdravīv rùkama gospodára svȉjeta:
»Ô, národnā dîko, blagòdušnī krâlju,
zapòvjedi sprȅmit kòčiju za mène,
na jèdan dân sȁmo, da ùtolīm žȅlju.
Dȁt ću ti mjȅricu rùmenōga zlâta.«
Krâlj ga nè‿pītāše: »Kàkā ti je žèlja
tè se hȍćeš vózat u kòčiji vàs‿dān?«
Kòčiju mu dȁše, dòličnū vlastèli,

i òdješe njèga ⟨u prìstalo rȕho⟩.
Na kòčiju sjȅde, dòličnū vlastèli,
ȕdarī pût tórnja nȉppurskōga hráma.
Tû Gìmil-Ninùrta ȕlovī dvȉje ptȉce
mȅtnū u kòvčežić ȉ‿udarī pèčat,
dȍveze se pòtom k nȉppurskōm glaváru.
Glàvār ga, izìšāv, dòčeka i rèče:
»Tkò si, môj gȍspāru, što kòčiju vȍzīš?«
»Dòlazīm od králja, gospodára tvôga, ⟨...⟩
dovèzoh za Ékur, hrâm Enlílov, zlâto.«
Pȍčastī ga glàvār bràvetinōm slásnōm,
po gòzbi pâk rèče: »Ȕh, štò‿se izmòrih!«
Gìmil-Ninùrta bdjȅ svù‿nōć uz glavára,
dòkle níje glàvār od úmora zȁspō.
Tȁd Gìmil-Ninùrta ȕsred‿noći ùsta,
ȍtvorī kòvčežić, ⟨otpŕhoše ptȉce⟩.
⟨Gìmil će Ninùrta:⟩ »Hêj, glȁvāru, dȉg’ se!
Òtvoren je kòvčeg – ùkralo je zlâto!«
Nippúrac podèra ȍd‿žalosti rȕho,
ùdri na glavára, gdjȅ ga prèklinjāše,
mlâćāše ga túkūć od glávē do pétē,
mȕkōm ga mȕčāše údove mu lòmēć.
Náčelnīk vîkāše nȍge mu obújmīv:
»Smȉlūj se, gȍspāru, na mène Nippúrca!
Ne skvŕni se kȓvlju bòžjēg zàtočnīka!«
Dâ mu dvijè‿mjerice rùmenōga zlâta
i òdjeću nòvu da nàknadī štȅtu.
Gìmil će Ninùrta ìzlazēć na vráta
bèsjedēć vratáru Tukùlti-Enlílu:
»Rèci gospodáru, naspòrili bȍzi,
za jèdnu nèprāvdu ȕčinjenu mèni
jedànpūt naplátih, jȍš òstajē dváput.«
Náčelnīk, dòčūvši, ⟨rȉdao je⟩ vàs‿dān.
⟨Tȁd⟩ Gìmil-Ninùrta ⟨otíđe⟩ k brijáču,
ȍbrijā si glâvu ⟨dà‿budē kô lȉječnīk⟩,
nȁpunī ⟨kàdilo⟩ žèravicōm žívōm
i òde pred dvóre nȉppurskōg glavára.
Bȅsjedī vratáru, kàpijē čuváru:

»Jávi, bȉh li mȍgō náčelnīka òbīć.«
»Tkò‿si tî te žèlīš náčelnīka òbīć?«
»Lȉječnīk iz Ísina. Obìlazīm svȉjetom
svȁkojāku bȍlēst i nèvolju lijèčēć.«
Stȁ Gìmil-Ninùrta glaváru pred líce,
káza mu gdjȅ ȉmā mȍdrice od tùčē.
Glàvār će drùžini: »Lȉječnīka li vjȅšta!«
»Nȍ lijèkovi mòji djȅlujū u mráku,
gdjȅ nè‿hodī nȉtko i prístupa némā.«
Ȍdvede glavára u zásebnu sȍbu
dà‿ga prȉjatelji sàžalili nè‿bi.
Žèravicu vȑže nȁ‿sredinu ògnja,
pét‿klinōvā čvȓsto ù‿tlo pozabíja,
rûke mu ȉ‿noge ȉ‿glāvu privéza,
mlâćāše ga túkūć od glávē do pétē,
mȕkōm ga mȕčāše údove mu lòmēć.
Gìmil će Ninùrta ìzlazēć na vráta
bèsjedēć vratáru Tukùlti-Enlílu:
»Rèci gospodáru, naspòrili bȍzi,
za jèdnu nèprāvdu ùčinjenu mèni
drȕgī pût naplátih, jȍš òstajē jèdnōm.
Gìmil-Ninùrta sȁv nȅ⟨mīran⟩ kò cúcak,
pròmātrāše národ nà‿sve čèt’ri strâne.
Čòvjeka pronáđe⟨, nȅznāna u grádu⟩,
daròva ga dârom i bèsjedu rèče:
»Pred kàpiju ìdi glàvārskū te víkni
tàkō dà‿se skȕpī òdsvukudā čȅljād.
⟨Víkni ȉzaglāsa:⟩ ‘Jâ sam ònāj s kòzōm!’«
Gìmil se Ninùrta skrȉ pȍd‿mostom kò‿pas.
Náčelnīk nȁ‿povīk nȁpolje izíđe,
drùžinu si víknu, ì‿staro i mládo,
svȉ se rastŕkaše ȕ‿potōč za ònīm.
Pȍšto svȉ nàgnaše ȕ‿potōč za ònīm,
náčelnīk òstade nȁpolju sâm sàmcat.
Tȁd Gìmil-Ninùrta ȉspod‿mosta skȍčī,
ùdri na glavára, gdjȅ ga prèklinjāše,
mlâćāše ga túkūć od glávē do pétē,
mȕkōm ga mȕčāše údove mu lòmēć.

»Za jèdnu nèprāvdu ùčinjenu mèni
tríput ti naplátih, za jèdnu jèdīnū«,
rèče, òstavīv ga, i òde po svijètu.
Náčelnīk upúza potrbùškē ȕ‿grād.

PRÍPIS

šègrta, člâna akadémijē:

Prema ìzvornīku pîsāno
rúkōm Nàbū-rîhtu-ȕsura
Nàbū-ȁha-ȉddina, dòglavnīka,
zà‿potrebu Qȕrdi-Nȅrgalovu.
Tkȍ gȍd tô ȍdnio, Éja ga ȍdnio,
po zapovijèsti Nabùovōj, što stànujē u Ézidi,
ne ìmao rȍda ni pòroda.
U mjesécu Ȁdaru, na 21. dân, ù‿godini Hanánija,
nàmjesnīka grâda Tȉl-bȁrsipa.
Nèmōj upŕljati tàblicu,
nèmōj razbàcati knjȉžnicu,
tô je grȉjeh prȍtiv Éjē, králja dubínā.

[BILJEŠKA UZ PRIJEVOD]

Pripovijest o siromahu iz Nippura jedna je od najstarijih sačuvanih šaljivih pripovjedaka svjetske književnosti. Prevedena je ovdje, doduše, po prijepisu koji nije stariji od 8. st. prije naše ere: to je najbolje uščuvan prijepis našeg teksta, otkriven razmjerno nedavno, prilikom iskapanja u području Sultantepe, u današnjoj Turskoj, a objavljen prvi put 1957. (O. R. Gurney – J. J. Finkelstein: *Sultantepe Tablets*, I, London, 1957., pl. L.–LIII.). Po mnogo starijim fragmentima sačuvanim drugdje može se, međutim, zaključiti da je naša pripovijetka, u obliku u kojemu je poznajemo, nastala bar pola milenija prije toga kasnog prijepisa.

Ovaj prijevod vjerojatno je prvi naš prijevod iz babilonsko-asirske književnosti napravljen neposredno po akkadskom originalu. Kao što se vidi po fotokopijama londonskog izdanja izvornoga teksta, koje se ovdje objavljuju usporedo s prijevodom,[2] ni sultantepske tablice nisu se mogle potpuno rekonstruirati, pa je i naš prijevod na nekoliko mjesta krnj. Ponegdje naš je prevodilac u rekonstrukciji pošao korak dalje od londonskog izdanja; u tim slučajevima rekonstrukciju su najčešće omogućile neke stilske osobine teksta (predvidljivo ponavljanje epskih formula i sl.). U slučajevima u kojima je rekonstrukcija nesigurna ili može biti sporna, tekst se u prijevodu navodi u uglatim zagradama.[3]

Stih našeg prijevoda prenosi tek opći metrički utisak originala. Važnost sintaktičkog paralelizma u metričnoj organizaciji toga stiha može se prilično dobro osjetiti u prijevodu. Inače, za akkadski stih, kakav nalazimo u originalu naše pripovijetke, smatra se da je čist tonski metar, s četiri naglaska po stihu i s cezurom poslije drugog naglaska.

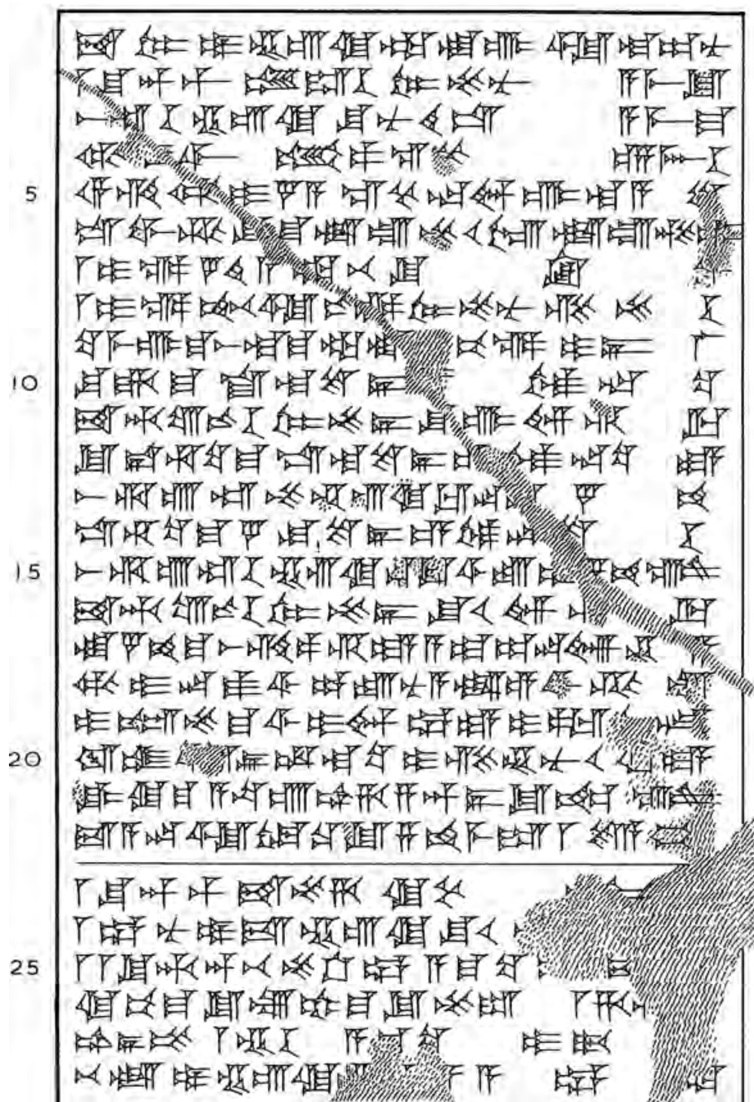
Pri rekonstrukciji, tumačenju i prevođenju teksta naš se prevodilac oslanjao na stručnu pomoć dra Erike Reiner, profesora asiriologije na Orijentalnom institutu Čikaškog univerziteta.

S. P.

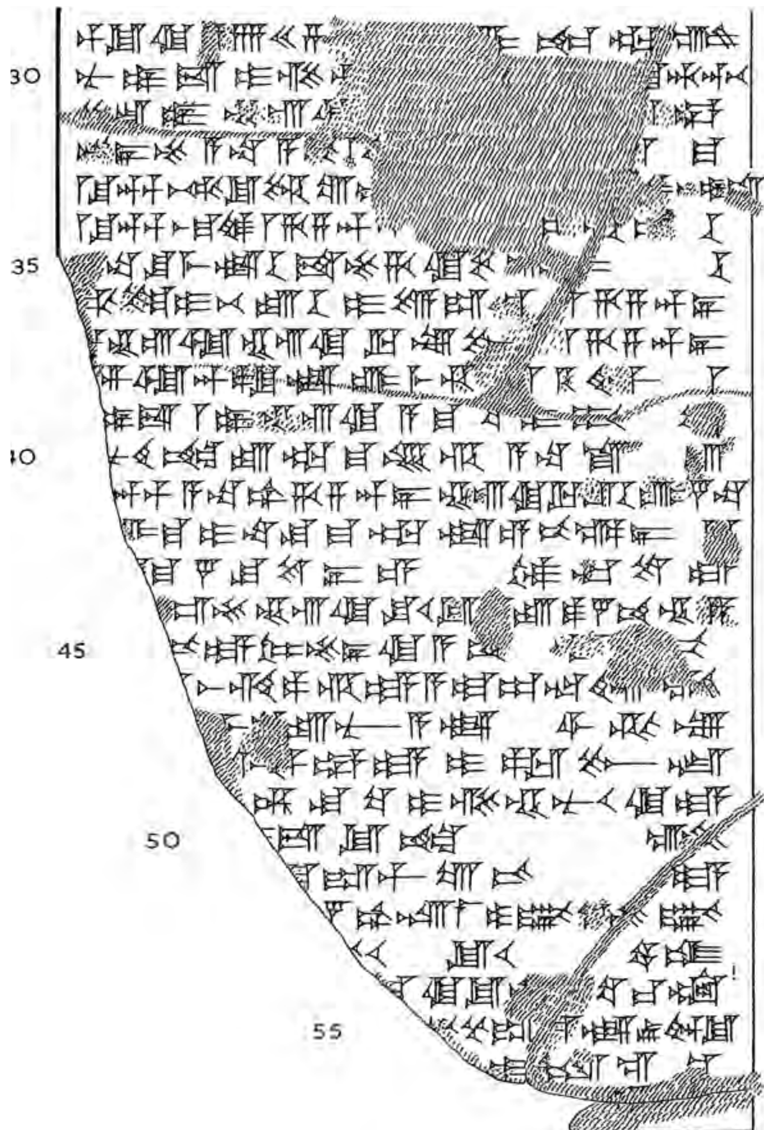
[2] [U ovome se izdanju donose nakon ove bilješke.]

[3] [Ovdje u prelomljenim zagradama.]

I. (*recto*)[1]

[1] [Ovdje donosimo akkadski izvornik u klinopisnome zapisu na glinenim pločicama. Prijecrt je pločica presnimljen iz sljedećega izdanja: O. R. Gurney – J. J. Finkelstein, *The Sultantepe Tablets*, I, The British Institute of Archaeology at Ankara, London, 1957., pl. L.–LIII.]

I. (nastavak, *recto*)

II. (*recto*)

II. (nastavak, *recto*)

III. (*verso*)

III. (nastavak, *verso*)

IV. (*verso*)

SPJEV O‿STVARĀNJU ˈSVIJETA

(Enūma eliš)

Spjev o‿stvarānju ˈsvijeta (Pohvala Marduku)

Enūma eliš
Kada se gore

1976. *Književna smotra*, br. 26–27, str. 5–20.

[Prijepjev je objavljen u posebnome broju *Književne smotre* posvećenome »orijentalnim književnostima i predajama« (urednica je sveska bila Milka Jauk-Pinhak), gdje se kaže ovako: »iz akkadskoga izvornika prenio Bulcsú László«. U ovome je prijevodu prvi put u Hrvatskoj primijenjen dvonadslovni sustav bilježenja novoštokavskoga četveronaglasja, a vjerojatno i prvi put u svijetu, uzme li se u obzir veličina onaglašenoga priloga. Znak je plusa (+) iz izvornoga izdanja, kojim se označuju imena božanstava, ovdje zamijenjen zvjezdicom (*), a uglate zagrade prelomljenima. Za oznaku se visinskoga vrha naglaska (tzv. »visa«), koji je u izvornome izdanju bilježen oštrim znakom (ˊ), ovdje rabi uspravna polucrta (ˈ), tzv. »ovisak«. Omahe su ispravljene.]

Babilōnskī se spjev o‿stvarānju ˈsvijeta nazivljē po začˈētnici *Enūma eliš* ‘kada gore’ (kao što‿se i poznātā Mihˈanovićeva pjˈesma zovē *Lijepā nˈaša*). Potječē s krˈaja drˈugōga tisućoljeća prˈije nˈašega računˈānja ˈvremena. Sačūvān je na klinopisnīm glinenˈīm plˈočicama iz prvˈōga tisućoljeća, a sastavljen epskīm nārječjem mladobabilōnskōga akkˈadskōga jezika drˈugōga tisućoljeća s jākˈīm prīmjesama novobabilˈōnštinē prvˈōga tisućoljeća.

Pri ponašāvˈānju se je akkˈadskōga izvˈornīka pored osmišljāvˈānja ˈsadržāja u oblīku ovjˈerenōga ˈizrāza osˈobito pˈazilo da‿se prenesˈē što vˈiše rāzlikovnīh obiljēžjā pjˈesnīčkōga ˈizrāza. Svˈakī je stih obiljежen u pīsmu tīme što‿se nalazī u posebnu rētku, a u ozvučāju tīme što‿se završujē uzastˈopnošću jednogˈa jēdra, metrički dˈuga, jezično naglˈāšena slˈoga i jednogˈa štūra, metrički krātka, jezično

nenaglˈāšena slˈoga. Krˈajevi su svˈakōga stiha s obijˈū strānˈā porˈavnāni (a nijesu samo s lijevē, kako je u‿nās ˈobičāj). Pisār nāstojī ispˈuniti rēdak razvlāčˈēnjem klinoslōvā i razrjeđīvˈānjem, a ako ne‿mognē, ostavī vˈećī rāzmak gdjegod po srijedi (vˈidi klinopisnē rētke u tekstu). Nīje za‿čudo što‿se tāj rāzmak ˈčēsto poklopī s odmorom, prijekidom što stih dijelī ˈna‿dvije ˈpole. Dvopolnā je članba stiha u‿nās svˈagda naznˈāčena vˈećīm razmˈicānjem po sredini – trodjelan je ˈjedīno 4 : 145, pretposljednjī stih na četvr̄tōj plˈočici. (Nˈaša se ˈobrada povodī za klinopisnīm izdānjem W. G. Lambert (ed.), *Enuma eliš: The Babylonian Epic of Creation*, Oxford University Press, Oxford, 1966.)

Samobitna je osˈobina akkadskē metrikē smjˈena između ograničēnja u broju nāglasnīh jedinīcā i slobodˈē u broju slˈogōvā. Po broju nāglasnīh vr̄hˈōvā stih mˈože bˈiti nājmanje dvoudaran, a nājviše sedmoudaran. Neobiljˈežēnī je (običnī) četvoroudaran, najobilježenijī (najneobičnijī) dvoudaran (samo na jednōm jedīnōm mjˈestu 1 : 101 *mārīūtu* / *mārīūtu* ‘*unučēnce* / *unučēnce*’, gdje metričkā obiljˈeženōst ˈizrāza ˈidē ˈu‿korāk s čuvstvenˈōm obiljˈeženošću ˈsadržāja).

Gdje je god bīlo mogūće, a da‿se ne narušī ovjˈerenōst ˈizrāza, nāstojali smo usproizvestˈi ˈi‿brōj ˈudārnīh vr̄hˈōvā ˈi‿brōj slˈogōvā u‿svakōj poli stiha ˈi‿stūpanj obiljˈeženosti ˈrēda riječˈī, a gdjekad i nāglasnū rāspodjelu. Npr. običnī je rēd riječˈī u akkˈadskōme četvoroudarnōm dvanaestērcu 4 : 40 ^{4}*nabla* ^{3}*muštahmeṭu* / ^{2}*zumuršu* ^{1}*umtalli* s nāglasnōm rāspodjelōm *tāti titātiti* / *titāti titāti* ˈsu‿dvije jˈednāke ˈpole prevedˈen običnīm ˈrēdom u oblīku četvoroudˈarnōga dvanaestērca *nabi tjelesinu* / *svesažežnīm ˈplāmom* s ˈistōm nāglasnōm rāspodjelōm i s prijekidom na‿istōme mjˈestu (podˈignūti ˈbrojevi pred riječima u jednōm stihu ukazujū na rednī brōj odgovārajūćīh riječˈī u‿drugōm, kojī nēmā brojēvˈā). Na‿nekolikīm se mjˈestima desilo da‿brōj slˈogōvā nīje pogođen, npr. u stihu 2 : 114 ^{1}*anšar* ^{2}*bānū* / ^{3}*hidi* ^{4}*u* ^{5}*šūlil* ‘_*anšare ˈtvōrče_ / _rˈadūj i likūj_’ prvā pola ˈimā slog vˈiše, a u 7 : 159 ^{2,1}*tarbāt* ^{3,1}*marduk* / ^{4}*ša* ^{4}*ibnū* ^{5}*ilāni* ^{5}*igigi* ‘_velik si *marduče_ / _stvorˈitelju višnjobožanskˈī_’ prvā pola ˈimā ća dvā slˈoga vˈiše.

Osˈobiti se ˈslučajevi srˈoka ili drˈugē kakē glasovnˈē usporˈednosti takˈōđer očˈitujū u prijevodu, isp. za unutrašnjī srok st. 1 : 38 ^{3,2}*urriš* ^{1}*la* ^{4}*šupšuhāku* / ^{7,6}*mūšiš* ^{5}*la* ^{8}*ṣallāku* ‘*nit ob dānu počīvām* / *nit ob noći snīvām*’, za razgranāt krajorednī 1 : 41–44 i 7 : 79–83, a za glasovnˈū usporednōst 2 : 76 ^{1,2}*littapšah* ^{3}*kabtātaš* / ^{4}*libbuš* ^{5}*lippuš* ‘*nek odsr̄div sˈrce* / *ˈdūšu zdūšē*’.

Akkadskī smo pravopˈis nasljˈedovali i u‿tome što ne upotrebljāvāmo vˈelikīh pismēnˈā niti razgˈodākā, a od znāčˈēnjskīh smo odrˈednīcā ˈpreuzēli samo znāk zvijezdˈē DINGIR (vˈidi klinopisnē načētke šēstē i‿sedmē plˈočicē), što prethodī imenima božanstāvˈā, i‿tō u oblīku ˈznāka plusa +, ali ga, proširˈujūći

mu ˈupotrebu, ne‿mećēmo samo na počētak nego i na‿krāj imēnˈā kad su višerječna, isp. 7 : 57, 61, 97 *nasporitelj... *nasporitelj jarkokˈop*... *vojevoda svjˈetnīk *ējin*...[1]

Kako nam je brōj slˈogōvā u ovome spjevu vāžan, da‿bismo oznāčili jednosložnōst odraza dugˈōga jˈata bez razgˈodākā, odlūčili smo da upotrˈebīmo dvoslov *ie* u skladu s istočnobosanskīm ˈizgovorom (kojī je nāj obavjesnijī jer rāzlikujē jednosložnō *ie* i od jednoslˈožnōga *je* i od dvoslˈožnōga *ˈije* ili *ˈije*) poslˈušāvši savjet ˈuglēdnōga vūkōvca Matēja Mˈilāsa u‿*Školskōm vjesnīku* sarˈajevskōm od‿1898., kojī govorēći o biljˈežēnju jednoslˈožnōga dugˈōga jˈata nākon ozakonjāvˈānja Vˈūkova pravopisa uvīđā da‿»bi može biti najbolje bilo, da se uvede staro *ě* za duge slogove, a *je* za kratke ili da se piše *ie*, jer inače ogrješujemo se mi sami ljubitelji fonetike o ***fonetiku***« – napomēnimo ōvdje da imā i‿trećī nāčin, te učenjāci nˈekī danas za znanstvenˈē pˈotrebe pīšū *e* s dužicōm i‿tačkicōm. Npr. deseterˈac 5 : 109 *prˈije nam *marduk / sīn bjˈeše milī* ˈimā pēt slˈogōvā u prvōj poli ˈisto kao i deseterˈac 5 : 151 *prie nam gˈospode / sīn bjˈeše milī*, jer je *prˈije* nājprije dvoslˈožica, a pˈoslije je *prie* jednoslˈožica.

Dodatna je zanimljˈivōst ovoga prīloga tā da‿je onāglašen, i‿tō tako da‿je zālihosnī budmˈānijevskī petonadslovnī sūstav biljˈežēnja vˈūkovskōga crnogˈorskōga naglašīvˈānja (su četiri nāglasnā nadslˈōvka i jednīm za nenaglˈāšenu ˈduljinu) sveden na dvoznakī bez gubītka ˈobavijesti, ˈsa‿znākom (ˈoštrīm ´) za‿mjesto visinskˈōga vrha (ili kako akcentolˈog Pˈāvle Īvić velī, ˈstožera) ˈglāsa smjˈeštenīm pred slogotvˈornīkom sprijeda (da‿se ne‿bi miješao s dugīm uzlaznīm)[2] ˈi‿znākom (dužicōm ¯) duljinˈē i naglˈāšenē i nenaglˈāšenē (na troslovnōm odrazu jˈata *ije* ili dvoslovnōm *ie* duljinˈa nīje biljˈežena nadslˈōvkom).

Pred počētnīm slogotvˈornīkom ˈoštrī znāk označujē njegovu silaznū naglˈāšenōst, ˈināče označujē uzlaznōst prethˈodnōga slˈoga, npr. zāpis *čˈudo pāsˈā ujˈedoše ˈvūka*, stojī umjesto zāpisa *čȕdo pásā ùjedoše vûka*.

Odmˈaknūtī ˈpoložāj ˈoštrōga ˈznāka od slogotvˈornīka u zāpisu nāglasnicē *ˈvūka* (ili *ˈstvorī* ili *ˈudī* prˈošlō svˈršenō vrijeme) sa silaznīm ˈizgovorom (*vûka*, *stvȍrī*, *ȕdī*) za rāzliku od neodmˈaknūtōga u zāpisu *čˈudo* (*stvˈorī*, *ˈudī* sadašnjē vrijeme) takˈōđer sa silaznīm ˈizgovorom (*čȕdo*, *stvȍrī*, *ȕdī*) sadržˈī dodatnū ˈobavijest o nepostˈojānosti mjˈesta visinskˈōga vrha naglaska zbog takozvānōga skākˈānja, tj. prelˈažēnja silˈaznōga naglaska nāglasnicē na počētnī slog

---

[1] [Ovdje je znak plus (+) zamijenjen zvjezdicom (*).]

[2] [Ovdje se umjesto oštroga znaka rabi uspravna polucrta (ˈ), tj. ovisak.]

prednāglasnicē u oblīku silˈaznōga naglaska, isp. *zȁ‿vūka* (*nȅ‿stvorī, ȉ‿udī* aˈorist), odnosno *ˈza‿vūka* (*ˈne‿stvorī, ˈi‿udī*).

Neodmˈaknūtī ˈpoložāj ˈznāka u zāpisu *čˈudo* (*stvˈorī, ˈudī* prēzent) takˈōđer sa silaznīm ˈizgovorom sadržˈī dodatnū ˈobavijest o postˈojānosti mjˈesta visinskˈōga vr̄ha ˈglāsa zbog takozvānōga pomˈicānja, tj. prelˈažēnja silˈaznōga naglaska nāglasnicē na završnī slog prednāglasnicē u oblīku uzlˈaznōga naglaska, isp. *zà‿čudo* (*nè‿stvorī, ì‿udī* prēzent).

Čestotˈa se znakōvˈā za‿mjesto visinskˈōga vr̄ha ˈglāsa gospodārnosti ˈrādi mˈože smānjiti na polovinu ako se znāk izostavī po upˈutama kojima se rēd mˈože pˈāmtiti po rēdu riječˈī u ilustratīvnōj izreci:

Zˈār ne‿vˈidīte, hrpˈa kˈūčākā izujēdˈa kurjačˈinu?
(Zâr nè‿vidīte, hr̀pa kûčākā izujéda kurjàčinu?)

kojē bˈudē:

Zār ne‿vidīte, hrpa kūčākā izujēda kurjačinu?

1. s jednoslˈožicē (*zˈār – zār*)
2. sa‿sloga iza‿spōjkē (*ne‿vˈidīte – ne‿vidīte*)
3. iza kračinˈē u dvoslˈožici (*hrpˈa – hrpa*)
4. ispred prvē duljinˈē prˈaćenē duljinˈōm (*kˈūčākā – kūčākā*)
5. iza prvē duljinˈē prˈaćenē kračinˈōm (*izujēdˈa – izujēda*)
6. s pretposljˈednjēga nepočētnōga slˈoga (*kurjačˈinu – kurjačinu*).

Napokˈon, pravopˈis oblīkˈā kojīh u Pravopisu nēmˈā (a gdjekad i onīh kojīh imā) podešen je u skladu s tˈačkama Pravopisa kojē kāžū »... *da se izbjegne pretjerana promjena oblika*« (t. 82. b) »... *u kojima bi se promjenom suglasnika ... izgubila veza sa ... značenjem*« (t. 76. 1) ili »*kada bi ispuštanje ... suglasnika dovelo do nejasnoće ili težeg razumijevanja*« (t. 80. b), suglˈasnīci ostajū nepromˈijenjeni.

N. B. Zahvaljujēm se Erici Reiner, profˈesorici na Istˈočnjačkōm zāvodu Sveučˈilišta u Chicagu (Oriental Institute of the University of Chicago), što‿me je upūtila u‿tājne klinopisa i pri obradi ovoga spjˈeva zborom ˈi‿tvorom svesrdno pomāgala.

[Tˡiskano na IBM-ovu slagāču u Referālnōm cˡentru Sveučˡilišta u Zāgrebu ljubˡaznošću ravnˡatelja prof. Bōža Težāka.

Oblˡikovale izvedbu Mˡīlka Jˡauk-Pinhak, Zdrˡāvka Matīšić i Wanda Jurišić-Kette, ˡčlanovi Odsjeka za‿opću lingvistiku i orijentālnē jezike Filozˡofskōga fakultēta Sveučˡilišta u Zāgrebu.

Uklˡinio Đˡōrđe Orbanić, nadslˡōvke izvˡūkao Mislav Jēžić, slˡušāči s Odsjeka.][3]

[3] [Premda se taj ulomak, koji se navodi unutar uglatih zagrada, tiče izvornoga izdanja, donosimo ga ovdje radi tekstološke vjernosti.]

PLˈOČICA PRVĀ

𒂊 𒉡 𒈠 𒂊 𒇺 𒆷 𒈾 𒁍 𒌑 𒊭 𒈠 𒈬

e- nu- ma e- liš la na- bu- ú šá- ma- mu

kada se gore	ne zvāhu nebesˈa
dolje se ˈkopnu	ˈime ne nadje
*apsū pāk	prˈapređ začinjˈāč
s prvkōm *tiāmˈōm	rodˈitēljkōm svīh skˈupa
prˈavode	ˈzajedno izpremieša
plićāk se ˈne‿nakupī	trstčāk ne nāđe
kada od bogōvˈā	ne sjāše ni jedan
ˈimena nēmāše	ni sūda sudbinˈē
sazdˈāvši se	ˈbogovi sred vōdˈā
zasjaše *lahmu i *lahāmu	zvāni imenmˈa
kršni bˈiše	visokˈi
nastaše *anšar i *kišar	njīh‿dvoje nadvīsiv

---

0. Nāslov se djˈela ne dāje na počētku djˈela, nego u prīpisu, u tzv. kolofōnu, na kōncu svˈakē pojedīnē plˈočicē pˈoslije rednˈōga ˈbroja plˈočicē, kojī je naznˈāčen takˈōđer samo na kōncu.

1.–2., 3.–4. Prorjeda među dvoredima u klinopisu nēmˈā.

1.–2., 8. i 10. Bezˈimenōst je nebītak. Postojˈānje se ustanovljāvā ˈimenovānjem (v. i 4 : 35).

3. Apsū uosobljāvā prˈavodu, slatkū ˈvodu izdanicu, što navirē ispod zemljē.

4. Tiāma uosobljāvā prˈamore, tj. slānū ˈvodu.

7. i 10. ˈBogovi sjˈajū pojavljˈujūći se u līku zvijezdˈā.

8. Što‿se god imā dogoditi, trˈeba da‿je usˈūđeno. Isp. poslˈovicu »ˈtrista bez sudišta nˈišta«.

12. Anšar znāčī ‘gornjī svijet’, Kišar ‘dōnjˈī svijet’.

ˈdāne produ̅ljiv   godišta nadodˈav
porodiše *ana   prˈēmca otācˈā

*anšar *ana   ˈuoblīčī po sebi
*anu se pāk po līku   ˈrodī *nudimmˈud

*nudimmˈud što bjˈeše   vještāk vrh otācˈā
proniklјˈiv oštroˈum   mˈogūtnīh rukū

vele jˈačī   no otcoroditelj mu *anšar
ne‿bješe mu prˈēmca   između‿braćē božanskˈē

srotiše se   zbrˈatiše ˈbozi
ˈobiesnīm vlādˈānjem   pomētāhu *tiāmu

pomūtˈīvši   *tiāmi nastrojēnje
od mēteža se ˈpomrāčī   nūtro nebesnīkˈā

ne str̄pje   *apsū galāmu
ali *tiāma mūčˈāše   ispred‿njīh

dozlogr̄dje   nepodˈopština njōjzi
nevaljalī īm nāčin   ne‿bješe joj po ćūdi

ˈondāka *apsū   roditelj velikobožanskˈī
reče *mummuu   pripovīkˈāvši vezīra

ˈvezīre *mummu   rˈadovānje mi sˈrcu
hajdēmo   pōđimo skˈupa k *tiāmi

---

14. An je bōg nebēsˈā.

17. Nudimmˈud je nadimak Ējin, ˈboga vōdˈā i vradžbē.

18. *mˈogūtnīh*, tj. moćnīh, sīlnīh, snāžnˈīh, mogūćnˈīh

19. *vele jˈačī* ‘ˈmnogo jˈačī’; *ocoroditelj* ‘djed’

21. *srotiše se* ‘zavjˈeriše se’

23. *nastrojēnje* ‘raspoložēnje’

24. *nūtro nebesnīkˈā* ‘utroba, nutrinˈa, sˈrce stanovnīkˈā nebeskˈīh’

29.–30. Činī se da spjev počinjē rečenicōm od 30 rēdākā. Prvīh je 28 rēdākā zāvisnā vremenskˈā rečenica uz glavnū »ˈondāka Apsū roditelj velikobožanskˈī (tj. roditelj vˈelikīh bogōvˈā) reče...«.

otišˈāvši sjˈedoše *tiāmi pred līcem
svjˈetom se svjˈetovaše oko bogōvˈā sinōvˈā

*apsū zbˈoriti zapodjˈev
preda *tiāmˈōm besjˈeđāše gromorēći

dozlogr̄dje nevaljˈālština meni
nit ob dānu počīvām nit ob noći snīvām

da‿īh skončām da‿īm dokrājčīm ˈobiest
nek bˈudē tišinˈa spˈimo nās ˈdvoje

*tiāma se čˈūvši štono se hˈoće
ˈrazgnjevī te nā‿njga krīčati ˈpočē

povīkav ˈbōlno u nutrinˈi bješnjāše
sˈrcu u dubinˈi zla se bojāše

svoju ˈdjecu mī zār da dokončāmo
nesnosnū nam nevaljˈālštinu tr̄pjeti valjā

*mummu svjˈetujūć reče *apsūu
zlokoban bˈijāše savjet vezīrov

dokončˈāj īm ˈoče nerˈednīčkī način
ob dānu počīvāj ob noći snīvāj

ˈrazvedrī se *apsū te‿mu līce zasja
jer se zlosreća sprēmāše sinovima božanskˈīm

---

38. Isp. izvornī stih [3,2]*urriš* [1]*la* [4]*šupšuhāku* / [7,6]*mūšiš* [5]*la* [8]*ṣallāku*, u kojem znamˈēnke pred akkadskīm riječima upućujū ˈna‿riječi kako dolazē po rēdu u‿našem prijevodu (akk. *la* odgovārā nˈašōj prvōj *nit*, akk. *urriš* nˈašōj trˈećōj i‿drugōj *ob dānu*, tj. zapravo kao kad mī kāžēmo jednōm ˈriječju *ˈdānju* itd.), a kosā cˈrta člˈānī stih ˈna‿dvije ˈpole.

41.–44. isp. [1]**tiāma* [4,5,6]*annīta* / [3]*ina* [3]*šemēša*
[1,2]*īzuzma* / [4]*iltasi* [5]*elu* [6,3]*harmēša*
[1]*issīma* [2]*marṣiš* / [5]*uggugat* [3,4]*ediššīša*
[4]*lemutta* [5,6]*ittadi* / [1,2]*ana* [3]*karšīša*

50. [2,1]*urriš* [3]*lū* [3]*šubšuhāt* / [5,4]*mūšiš* [6]*lū* [6]*sallāt*

*mummu   ˈzagrlī *apsūa
sjˈedav mu na krīlce   ljūbljāše līce

sve što smˈisliše   na vieću
bogovima sinovima   poprenieše

prepˈadoše se ˈbozi   kad čˈuše
u mr̄tvˈōj tīši   mūčkē sjeđāhu

spretnī vještāk   premūdrī veleˈum
svaštoznˈalica *ēja   ˈnathitrī *apsūa

izumjˈēvši   zacrta ˈopćī zāsnov
ˈprigotovī   čˈarōvnu bˈasmu nā‿njga

obaja ga   ˈna vode mu je spustiv
ˈobrvā ga sanak   spāše kano klˈada

uspāva se *apsū   san ga ˈsrvā
*mummu ⟨už njega⟩   ⟨ne osta⟩ būdan

spˈone razriešiv   oduzē mu krˈunu
skˈidāvši mu svetozˈar   nā‿se ga metnu

sapēvši ga   dokončˈa *apsūa
*mummua strpa   u‿uzu pod zāvor

osnovˈav   stanište na *apsūu
*mummua hvˈatīv   ˈza‿nōs privēza

ˈpošto zločine   sapēvši savlāda
porāziv *ēja   nˈeprijatelja u borbi

54. [1]*ušbamma* [2,3,4]*birkāšun* / [5]*unaššaq* [6]*šāšu*

58. *u mr̄tvˈōj tīši*, tj. tišinˈi

61. *zāsnov*, tj. osnovu, plān

62. *bˈasmu*, tj. ˈriječi kojima se bˈajē (uričē, vrāčā); za tvorbu isp.: *bˈasma* : *bˈajati* = *pjˈesma* : *pjˈevati*.

66. Uglatīm je [tj. ovdje prelomljenim] zāgradama obilježen nepouzdān prijevod.

68. *svetozˈar* ‘vijenac svētosti oko glāvˈē kakva božanstvˈa, nimb, aureōla’

70. *ˈuza* ‘tamnica’, zāvor ‘zāsovnica, prijevornica, zāsun, (mandal, reza)’

73. *zločin* ‘činitelj zločˈīnstva, zločinac’

počinu s ˈmīrom — staništu po sriedi
ˈnazvā ga *apsūom — ˈi‿proglāsī hrāmom

ōndjeka — trstˈičište oblikovˈav
*ēja se s gospođˈōm *damkīnˈōm — u nježnostima ˈskućī

u domu se sudbinˈē — u svetištu ˈkobi
ˈzačē *gospodˈār vještāk vještākˈā — mudrac božanskˈī

unūtri *apsūa — sazda se *marduk
unūtri svētōg *apsūa — sazda se *marduk

sazdāj ga — otac mu *ēja
mˈati ga *damkīna — porodˈi

dojˈīvši ga — dojˈīlje božanskˈē
gojˈīlja ga ˈodgojī — da‿budē strahovˈit

stˈamena ˈstāsa — munjometljiva ˈoka
muževita ˈrāsta — prˈaiskonskē snāgˈē

*an ga ugledˈāvši — začētnīk očev
bī mu mˈilo — sˈrce mu ˈispunī ˈradōst

omuževˈiv ga — dā mu dvōjno boštvo
vele vˈećīm — od ostālīh ˈučinī u‿svem

nedokučna — umjˈetnīčkōga ˈlīka
nepojˈāmna ūmom — neshvatna ˈokom

s četiri ˈoka — s četiri ˈūha
ˈusnicama kad pokrˈetāše — *ˈplāmom plamćāše

nˈikoše — četiri ˈūha
a četˈirima očima — sve mˈogāše vˈdjet

78. Damkīna se tumāčī da znāčī ‘žena zemljē’.

95. ˈŪhom prīmāmo mudrost; tko‿je uhat, valjā da‿je i‿znalac. Ovō je mjˈesto neprevedljivo jer *ˈūho* u izvornōm, akkadskōm jeziku u prenesenōm smīslu znāčī ‘ūm’ (kao riječ *glāva* u‿nās).

visočijī od bogōvˈā   goljemˈa ˈstāsa
gromoradnīh ūdˈōvā   ˈrāstom gorostˈas

unučēnce   unučēnce
ˈsīnko *sˈūnce   *sˈūnce božanskˈō

odje desetoboškī svetozˈar   ˈvīsom vjˈenčān
do pedesˈēt strahōtˈā   bjˈeše na njemu

ˈsatvorī *an ˈi‿rodī   četiri vjˈetra
dā īh za igračku   ˈu‿rūke ˈsīnu

sazda piesak   vˈitlān olūjˈōm
ˈnanese prudinu   mūćāše *tiāmu

*tiāma se mūtna   bībāše danjōm i noćōm
bogovima nepokˈoj   ne‿bijāše podnošljˈiv

pomīšljajūć   u‿srcu na opākost
probesjˈediše govorēći   mˈājci *tiāmi

supružnīk *apsū   kad ti svladāvān bjˈeše
nˈišta mu tī ne pomožˈe   ˈmīrno sjedēć

nastaše   četiri strˈahotna vjˈetra
mˈūćeno ti je nūtro   ne‿možemo spˈati

u‿srcu ti ˈne‿bī   supružnīk *apsū
vēzānōga *mummua   ˈostavī sāma

kakā si mˈati   kad se mūtna bībāš
što ne‿možemo počīvati zār ti   nīje žˈao

⟨vjˈeđe su nam tēške⟩   sˈanane su nam ˈoči
jārma nas nepokoja līši   da‿bismo spāli

---

99. *goljem*, ijekavski pjˈesnīčki, ˈisto što i ‘golem’

101. Isp. *mārīūtu* / *mārīūtu*, jedīnī dvopolnī stih, čuvstvenˈo obilježen.

103. *ˈvīsom vjˈenčān*, tj. visokˈo vjˈenčān, visokovjenačan, s vijencem što‿se vijē visokˈo

109. *bībāše*, tj. ljūljāše kao ˈmore

116. Nūtro je utroba (isp. iznūtra, tj. iz nūtra).

121. Vjˈeđe su očnī kapci.

diž se na orūžje   obojicu odmazdˈi
⟨*ējinu zāsnovu⟩   ⟨ˈodmāh⟩ osujetˈi

počˈūvši *tiāma   obrˈadova se ˈrieči
uglˈāvljenū ˈzamīsao   tvorimo danas

zlosreću priprˈavljāhu   rodˈiteljima božanskˈīm
iskˈupīvši se   stˈaše na *tiāminu ˈstrānu

ˈljūto snūjˈūć   neprestancˈē noćōm i danjōm
gotovi ˈna‿bōj   zlosrdi i biesni

skˈupiše se na iskup   ˈu‿bōj da‿se sprˈavē
mˈājka *hubur   tvorˈitēljka svega

nesvladno ˈstvorī orūžje   ˈgmazove porodˈiv
šiljatīh zūbˈā   kˈrvāvīh očnjākˈā

ˈiedom mjˈesto ˈkrvi   ˈpoispunī tjelesˈa
bjesomučnē aždahˈe   zaodjˈēvši strahotˈōm

ˈstavī īm svetozˈar   bˈiše bogovskˈī
ˈu‿prāh se tko‿īh glˈedā   razišˈō

ˈu‿napadāj kad nastūpajū   nek nesuzbitni bˈudū
sazda *zmiju   *ˈzmaja tere *ˈnemān

čovječište štīpˈāvca   *lava i *zlopsa
strāšnū olūju   *zˈubra i *riboljudište

nˈeštēdni oružnīci   rāzboja se ne bojē
sˈīlna su nesvladna   njēzina stvorēnja

---

123. *odmazdˈi*, tj. osvēti

126. – 128. Neočekīvānī rubnī ˈbrojevi upozorāvajū na nedostale, sjedˈīnjene ili uvˈṝštene rētke.

131. *zlosrdi*, tj. srdita sˈrca

133. Mˈājka je Hubur nadimak Tiāmin.

136. Ijed je zmijskī otrov.

142. Štīpavac je skorpija.

143. *zˈubar* (g. *zˈubra*) ‘bizōn’

ovakovīh čudovīštā   jedanˈaestinu ˈstvorī
među sinovmˈa božanskˈīm   sˈabrānima na iskup

dˈiže *kingua   ˈudielī mu posred‿njīh veličanstvˈo
zapovjednīštvo povrh vōjskˈē   predsjˈednīštvo zboru

oružnīštvo u boju   strojbu u borbi
uz‿čas bˈitkē   glavnō stožērstvo

ˈpovjerī mu sve‿tō   ˈi‿ustoličī ga na priestˈō
tebe bˈasmōm   usred bogoskˈupštinē uzveličˈah

krāljevstvo ti vrhubožanstvenō   ˈu‿rūke urūčih
nājvećī ˈbio sūpruže   slˈavan ˈbio

dˈigō se ˈimenom   vrhu božanstāvˈā svijū
predade mu sudboplˈočicu   i na‿prsa ˈstavī

ˈizriek ti ˈbio neporekljˈiv   besjeda tvr̄da
*kingu uzvˈīšen bˈudūć   ˈdobī starjēštvo

sinovima božanskˈīm   ˈustanovī sudbu
besjeda vˈaša   stūšila oganj

ied vam nakupljen   unīzio sˈīlne

ú- kab- bit- ma ti- a- ma- tum pi- ti- iq- šu

ṭup- pi I kám e- nu- ma e- liš

---

151. Stožērstvo je zapovjednīštvo, generālstvo, (tābornīštvo).

161. *stūšila*, tj. zgāsila

163.–164. Da‿se osigurˈā nalˈažēnje idūćē plˈočicē, ako je imā, prvī joj se rēdak navodī ispod‿crtē na kraju prethodnē plˈočicē, a pˈoslije tˈoga dolazī prīpis (kolofōn) sa začˈētnicōm prvē i rednīm ˈbrojem tekūćē (npr. Plˈočica prvā »Kada se gore«; Plˈočica sˈedmā »Kada se gore«). Začˈētnicu (lat. *incipit*) činē prvē nˈekolike ˈriječi prvē plˈočicē te slūžī za nāznaku djˈela, kao u‿nās nāslov.

PLˈOČICA DRˈUGĀ

ú- kab- bit- ma ti- a- ma- tum pi- ti- iq- šu

iskˈupīvši čudovišta *tiāma
povrstˈa četostrˈoj protiv poroda božanskˈōg

gˈrđe nego *apsū *tiāma snovāše
obaviestˈīvši *ēju da‿je sprˈēmna na borbu

počˈūvši *ēja ovō navještēnje
u mr̄tvˈōj tišinˈi zgrˈanūt sjeđāše

kada pāk ˈrazmislī ˈi‿bies mu se stiša
preda‿djeda *anšara ōn otīđe

stūpˈīvši ocorodu *anšaru pred līce
ˈpotanko mu pripovjedje što *tiāma snovāše

ˈoče uznenāvidjela nas mˈājka *tiāma
sakˈupiv skˈupštinu ˈljūto bješnjāše

sabraše joj se svikolikˈi ˈbozi
podmladak vam je vaskolˈik na njēnˈōj strāni

iskˈupīvši se stˈaše na *tiāminu ˈstrānu
ˈljūto snūjˈūć neprestancˈē noćōm i danjōm

gotovi ˈna‿bōj zlosrdi i biesni
skˈupiše se na iskup ˈu bōj da‿se sprˈavē

mˈājka *hubur tvorˈitēljka svega
nesvladno ˈstvorī orūžje ˈgmazove porodˈiv

šiljatīh zūbˈā kˈrvāvīh očnjākˈā
ˈiedom mjˈesto ˈkrvi ˈpoispunī tjelesˈa

bjesomučnē aždahˈe zaodjˈēvši strahotˈōm
ˈstavī īm svetozˈar bˈiše bogovskˈī

ˈu‿prāh se tko‿īh glˈedā raziṡˈō
ˈu‿napadāj kad nastūpajū nek nesuzbitni bˈudū

sazda *zmiju *ˈzmaja tere *ˈnemān
čovječište štīpˈāvca *lava i *zlopsa

strāšnū olūju *zˈubra i *riboljudište
nˈeštēdni oružnīci rāzboja se ne bojē

sˈīlna su nesvladna njēzina stvorēnja
ovakovīh čudovīštā jedanˈaestinu ˈstvorī

među sinovmˈa božanskˈīm sˈabrānima na iskup
dˈiže *kingua ˈudielī mu posred‿njīh veličanstvˈo

zapovjednīštvo povrh vōjskˈē predsjˈednīštvo zboru
oružnīštvo u boju strojbu u borbi

uz‿čas bˈitkē glavnō stožērstvo
ˈpovjerī mu sve tō ˈi‿ustoličī ga na priestˈō

tebe bˈasmōm usred bogoskˈupštinē uzveličˈah
krāljevstvo ti vrhubožanstvenō ˈu‿rūke urūčih

nājveći ˈbio sūpruže slˈavan ˈbio
dˈigō se ˈimenom vrhu božanstāvˈā svijū

predade mu sudboplˈočicu i na‿prsa ˈstavī
ˈizriek ti ˈbio neporekljˈiv besjeda tvr̄da

*kingu uzvˈīšen bˈudūć ˈdobī starjēštvo
sinovima božanskˈīm ˈustanovī sudbu

besjeda vˈaša stūšila oganj
ied vam nakupljen unīzio sˈīlne

počˈūvši *anšar viest ga veomˈa ˈsmūtī
⟨u velikōj smūtnji⟩ grīzijāše ˈusne

ˈstuštī mu se sˈrce ˈuznemīrī dūša
unˈučetu se *ēji ˈobrātī gromorēći

tī mi tō ˈzavōjštī ˈvōjnu
za‿djela što‿si īh počinio snosi krīvnju

⟨pōđe ti za rūkˈōm⟩   skončat *apsūa   55
ali kako ćeš obuzbiti   biesnu *tiāmu   56

*ēja   rieč zapodjˈe   60

tī što‿si suđāja   plˈemenita sˈrca
tvorit i razorˈit   dāno je tebi

*anšare ˈsuđājo   plˈemenita sˈrca
tvorit i razorˈit   dāno je tebi

⟨ostavi se brˈigē⟩   bṝzo se smīri   65

počˈūvši *anšar   obrˈadova se riečma   71
mladunčetu se *anu   ˈobrātī velēći   72

⟨tī si ˈsīne⟩ *ˈane   junāk junākˈā
snāga ti je sˈīlna   nāpad neodoljˈiv

otišˈav   ustavi se *tiāmi pred līcem   75
nek odsṝdiv sˈrce   ˈdūšu zdūšē

nˈēće li da‿slušā   što velīš
⟨pokušāj je⟩ nagovorˈit   nek se smīrī

poslušav   oca *anšara ˈrieči
stazōm se upūtiv   držāše se pūta   80

*an se blīžāše   snūjˈūći da pronāđē *tiāmu
⟨no ne‿stižē do‿njē⟩   ˈvrātī se nazād

⟨ˈpojāvī se opēt⟩   pred *anšarom rodˈiteljem ocem
⟨besjedu izūstiv⟩   zbˈorāše velēći

⟨ovāj je zadātak⟩   ⟨pretēžak⟩ za mene   85

zamˈukāvši *anšar   ˈu‿zemlju motrāše   86
zajaūknu put *ējˈē   potrēsajūć glāvˈōm

skˈupīvši se *vˈišnjī   svikolikˈi *nˈižnjī
sa‿sklopljenīm ˈusnicama   tˈiho sjeđāhu

---

61. *suđāja*, tj. ūsud, sūdac

76. [1,2]*littapšah* [3]*kabtātaš* / [4]*libbuš* [5]*lippuš* – glasovnˈā usporednōst; *ˈdūšu zdūšē*, tj. spūšē

bōg joj se ni jedan   ne‿mogāše opriet 90
ˈni‿za‿žīvu ˈglāvu   protivu *tiāmˈē izīći 91

snāžnōg ˈsīna   osvetˈitelja otācˈā 94
junākˈa *marduka   hrlōg bōrca 95

povīka *ēja   na‿skrovito mjˈesto
čˈarōvnu besjedu   govorēći

čūj *marduče   poslušaj oca
tī ćeš mu ˈsīne   olakotiti sˈrce

stūpi prišav   *anšaru pred līce 100
čˈujūć te gnjˈevit će se   vˈidēći umīrit

očeve ˈrieči   razvedrˈīvši gospodāra
ˈpristūpī   i‿sta *anšaru pred līcem

smotrˈīvši ga *anšar   ˈ oblī mu sˈrce milinˈa
ˈusne mu ljˈubnuv   ˈbojāzan mu raspŕša 105

djˈedice ne mūči   rieč izūsti
da‿idēm   tvorit što‿ti sˈrce želī

*anšare ne mūči   rieč izūsti
da‿idēm   tvorit što‿ti sˈrce želī

kakī junāk   zavojevˈa suprot tebi 110
sinčiću *tiāma   što‿je žˈensko podiže orūžje

ˈ oče ˈtvōrče   rˈadūj i likūj
tī ćeš *tiāmi   na‿šiju stˈati doskorˈa

*anšare ˈtvōrče   rˈadūj i likūj
tī ćeš *tiāmi   na‿šiju stˈati doskorˈa 115

otīđi ˈsīnko   veleumnī znˈālče
presvētōm bˈasmōm   umīri *tiāmu

olūjnā kˈola   munjevito poženˈi
i ustukīvati mi nemōj   nazād je uzbīj

djˈedove ˈrieči   razvedrˈīvši *gospodāra 120
besjˈeđāše djˈedu   u‿srcu se veselēći

cˈaru bogōvˈā   vˈelikīh sudbosuđājˈā
ako želīš da‿jā   odmazdīm vās svijū

oblādˈāvši *tiāmu   da sve‿vās žīvīm
skˈupštinu sazvav   ˈsudbinu mi umnožˈi

na zborovˈalištu u drūštvu   ˈveselo sjˈedav
besjeda da‿mi je kao vˈaša   da‿sudbinu sūdīm

nemjenljivo   nek bˈudē moje djˈelo
neka bˈudē neporekljiva   ˈizreka moja

an- šár- pa- a- šú i- pu- šam- ma

ṭup- pi II kám e- nu- ma e- liš

PLˈOČICA TRˈEĆĀ

an- šár- pa- a- šú i- pu- šam- ma

*anšar besjedu izūstiv
velikovezīru *gāgi zbˈoriti zapodjˈe

ˈvezīru *ˈgāgo ˈradosti mi sˈrcu
šˈaljēm te gdjeno stojē *lahmu *lahāmu

hitroume vještī milorekī znˈālče
ˈbogove mi oce ovˈamoka pridovedˈi

neka povedˈū ostālā božanstvˈa
viećajūći vieće posjˈedāvši za gozbu

blagujūć jˈelo i vīno pijūći
da *marduku ocoosvetˈitelju usūdē sudbu

hajde idi *ˈgāgo stˈani īm ispred līca
ovo što‿ću ti kāzat pred‿njima ponovˈi

poslao vam me je porodak *anšar
valjā da sˈopćīm štono mu sˈrce želī

velī uznenāvidjela nas mˈājka *tiāma
sakupiv skˈupštinu ˈljūto bješnjāše

sabraše joj se svikolikˈi ˈbozi
podmladak vam je vaskolˈik na njēnˈōj strāni

iskˈupīvši se stˈaše na *tiāminu ˈstrānu
ˈljūto snūjˈūć neprestancˈē noćōm i danjōm

gotovi ˈna‿bōj zlosrdi i biesni
skˈupiše se na iskup ˈu bōj da‿se sprˈavē

mˈājka *hubur tvorˈitēljka svega
nesvladno ˈstvorī orūžje ˈgmazove porodˈiv

šiljatīh zūbˈā   kˈrvāvīh očnjākˈā
ˈiedom mjˈesto ˈkrvi   ˈpoispunī tjelesˈa

bjesomučnē aždahˈe   zaodjˈēvši strahotˈōm
ˈstavī īm svetozˈar   bˈiše bogovskˈī

ˈu‿prāh se tko‿īh glˈedā   razišˈō
ˈu‿napadāj kad nastūpajū   nek nesuzbitni bˈudū

sazda *zmiju   *ˈzmaja tere *ˈnemān
čovječište štīpˈāvca   *lava i *zlopsa

strāšnū olūju   *zˈubra i *riboljudište
nˈeštēdni oružnīci   rāzboja se ne bojē

sˈīlna su nesvladna   njēzina stvorēnja
ovakovīh čudovīštā   jedanˈaestinu ˈstvorī

među sinovmˈa božanskˈīm   sˈabrānima na iskup
dˈiže *kingua   ˈudielī mu posred‿njīh veličanstvˈo

zapovjednīštvo povrh vōjskˈē   predsjˈednīštvo zboru
oružnīštvo u boju   strojbu u borbi

uz‿čas bˈitkē   glavnō stožērstvo
ˈpovjerī mu sve tō   ˈi‿ustoličī ga na priestˈō

tebe bˈasmōm   usred bogoskˈupštinē uzveličˈah
krāljevstvo ti vrhubožanstvenō   ˈu‿rūke urūčih

nājvećī ˈbio sūpruže   slˈavan ˈbio
dˈigō se ˈimenom   vrhu božanstāvˈā svijū

predade mu sudboplˈočicu   i na‿prsa ˈstavī
ˈizriek ti ˈbio neporekljˈiv   besjeda tvrda

*kingu uzvˈīšen bˈudūć   ˈdobī starjēštvo
sinovima božanskˈīm   ˈustanovī sudbu

besjeda vˈaša   stūšila oganj
ied vam nakupljen   unīzio sˈīlne

upūtih *ana   ne može se oprieti
*nudimmˈud se splˈašiv   ˈpovrātī nazād

ˈidē vam *marduk   šukununˈuk bogomudrˈac
žūdˈī mu se sˈrce   *tiāmi oduprieti

rieč zapodjˈev   zbˈorāše mi velēći
ako želīš da‿jā   odmazdīm vās svijū

oblādˈāvši *tiāmu   da sve‿vās žīvīm
skˈupštinu sazvav   ˈsudbinu mi umnožˈi

na zborovˈalištu u drūštvu   ˈveselo sjˈedav
besjeda da‿mi je kao vˈaša   da‿sudbinu sūdīm

nemjenljivo   nek bˈudē moje djˈelo
neka bˈudē neporekljiva   ˈizreka moja

požūrˈīvši   hˈitno mu usūdite sudbu
da‿idē da‿skršī   protˈivnīka sīlnōg

pōđe *gāga   ne‿svraćāše se s pūta
gdje oci ˈbozi stojāhu   *lahmu i *lahāmu

ponikav   ˈzemlju ispred‿njīh dotačˈe
ustav prīđe   te‿īm ˈzačē

poslao vam me je   porodak *anšar
valjā da sˈopćīm   štono mu sˈrce želī

velī uznenāvidjela nas   mˈājka *tiāma
sakupiv skˈupštinu   ˈljūto bješnjāše

sabraše joj se   svikolikˈi ˈbozi
podmladak vam je vaskolˈik   na njēnˈōj strāni

iskˈupīvši se   stˈaše na *tiāminu ˈstrānu
ˈljūto snūjˈūć   neprestancˈē noćōm i danjōm

gotovi ˈna‿bōj   zlosrdi i biesni
skˈupiše se na iskup   ˈu bōj da‿se sprˈavē

69.–70. [1]*uškīnma* / [5]*iššiq* [2]*qaqqara* [3,4]*maharšun*
[1]*īšir* [2]*izzaz* / [3,4,5]*izakkaršun* – srok; *ponikav,* tj. pˈadāvši nˈičicē

mˈājka *hubur   tvorˈitēljka svega
nesvladno ˈstvorī orūžje   ˈgmazove porodˈiv

šiljatīh zūbˈā   kˈrvāvīh očnjākˈā
ˈiedom mjˈesto ˈkrvi   ˈpoispunī tjelesˈa

bjesomučnē aždahˈe   zaodjˈēvši strahotˈōm
ˈstavī īm svetozˈar   bˈiše bogovskˈī

ˈu‿prāh se tko‿īh glˈedā   razišˈō
ˈu‿napadāj kad nastūpajū   nek nesuzbitni bˈudū

sazda *zmiju   *ˈzmaja tere *ˈnemān
čovječište štīpˈāvca   *lava i *zlopsa

strāšnū olūju   *zˈubra i *riboljudište
nˈeštēdni oružnīci   rāzboja se ne bojē

sˈīlna su nesvladna   njēzina stvorēnja
ovakovīh čudovīštā   jedanˈaestinu ˈstvorī

među sinovmˈa božanskˈīm   sˈabrānima na iskup
dˈiže *kingua   ˈudielī mu posred‿njīh veličanstvˈo

zapovjednīštvo povrh vōjskˈē   predsjˈednīštvo zboru
oružnīštvo u boju   strojbu u borbi

uz‿čas bˈitkē   glavnō stožērstvo
ˈpovjerī mu sve tō   ˈi‿ustoličī ga na priestˈō

tebe bˈasmōm   usred bogoskˈupštinē uzveličˈah
krāljevstvo ti vrhubožanstvenō   ˈu‿rūke urūčih

nājvećī ˈbio sūpruže   slˈavan ˈbio
dˈigō se ˈimenom   vrhu božanstāvˈā svijū

predade mu sudboplˈočicu   i na‿prsa ˈstavī
ˈizriek ti ˈbio neporekljˈiv   besjeda tvrda

102. *krāljevstvo vrhubožanstvenō*, tj. krāljevstvo nad bogovima

*kingu uzvˈīšen bˈudūć   ˈdobī starjēštvo
sinovima božanskˈīm   ˈustanovī sudbu

besjeda vˈaša   stūšila oganj
ied vam nakupljen   unīzio sˈīlne

upūtih *ana   ne može se oprieti
*nudimmˈud se splˈašiv   ˈpovrātī nazād

ˈidē vam *marduk   šukununˈuk bogomudrˈac
žūdˈī mu se sˈrce   *tiāmi oduprieti

rieč zapodjˈev   zbˈorāše mi velēći
ako želīš da‿jā   odmazdīm vās svijū

oblādˈāvši *tiāmu   da sve‿vās žīvīm
skˈupštinu sazvav   ˈsudbinu mi umnožˈi

na zborovˈalištu u drūštvu   ˈveselo sjˈedav
besjeda da‿mi je kao vˈaša   da‿sudbinu sūdīm

nemjenljivo   neka bˈudē moje djˈelo
neka bˈudē neporekljiva   ˈizreka moja

požūrˈīvši   hˈitno mu usūdite sudbu
da‿idē da‿skršī   protˈivnīka sīlnōg

*lahmu i *lahāmu čˈūvši   vīknuše ˈna‿glās
cjelokupni *svevišnjī   krīknuše ˈbōlno

čˈudna čˈuda   prie ˈčīna ˈodluku da dāmo
mī i ne znāsmo   za *tiāmine ˈčīni

ustrkaše se   te navrieše
svakolikˈa velikobožanstvˈa   suđāje sudbinˈē

stūpˈīvši ispred *anšara   rˈadosna sˈrca
brˈatski se iscjelīvaše   razmjˈestiše na zboru

129. *navrieše* ‘nagoše, navališe, zbježaše se’

viećajūći vieće posjˈedāvši za gozbu
blagujūć jˈelo i vīno pijūći

slađahnō ˈpīvo usrkīvāhu trskōm
sˈīlnī īm napītak nadu životˈe

skr̄b īh mīnu ˈrazveselī se sˈrce
te *marduku ocoosvetˈitelju sūdiše sudbu

id- du- šum- ma pa- rak ru- bu- ú- ti

ṭup- pi III kám e- nu- ma e- liš

136. *život* ‘utroba’

PLˈOČICA ČETVR̄TĀ

id- du- šum- ma pa- rak ru- bu- ú- ti

načiniše   priestolje cˈarskō
pred līcem otācˈā   za savjetodˈāvca sjˈede

tī ćeš nam bit prvī   među‿velikīm bogovmˈa
nesravnjivē sudbē   *anovskē ˈrieči

*marduče prvī   među‿velikīm bogovmˈa
nesravnjivē sudbē   *anovskē ˈrieči

bit će tī ˈizriek   od sada neporekljˈiv
uzvīsit i snīzit   bˈudi vlāstan

besjeda ti tvr̄da   rieč ˈistinna bˈudi
ˈbogovi ti sūmeđē   prestūpiti nēćˈē

svetište bogōvˈā   valjā održāvat
nek se hrām i tebi   zbrinjāvā ˈstālno

*marduče bˈudi   osvetˈiteljem nˈašīm
dāli smo ti cˈārstvo   nad svemirom cielˈīm

sjˈedāvši u‿skupštini   rieč da‿ti je mogūćna
oblādāj nˈeprijatelje   nesavladljivīm orūžjem

gˈospode pomilūj   ˈuzdajūćē se ū‿te
ˈbogu što‿se na‿zlo navˈadio   žīće istočˈi

postˈaviše oposred‿skupštinē   zvjezdište jedno
te odvjetku *marduku   zbˈorit uzēše

---

4. *anovskē ˈrieči*, tj. ˈrieči moćnē kao ˈu‿boga Ana
9. *ˈistinna*, tj. ˈistinita
20. *odvjetku*, tj. ˈsīnu, potˈōmku

ˈimāj gˈospode   ˈsudbinu svebožanskˈū
razorˈit i stvorit   rieč nek ti mˈože

rieč izūsti   uništī se zvˈiežđe
izazbori drˈugōm   i‿zviežđe se stvˈorī

besjedu ˈizazborī   ˈuništī se zvˈiežđe
ˈizazborī drˈugōč   i‿zviežđe se ˈsklopī

vˈidjev mu silobesjedu   ˈbogovi oci
ˈhotno štˈovāhu   *marduka krālja

dˈadoše mu žazlo   priestolje i‿plāšt
te nesvladno orūžje   za zātor dušmāna

otpraviv se k *tiāmi   prekini joj žīće
kr̄v joj prolītū   donieli vjˈetri oglasnīci

usūdiše gospodāru sudbu   ˈbogovi oci
da‿ga prˈatī na pūtu   blagostˈānje te ˈposlūh

lūk si ˈstvorī   ˈnazvā ga orūžjem
pričvr̄stˈīvši tetīvu   ˈnasādī ˈstrielu

desnicōm rūkˈōm   podigav buzdohˈān
ˈuprtī na pleće   tobolac ˈi‿lūk

vˈrže ˈmūnju   ispreda sebe
nabi tjelesinu   svesažežnīm ˈplāmom

ˈizaplete mrˈežu   da uhvatī *tiāmu
ˈnamjestī četiri vjˈetra   da‿mu ne utečˈe

*podsunac *ūpor   *gornjāk i donjāk
preko lēđˈā ˈuprtī mrˈežu   ˈpoklōn od‿djeda *ana

ˈstvorī *zlovjetra zlopākōga   *sedmoduha *bˈuru
*četveroduha *olūju   *vˈihora *nepomenīka

---

21. *ˈsudbinu svebožanskˈū*, tj. ˈsudbinu kakvu imajū svi ˈbogovi

27. *silobesjedu*, tj. rieč sˈīlna djˈelovānja

35. O nazīvānju vˈidi 1 : 1.

43. tj. istˈočnjāk, zāpadnjāk, sjˈevernjāk ˈi‿južnjāk

ˈnaložī vjˈetrima   sedmōrma što‿īh ˈstvorī
da‿smūtē *tiāmi nūtro   za‿njīm se dˈižūć

dˈigāvši gospodˈār *potop   vˈeljē orūžje
na nesuzbitna se *kˈola   strˈahotna ˈpopē

četiri ˈnemāni zaprēgav   pred‿*kola ˈstavī
*ubījcu *nesmˈīlca   *potˈr̄lca *krilāša

zjāpˈē ti zjˈala   ˈzūbi īm priepuni ˈ ieda
ne‿znajū za ūmor   vˈikli na zātor

o desnū ˈstavī   *četostroja i‿ljūtū *borbu
o ljevicu ˈrūku   ˈnamjestī svezātornū *bˈitku

ogrte ogrtˈāč   grozomoran oklop
okolo glāvˈē metnu   strāšan svetozˈar

ˈzapūtī se gˈospōd   ne‿svraćāše se s pūta
prema bjesovitōj *tiāmi   līce obr̄nu

u ūstima mu   čārnā bˈasma
u rūci mu ˈtrāve   protujˈed ˈ iedu

isprˈaćāhu ga onˈodnevi   isprˈaćāhu ga ˈbozi
isprˈaćāhu ga bogooci   isprˈaćāhu ga ˈbozi

gˈospōd domakˈav   motrāše četostrˈoj *tiāmin
sūpruga joj *kingua   nadmūdrit hoćāše

promātrˈāvši   onāj se ˈsmēte
ūm mu se ˈrazstrojī   ponāšˈanje ˈsmušī

sūveznīci pāk ˈbozi   s ˈ obadvie mu ˈstrāne
uglˈedāvši vˈitēškōga vođa   zgrˈanūti bˈiše

bˈasmu vˈrže *tiāma   plećī ne pripovr̄nu
bjesovita joj ūsta   priepuna lažī

što‿si uzdrhtao   ispred gospodāra bogōvˈā
što nā‿te na zboru   vōjnicu ˈsnovā

---

50. *kˈola su kˈola-zloduh.

73.–74. ... / *ša bēlu ilani tibūka*
... / *šunu ašrukka* – srok

dˈigāvši gospodˈār *potop   vˈeljē orūžje
bjesomˈučenicu *tiāmu   zatačˈe riečma

što‿mi se držīš   ponˈosita līca
a u‿srcu pomīšljāš   borbu zapodjˈet

kako djeca   ne poštīvajū oce
tī pāk štono si īm mˈati   ˈmilosti ne‿znāš

*kingua si   ˈza‿mūža pridovelˈa
udielila mu preko sudbinˈē   nājvišē dostojanstvˈo

na *anšara bogokralja   zlopačinu ˈsmislī
i bogovima očˈevima   namjenjujēš zlu sudbu

prem je vōjska sprˈēmna   prem je poda tvojīm orūžjem
omjˈeridēmo se nās‿dvoje   dielimo megdān

počˈūvši *tiāma   što‿joj se zbˈorī
bjesomučna posta   ˈpamēću šēnu

povīkav *tiāma   iza svega ˈglāsa
sve joj do zādna   temˈēlje drhtāše

bˈajūć ga bˈasmōm   ūroke bljuvāše
ˈbogovi joj ubˈojnīci   podoštrāvāhu pāk orūžje

bogomudrˈac se *marduk   supostaviv s *tiāmˈōm
pˈrsa o‿prsa   u boju stojāhu

zamāhnu gospodˈār   ˈi‿zaokrūžī je mrˈežōm
ˈpropustī ispreda sebe   *zlovjetra odstrāga

ˈrazjāpī žvˈalo   eda ga proždērˈē *tiāma
ˈuslobodī *zlovjetra   da‿joj razažvalī žvˈalo

vjˈetri joj biesnī   trbˈušinu razadˈuv
zaptivenˈa životˈa   ziehāše žvˈalom

---

76. *zatačˈe*, tj. ˈizazvā na dvoboj

90.–91. [3,4]*šuršiš* [1]*malmališ* / [6]*itrura* [5,2]*išdāšu*
[1,2]*imanni* [3]*šipta* / [4]*ittanamdi* [3]*tāšu* – srok; *do zādna*, tj. do‿dna

98. *žvˈalo*, tj. rˈalje, gˈubicu

ˈstrielu izmetnˈi   nūtro joj probodˈi
razreži trbušinu   život rasporˈi

sapēvši je   utrni joj ˈdūšu
svˈrzi joj trūplo   na‿šiju joj stˈani

ˈpošto ˈumorī   predvˈodnicu *tiāmu
čˈete joj porazbīja   družinu raspr̄ša

sūveznīci ˈbogovi   s obdvajˈū krīlˈā
ˈu‿bježān nagoše   oda‿strāha drhtēći

rasūše se   da životˈe spāsˈū
ˈspāsa ˈne‿bī   zaokrˈūženi bjˈehu

zaokrūžˈīvši īh   ˈpolomī īm orūžje
sjeđāhu u‿ōmči   hvˈaćeni mrˈežōm

zbīti kud kojī   stˈenjāhu stenjūć
tr̄pˈēći kˈaznu   u‿uzi sˈužnji

a jedanaest stvˈorōvā   priepunīh strahōtˈā
čˈetu zlīcā   štono je prˈaćāhu ˈzdesna

sapēvši īm ˈrūke   ˈza‿nosove posvēza
ˈpogazī potpunomˈa   odrede bojnē

a *kingua što bjˈeše   uzveličanˈīk
upˈutīvši   ˈubrojī među mr̄tva božanstvˈa

oduzēvši   neusˈūđenu plˈočicu sudbē
pečatom je zapečˈatīvši   nā‿se metnu

ˈpošto zločine   ˈsapē i satr
vˈelikōm hvˈastāvcu   oholōm dušmānu

*anšˈarovu nadneprijateljskˈū   ˈpremōć pokāza
ˈželju *ējinu   ˈispunī vˈitēz *marduk

---

108. *ˈu‿bježān nagoše* ‘ˈu‿bieg navāliše (udˈariše)’

120. *upˈutīvši* ‘spˈutāvši, svēzavši’

125. *nadneprijateljskˈū ˈpremōć*, tj. ˈpremōć nad neprijateljima

sapˈētima bogovima   ˈvezove poprinatēgav
k upˈutānōj se *tiāmi   nazād povr̄nu

stūpˈīvši gˈospōd   na *tiāmine temeljˈe
nemilīm joj buzdohānom   ˈglāvu razmr̄ska

prereza joj   kucavū žˈilu
gornjāka posla   glasonˈosnīkom s ˈkr̄vlju

vˈidjēvši je očevi   bjˈeše īm mˈilo
odaslaše ˈpoklōn   gospodāru na podarovānje

smīriv se gˈospōd   promātrāše trūplo
ˈnemān ˈrasporī   divodjelo ˈstvorī

rasplāstiv je   ˈraspolovī ko‿ribu za sūšnju
jednōm joj polovicōm   ˈnadsvodī nebesˈa

sˈunu zāsun   ˈustanovī strˈāžu
vodama njēnˈīm   steći da ne dādˈū

prōđe ˈnebom   gradˈilište ištūći
nāđe mjˈesto kō za *apsū   *ējinu stanbu

odmjeriv gˈospōd   ˈveličinu *apsūa
svetištu tom po līku   sazda *svjetohrˈam

svetište *svjetohrˈam nebeskˈī   što ˈstvorī
ˈučinī svetograđem   *anu *enlilu *ēji

ú- ba- áš- šim man- za- za an ilāni rabûti

ṭup- pi IV kám e- nu- ma e- liš

---

141. *ištūći* ‘trāžˈēći’

142. *stanba* ‘stanište, stān’

145. [1]*ešgalla* / [2]*ešarra* [4]*ibnū* / [3]*šamāmī* – jedīnī tropolnī stih sa svečanīm obiljˈēžjem

146. An su, Enlil i Ēja vrhovnō trōjstvo bogōvˈā.

PLˈOČICA PĒTĀ

u- ba- áš- šim man- za- za an ilāni rabūti

ˈodrēdī staništa vˈelikima bogovmˈa
zvjezdovitē īm ˈlikove u‿zviežđa ˈsložī

godište sazda ˈrazmeđī mu ˈmeđe
za dvānaest mjesēcˈī ˈustanovī ˈpo‿trī ˈzviezde

ˈpošto dnˈima godišta oblˈīčja oblikovˈa
sjˈevernjači stanbu sazda da nadglˈēda putanjˈe

da ne izbīvā kojā da ne činī grieškē
za *enlila i *ēju ˈutvrdī stanbu

kapije otvorˈīvši s obje‿strāne nebēsˈā
osigurˈa brˈavama i‿lijevū i desnū

ˈu‿nutrinu joj ˈstavī ˈvisine nebeskˈē
ˈustanovī *lūnu nōć joj urūčiv

nākit joj ˈnoći ˈisporūčī da odmierā ˈdāne
mjesecˈimicē s plˈočōm bez prestˈānka hodi

počētkom ˈmjesēca zasijˈāj povrh zemljē
rozima svietli da obilježīš šēst dānˈā

da sˈedmōga ˈdāna pōlunje bˈudē
neka bˈudē dvosedmičje ˈmjesēcu pola

---

4. Trī ˈzvijezde označujū jedan ˈmjesēc.

10. ˈNebo ˈimā dvije ˈstrāne, lievū i desnū (istočnū i zāpadnū).

12.–15. Lūna je boginja »ˈMjesēc«, nākit je ˈnoći (Mjˈesēčeva plˈoča) nebeskˈō ˈtielo ˈMjesēc, a »ˈmjesēc« je rāzdoblje od trīdesēt dānˈā.

kada te sˈūnce umotrī povrh obzˈornicē nebeskˈē
uštapav se kako prīličī opēt se smanjūj 20

ˈna‿dān mlāđa priblīži se *sˈūnčevōj putanjˈi
neka su ti tridesetodnˈēvlja pˈodjednāka *sˈūncu u godu

odrēdih ti miene s mienama hodi
nek ⟨*lūna i‿*sūnce⟩ sastˈāvši se sūde sūdē 24

ˈpošto ˈsrēdī ˈdāne ⟨po *sˈūnčevu hodu⟩ 45
ˈmeđe ˈnoći ˈi‿dānu ⟨ˈustanovī ˈčvȓsto⟩

pjˈenu *tiāminu ⟨ˈuzajedno skˈupiv⟩
ˈsačinī *marduk ⟨paruštine od‿njīh⟩

zbˈīvši īh u oblačine īh usūka

dūće vjˈetra daždˈēnje hladnoćˈē 50
magljˈēnje maglē stvˈarānje pjˈenē
zadržˈāvši za sebe podvrže ˈvlāsti

ˈglāvu joj ˈsmjestī i nagomilˈa ⟨ˈzemlju⟩
ˈotvorī vrūtak mlāz navrje

iz očijū joj ˈprotočī *puratt i *idiglˈat 55

na vimenˈa joj ˈnasū brda visokˈa 57
provrta bušˈotine eda udarē vrˈela

rēp joj usūka te ispletˈāvši ūže
privēza ga uz *apsū pod nogōm svojōm 60

hvˈativ joj stˈegna ˈpotprie nebesˈa
drˈugōm joj polovicōm ˈutemeljī ˈkopno

---

19. Obzˈornica je horizˈont.

20. *uštˈapati se* ‘smanjīvati se’, o Mjesēcu pˈoslije uštapa (punˈōga ˈMjesēca)

24. *sūde sūdē*, potpunī srok prema akkadskōm ... / [1]*dīna* [2]*dīnā*

50. Dažditi ōvdje znāčī kao sīpiti, rositi; *dūće* ‘dūhˈānje’.

55. Puratt su i Idiglˈat Eufrat i Tigar.

umjˈetninu   u‿srcu *tiāminu sazda
razapēvši je šīrˈōm   ˈrazastrie mrˈežu

oblikovˈav   ⟨oblˈīčja⟩ nebēsˈā i zemljē
ūža īm zatēže   ˈustanovī ˈčvr̄sto

ˈpošto ˈopredielī obrede   ˈuspostavī rēd stvārˈī
zauzdˈa īh ūzdˈōm   ˈpredā je *ēji

sudboplˈočicu što   od *kingua ˈuzeo bjˈeše
ˈdonese ispred *ana   ˈna‿dār vrhu darōvˈā

ˈbogove bojnīke   štono bjˈehu razbijenˈi
sagna u zātoč   očˈevima pred līce

a jedanaest stvˈorōvā   štono īh ˈsatvorī *tiāma
slomiv īm orūžje   ˈsapē pod nogōm

ˈstavī ukīpˈīvši īh   pred vrāta *apsūa
da‿budū nezābitnī   ˈznamēn vječnī

umotrˈīvši ga ˈbozi   razveseliše se u dūši
*lahmu i *lahāmu   ˈsvekolicini prˈedci

ˈzagrlī ga *anšar   ˈpozdravī ga gospodˈār
*an *enlil i *ēja   obdāriše ga ˈdārom

⟨milā⟩ mu se mˈati *damkīna   veseljāše
obdarovˈāvši ga   ˈrazvedrī mu līce

*usmūa štono mu ˈdarove   ˈdonese oglasnīkom
ˈpočastī vezīrstvom *apsūa   skr̄bnīštvom za hrāme

skˈupīvši se *vˈišnjī   svi popˈadaše nīčkē
*nˈižnjī mu svekolicinˈōm   pocjelīvaše ˈnoge

skˈupština īm se ˈsabrā   da‿nīčkē štˈujē
skočiv ˈna‿noge pokloniše se   ˈevo nam krālja

72. *zātoč* ‘zatočēnje, sˈužanjstvo, ropstvo’
85. *nīčkē* ‘nˈičicē, ležēći līcem prama tlima’

ˈbogovi očevi   gˈanūti bˈiše 89

namirisa ˈtielo   mirišljivīm ˈūljem 92

nadjˈedāvši na sebe   krāljevskō odielo
strahovitu krˈunu   krāljevskī svetozˈar

dˈiže buzdohˈān   desnicōm ga hvˈativ 95

ˈo‿zmaja se ˈoduprie   zakročˈīvši nogōm 99
žazlo dobrobiti   ˈi‿poslūha ˈuzē 100

*lahmu i *lahāmu   ˈsvekolicini prˈedci
besjedu izūstˈīvši   progovoriše *vˈišnjima bogovmˈa

prˈije nam *marduk   sīn bjˈeše milī
sad je vaš gospodˈār   čˈūjte mu ūkaz 110

drˈugōč progovorˈiv   sābor izrečˈe
nek se zovē *krālj nebozˈemačkī*   ˈuzdajte se ū‿njga

kadˈaono *marduku   udieliše cˈārstvo
riek dobrotˈē ˈi‿poslūha   izūstiše velēć

od sada nam   skrbˈiteljem svetˈištima bˈudi 115
tī što‿nam zapovjedīš   mī ćemo tvorit

*marduk besjedu reče   zaūstiv
bozima očˈevima   zbˈorom govorēći

iznad *apsūa   nastanbē vˈašē
spram *svjetohrama   što‿ga satvorˈih povrh‿vās 120

dolje na zemlji   gradˈilište utvrdih
hrām ću sagrādit   sjedište užītka

ōndje ću   svetograđe utemeljˈit
sazdat cˈrkvu   krāljevstvu osnov

kada se s *apsūa ˈuspnēte   na zborovānje 125
ōndje da‿vam je prenoćište   ˈsvekolicini od‿vās

---

100. *žazlo* ‘štāp krāljevskī’

kada se s nebēsˈā spˈustīte   na zborovānje
ōndje da‿vam je prenoćište   ˈsvekolicini od‿vās

nazvat ću ga *babilōnom   hramˈōvljem velebožanskˈīm
svi ćemo ōndje   činiti svetbu 130

saslˈušaše bogooci   besjedu ovū
⟨gˈospodu *marduku⟩   ⟨govˈorāhu⟩ velēći

ōndje gore   što‿ti rūka sazda
tko‿je   da‿se mjˈerī s ˈtobōm

na‿tlu zemaljskˈōm   što‿ti rūka sazda 135
tko‿je   da‿se mjˈerī s ˈtobōm

*babilˈōn   kakono ga zvāše
nek nam bˈudē stanba   ˈna‿viek vjekōvˈā 138

ponˈikoše se ˈbogovi   govorēći 149
zaūstˈīvši besjˈedovāhu   *nebozˈemačkōme vladāru* 150

prie nam gˈospode   sīn bjˈeše milī
sad si nam gospodˈār   čˈūjmo ti ūkaz

dingir marduk zik- ri ilāni ina še- mi- šú

ṭup- pi V kám e- nu- ma e- liš

PLˈOČICA ŠĒSTĀ

dingir marduk zik- ri ilāni ina še- mi- šú

*marduk sաslˈušāvši besjedu bogōvˈā
nagna ga sˈrce divodjela tvorit

rieč izūstiv besjˈedovāše *ēji
štono bje zamˈislio ūmom ˈsopćī mu riečma

zgrušˈāvši kr̄vcu oblikovˈāvši ˈkosti
bīće ću sazdat nek se zovē čovjek

stvorit ću čovječjē bīće
nametnˈut mu bogorabotu bozma za odmor

takˈōđer ću uskladit pūtove bogōvˈā
nek se kō jˈednāci štˈujū a nek dvˈojāci bˈudū

ˈodvrātī mu *ēja besjedu govorēći
ˈzamīsao mu prihvˈatīvši o počˈīnku božjēm

nek se od‿nās odrēdī jedan
tāj nek se sˈatrē za tvorbu ljūdˈī

nek se sastanū vˈelikā božanstvˈa
nek se pronāđē krīvac drˈugī su prosti

sakˈupīvši *marduk vˈelikā božanstvˈa
ˈizdā naredbu dˈade im nālog

rieč īm reče slˈušāhu ga ˈbozi
gospodˈār *svevˈišnjima besjedu zapodjˈe

recte prˈavo ˈčasti vam vˈašē
zbˈorite besjedu bogovjetnē prāvdē

tko bjˈeše tko sazdade ˈvōjnu
nagovārajūći *tiāmu zapodjede bˈitku

na‿vidjelo   tko sazdade ˈvōjnu
grieh neka ispāštā   mirˈūjte drˈugī

odvrātiše *svevˈišnjīci   vˈelika božanstvˈa
vladāru nebozˈemačkōme   svjˈetovatelju božanskˈōm

*kingu bje   tko sazdade ˈvōjnu
nagovārajūći *tiāmu   zapodjede bˈitku

upˈutīvši   ˈisporūčī ga pred *ēju
kˈaznu mu usūdˈīvši   prerˈezaše žˈile

te‿mu ˈod‿krvi   ˈstvorī čovječanstvˈo
nā nj vˈrže bogorabotu   ˈbogove iskūpiv

kad čovječadiju ˈstvorī   mūdrī *ēja
rabotu božjū   navāliše nā‿nju

djˈelo bī   nepojˈāmno ūmu
čˈudo što po *nudimmudu   sazdade *marduk

vladār *marduk   ˈrazdielī božanstvˈa
iz svekolicinˈē *svevišnjīh   gornjē i donjē

ˈisporučī īh *anu   da‿se ˈza‿rēd brˈinū
ˈtrista īh navrh nebēsˈā   na‿strāžu metnu

tolikˈō īh   ˈurasporēdī i na zemlji
na nebesˈa ˈi‿na‿zemlju   ˈpomjestī šēst‿sāt

ˈpošto o svemu   poizdade naređēnja
*svevˈišnjīcima bozima na nebozˈemlju   ˈudielī što‿īh ˈidē

31.–32. [1,2]*ikmūšuma* / [5]*mahriš* [6]*ea* [7,8]*ukallūšu*
[1]*annam* [2,3]*īmedūšuma* / [5]*damēšu* [4]*iptarˀu* – srok u prvōj poli

41.–42. [1,2]*uaddi* [3]*ana* [3]*ani*(*m*) / [6,7]*terētuš* [4,5,8]*naṣāru*
[1,2]*hamiš* [1,2]*šušši* [3]*ina* [4]*šamē* / *ukīh* [5,6]*maṣṣartu* – završētnā glasovnˈā usporednōst

44.–46. [1,5]*ina* [2]*šamē* [4]*u* [6]*erṣeti* / [8,9]*gešˀu* [7,3]*uštešib*
[1]*ultu* [4]*terēti* / [2,3]*napharšina* [5]*umaˀiru*
[1,2]*ana* [1,2]*anunnaki* [3]*ša šamē* [4]*u* [4]*erṣeti* / [5]*uzaˀizu* [6,7,8]*isqatsun* – trostrukī srok u prvōj poli; *šēst‿sāt* ‘šēst stˈotīnā’ (v. u Budmˈānijevōj gramatici, str. 60)

*svevˈišnjīci besjˈediti uzēše
ka gospodāru *marduku ˈrieči zapodjˈev

tī nam gˈospode osigurˈa oslobođēnje
kakovīm dobrom da‿ti godīmo

hrām da‿ti grādīmo što‿će imat ˈime
dōm što‿će nam prenoćište odmorište bˈiti

da priestolje ˈimāš na onome mjˈestu
ˈuviek da‿nam pristˈigāvšīm odmorište bˈudē

*marduk kakono sasluša ˈrieči
ko‿sūnce mu līce uzasijˈa ˈjārko

zīđite babilˈōn kako vam sˈrce želī
oblikovˈāvši opeke svetište dˈižite

*svevˈišnjīci motikōm māšˈūć
cielo ljˈeto opeke pecijāhu

ljˈetu drˈugōme po prispietku
*visoglˈav poput *apsūa dˈigoše ˈuvīs

sazdaše visokī toranj *apsūov
*marduku *enlilu tere *ēji stvoriše stanbu

ispred līca īm dostojanstveno stojāše
uperˈiv ˈroge *svjetohrama temeljˈu

ˈpošto *visoglˈav završiše grādit
osnovaše svetˈilišta ˈsvekolicini bogōvˈā

ˈskupī se ˈtrista bogōvˈā nebeskˈīh ˈi‿trista zemaljskˈīh svekolicinˈōm

gˈospōd u posvetˈilištu sagrˈāđenōm zā‿njga
ˈbogove očeve sjˈede uz blagovānje

---

63. *visokī toranj*, tj. Kūlu babilōnskū, pˈoznātu iz Biblijē

66. Volujskī su ˈrozi navrh zgrˈadē ˈznamēn stˈočārskē dobrobiti.

ˈevo *babilˈōn   sjedište vˈaše
rˈadūjte u‿njem   stolˈujūći s veselјem

posjˈedāvši   vˈelikā božanstvˈa
hvˈatiše pehāre   sjˈedāvši uz gozbu

ˈpošto svr̄šiše   u vesēlju sielo
u‿dīvnī se *visoglˈav   poiskˈupiše na sabrānje

rēd utvr̄diše   cjelokupnōst određēnjˈā
staništa na nebozˈēmlju   urasporēdiše svebožanstvˈu

vˈeljīh se bogōvˈā   pedesˈētorina sasta
na sedmoricu sudbosudˈitēljā   odlučīvˈānje prenieše

hvˈatīvši gˈospōd lūk svōj   orūžje ispred‿njīh ˈstavī
mrˈežu što ˈ izrukotvorī   bogooci mu motrāhu

lūk mu omotrˈīvši   umjˈetnīčkōga ˈlīka
hvāljāhu mu oci   nečuvenō djˈelo

*an lūk podiže   u bogoskˈupštini govorēći
sīn nek mi bˈudē   te‿ga ljˈubnu

ovakˈā imenˈa   nadjede ˈlūku
prvō neka je *dugodˈr̄vce   *pobjednīk drˈugō

trˈećē ˈime   *zvˈiežđe ˈlūka* da‿se sjājˈī s nebēsˈā
ˈutvr̄dī mu stanište   između‿braćē božanskˈē

smjˈestīvši priestolje cˈarskō   visokˈo poviše bogōvˈā
*an oposred bogoskˈupštinē   *marduka uzveličˈa

sakˈupiše se   vˈelikā božanstvˈa
štˈujūći *marduka   pˈadoše nīčkē

79. *svebožanstvˈu* ‘svima bogovima’

92.–93. Uzvˈīšena osoba trˈebā da sjedī na uzvˈīšenu mjˈestu.

zaklˈinjūći se   tvrdovjˈericē između sebe
ˈza‿snāgu se uhvˈatīvši   vodōm se i‿ūljem kunūć

povjˈerīvši mu da vlādā   krāljevstvom božjīm
u gospodstvˈu božanskˈōme   nebozˈemačkōme potvr̄diše njega

dˈiže ga *anšar   ˈimenovāvši *asallūhi
spomˈinjūći tō ˈime   pˈadājmo nīčkē

njegov ūkaz   ˈbogovi neka pˈazē
bīla mu rieč uzvˈīšena   gore i dolje

vrh svīh ˈbio   ocoosvetˈitelj sīnak
ˈoblāst mu uzvˈīšena   ne imāvala prˈēmca

nek bˈudē pastīr   vrhu crnoglavīh stvorēnjˈā
sjˈećajūći īh se ˈuviek   nek mu spominjū pūte

neka hrānˈē na pretek   odrēdī za oce
nek se brˈinē oko‿njīh   nek īm svetišta rēdī

nek hrāmove kādī   mirišljivīm ˈkādom
ono što tvorī na nebesima   neka tvorī na zemlji

neka činī   crnoglˈāvce bogobojēćˈīm
nek se pūci zazivljūć īh   spominjū bogōvˈā

rieč mu sliedˈēć   nek boginje štˈujū
ˈbogu i boginji   nek donosē hrānu

neka se pāmtē   nek se držē ˈbozi
nek īm se ˈzemlje slˈavē   nek īm se hrāmovi grādē

prem su ˈbozi   u crnoglˈavācā mnˈogī
kakono se god mī zvāli   ōn je glavnī

107., 113., 119. Crnoglavā su stvorēnja božjā (ili crnoglˈāvci) ˈljūdi.

109., 116. Upućujē na ubˈirānje poreza u žīvežu.

nadˈījmo mu pēdsˈēt imēnˈā
da‿mu se slˈavē pūti nāsljedujū djˈela

*marduk bje ˈimenovān od rođēnja od‿djeda *ana
razmještā pˈaše i pojišta te nasporāvā stˈaje

kojˈīno orūžjem *potopom zlˈice savlāda
ˈbogove očeve ˈ oslobodī od tjeskobˈē

sīn *sˈūnčev što među bogovmˈa svietlī ˈsjājem
štono īh jārkˈīm ˈsvjetlom ozarujē neprestancˈē

ljūdma što ˈstvorī te dīšū dūšˈōm
nametnˈu bogorabotu bozma za odmor

stvorit razorˈit smˈilovat se prostit
neka mogū po njemu za njīme se povodēći

ōn je bōg *marukkˈa bogotvorac prāvī
rˈadovānje sˈrcu *nˈižnjīh umirēnje *vˈišnjīm

*marutukkˈu poˈuzdānje državē ˈgrāda i pūka
njega neka proslˈavljajū ˈ uvieke pūci

*srdomˈīr sr̄dī se i‿mīrī gnjevljiv i mirljiv
širokˈa sˈrca velikē dūšˈē

ˈime mu *krālj nebozˈemačkī* nadjesmo u zboru
čāst mu uzveličasmo vrhu bogōvˈā otācˈā

gˈospōd je bozima nebozˈemljanima svekolikˈīm
krālj pred kojīm kada se pojāvī ˈbogovi striepē gore i dolje

ˈimenom *vođ i‿krālj nebozˈemačkī* nazvasmo vojevodu svebožanstvˈa
po nebesima nam i po zemlji ˈporazmjestī sjedišta u tišmi

121. ˈImenovānje je znˈamenovānje. Dobro je ˈime dˈobar ˈznamēn, zlo ˈime zˈao ˈznamēn. Velik je brōj imēnˈā znāk velikē ˈčasti. I Allāh ˈimā ˈmnogo imēnˈā, a Višnu se i zovē *sahasranāmā*, tj. tisućoˈimenī.

i *višnjīcima i *nižnjīcima   urasporēdī stanbe
neka mu od‿imena ˈbozi drhtē   nek se trēsˈū u dvōrma

ˈime *asallūhi   ˈulūčī od‿djeda *ana
nek bˈudē ˈsvjetlōst bogōvˈā   vođ īm sˈīlnī

što‿je što‿mu je i‿ime čuvār   božjī i zemnī
u‿ljūtōm īm boju   stanovišta ˈizbavī od tišmē

drˈugōm *asallūhi uskrjesitelj*   zvān živˈiteljem ˈbogom
što‿je što‿mu je i nārav   iscielio pobjenā božanstvˈa

gˈospōd što ˈpomoću presvētē bˈasmē   uskrješujē mr̄tva božanstvˈa
razbījā ljūtōga dušmāna   ⟨do temeljˈa⟩

svietlī asallūhi ˈime   trˈećōm nadjevenˈo
bōg nam svētī   posvetitelj nam pūtˈā

trī‿imena nadješe   *anšar *lahmu i *lahāmu
te bogovima sinovima   oni veljāhu

mī mu po trīpˈūta   nadjesmo imenˈa
i‿vī ko‿što smo i‿mī   imenˈa dˈījte

bozima bī mˈilo   čˈūvši što rieše
posvjˈetovaše se u‿skupštini   viećajūć vieće

junāčkōme ˈsīnu   osvˈetnīku nˈašem
stˈaratelju nˈašem   uzvīsimo ˈime

151., 155., 7 : 25., 33. *drˈugōm, trˈećōm, četvr̄tōm, pētōm*, tj. drˈugī, trˈećī, četvr̄tī, pētī pūt

152. – 153. [1,2]*ša* [3,5,6]*kīma* [7,4]*binūtišuma* / [8]*ikširu* [10]*kalu* [10]*ilāni* [9]*abtūti*
[1]*bēlu*(*m*) [2]*ša* [3]*ina* [5]*šiptišu* [4]*elleti* / [6]*uballitu* [8]*ilāni* [7]*mītūti* – srok

161. – 162. [2,3]*ihdūma* [1]*ilāni* / [4]*išmū* [5,6]*sekaršun*
[3]*ina* [4]*upšukkinnaki* [1,2]*uštaddinu* / [1]*šunu* [5,6]*milkatsun* – sličnozvučje

163. – 164. [1]*ša* [2]*māru* [1]*qarrādu* / [3]*mutīr* [3,4]*gimillīni*
[2]*nīnu* [1]*ša* [2]*zānīni* / [3]*inulli* [4]*šumšu* – unākrsnī srok

u‿skupštini se porazgovoriše da usūdē sudbu
da‿mu u‿svīm obrˈedima ponadievajū imenˈa

dingir asal- ri šá- rik mi- riš- ti šá is- ra- ta ú- kin- nu

ṭup- pi VI kám e- nu- ma e- liš

PLˈOČICA SˈEDMĀ

dingir asal- ri šá- rik mi- riš- ti šá is- ra- ta ú- kin- nu

*asarrˈi davatelj zemljē   razmeđitelj njīvā
žˈitār i konopljār   nasporitelj zˈēlja

*asalalˈim nājvišī u viećnici   svjetodavac glavnī
ˈbozi ga slˈušajū   ne znāde ˈstrāha

*asalalimnunnˈa vˈitēškī   rodˈiteljeva ˈsvjetlōst
po‿njem uprˈavljajū   *an *enlil *ēja i *ninšīku

ōn īm je skrbitelj   što obroke dielī
što‿mu njˈive obˈīlje   umnāžajū u zemlji

*tūtu   tvorac ˈobnovē bogōvˈā
svetitelj īm hrāmˈōvā   da pokoj nāđū

nek stvˈorī bˈasmu   da počinū ˈbozi
ljūtōg dušmāna   nek naženˈē ˈu‿bieg

prem su časni   bogooci na zborovānju
nˈitko se od bogōvˈā   ne izjednačujē š njīme

tūtu četoživac   oživitelj vojsākˈā
što‿je razvoditelj bogōvˈā   po‿svētōm ˈnebu

ureditelj putānjˈā   utvrditelj stanbī
neka ga pūci ne zaboravē   neka mu djˈela pāmtē

---

2. *nasporitelj* ‘umnožitelj, pospješitelj’, kojī činī da povrće, ˈvoće, žˈito, ˈblāgo bˈudē sporo (izdašno, dugotrˈājno, obilato), tj. da se sporo trošī

9.–10. [1]*tūtu* / [2]*bān* [3,4]*tedištišunu* [1]*šūma*
[1]*līlil* [2,3]*sāgīšunuma* / [6]*šunu* [4]*lū* [5,6]*pašhu* – unākrsnī srok

12. *naženˈē*, tj. nagnā

trˈećōm *tūtu čistodahī* — držāč čistotˈē
bōg blāgōg vjˈetra — usliš ˈāč i primāč

stjˈecatelj ˈblāga obˈīlja — čuvār imūtka
uklˈanjatelj mānjka — proizvoditelj vīška

slađahnī mu dašak — udˈisāsmo u tišmi
nek se dīčī slˈavī — hvālˈōm nek se hvālī

četvr̄tōm *tūtu svetokrunī* — neka ga hvālē pūci
bōg presvētē bˈasmē — uskrjesitelj mr̄tvīh

što sapētīm bogovima — ˈmilōst ukāza
tegobnī jāram — poskīda s neprijateljskˈīh mu božanstāvˈā

da‿īh oslobodī — čovječanstvˈo ˈstvorī
milosrdnīk živitelj — žīviti vlāstan

rieč nek mu je nezaborˈāvna — postˈojāna
u ūstima crnoglavīh — sazdānīh od njega

pētōm *tūtu svetobasmī* — neka se presvētōm bˈasmōm slūžē
zatˈiratelj zlodjˈelācā — ˈpomoću presvētē bˈasmē

*srcoznalac sˈrca božanskˈōg — promatratelj dūšˈē
nˈijedan zlotvor — pred njīme ne utečˈē

osnivˈāč bogoskˈupštinē — veseljˈāč sˈrca
pokor neposlušnīkˈā — ūtok božanskˈī

vjesnīk ˈistinē — trjebitelj krīvōga zbˈora
lučitelj svudašnjī — ˈistinē od lažē

srcoznalac bunogušitelj — šutkāč zlīcā drˈugōm
izgonitelj ˈstrāha — bogoˈocima iz tjelēsˈā

---

24. [1,2,4]*ligbu* [3]*littaʔidu* / [6,7,8]*lidlula* [5]*dalilīšu* – sličnozvučje

25. *svetokrunī* ‘od‿svētē krˈunē’

26. *uskrjesitelj* ‘kojī činī da mr̄tvī uskrsnū (uskrješujē īh)’

29. [1]*ana* [2,3]*padišunu* / [4]*ibnū* [3]*amēlūtu* – unutrašnjē sličnozvučje

33. *svetobasmī* ‘od‿svētē bˈasmē (bˈajānja, ūroka)’

srcoznalac koljāč orˈužānī trjebitelj neprijatēljˈā
zāsnˈōvā īm brkatelj sujetnīk djēlā

tˈrnitelj zločˈinācā udrīvšīh nā‿njga
neka ga ˈbozi hvālē u‿skupštini sjedēć

četvr̄tōm *srcoznalac svemor* posluhotvoritelj ocima bogovmˈa
zātor zlīcā krvnīk neprijatēljˈā

djēlā īm pobrkavatelj okrūtnī nemilosnˈīk
nek mu se spominjē šīrˈōm zemljē ˈime

pētōm *srcoznalac krvnīk* nek ga potˈōmci slˈavē
zātornīk suprotˈivnīkā nepokˈornīkā svijū

što sve ˈbogove izbjˈeglice u svetišta povr̄nu
ovō mu nek vāžī ˈime

šēstīpūt *srcoznalac svegub* neka se i tako slˈavī
posmˈicatelj neprijatēljˈā usred ˈboja

gˈospōd *nasporitelj opskrbitelj bogōvˈā
osˈionī pastīr prikazatelj dārˈā

uređivˈāč pāšā i pojīštā rasporednīk zemaljskˈī
provˈrtatelj vrēlā razvodnīk būjnīh vōdˈā

nasporitelj jarkokˈop gospodˈār pˈoljānā drˈugōm se zovi
nebozemnī prokopār ustrojitelj brāzdˈē

stvˈaratelj po kotāru posvˈēćenīh njīvā
usmjeravatelj brjegodˈōlja povlačitelj slˈoga

nasporitelj jazār izvorār božanskˈī trˈećōm se slˈavi
gospodˈār obˈilicē vˈelikī stogodjˈev

tvorac ˈblāga promičnīk ˈsvieta
davāč žˈita stjˈecatelj pšena

nasporitelj plodār gomilatelj ˈblāga ⟨pri pomoćˈi⟩ čovječanstvˈa
kˈišitelj obˈīljem šīrˈōm prostranē zemljē množitelj zelenˈī

---

50. [1,2,3,4]*lizakkir* [1,2,3,4]*liqābi* / [7,2]*šumšu* [5]*ina* [6]*māti* – unutrašnjē sličnozvučje

*veslār podˈizatelj planinˈē vrhu *tiāmˈē
otimˈāč trūpla *tiāmina ljūtī oružnˈīk

voditelj ˈzemlji pastīr čovječanstvˈu
vlastodržac imūtka njˈivē i brāzdˈē

razjˈāreni broditelj po širokōj *tiāmi
premoštavatelj prudinōm bojišta njēna

veslār lađār nek se zovē drˈugōm tako ˈna‿viek
*tiāma mu je lˈāđa ōn je lađār

*gil hrpitelj žˈita pˈunjāč ambārˈā
žitorˈod i ovcogˈoj sjˈemenār ravnīcˈā

*gilma vjencodržac božanskˈī tvorac pravīcˈā
ˈobrūč povezivˈāč namˈicatelj dobrīcˈā

visokī *agilmˈa krunosvržac stˈežnīk zlīcā
tvorac ˈkopna na vodama držāč visīnˈā

*zulum razgraničitelj pōljˈā bogovima razdjelnīk stvōrā
davāč dāća i obroka svetˈištima skrbnīk

*mummu stvoritelj nebozˈēmlja upravnīk ˈsvieta
bōg posvećivatelj nebozˈēmlja *zulumummˈu drˈugōm

jakota što među bogovima ne‿imā prˈēmca
*gišnumunˈab tvorac čovječanstvˈu i stranama ˈsvieta

smˈicāč bogōvˈā *tiāminīh stvoritelj svega čovječanskˈōg

krālj abdubˈur razgromitelj djēlā *tiāminīh orūžju joj lamāč
kom je od iskona ˈdo‿vieka temelj stanovˈit

79.–83. [1]*bānū* [2]*ašnan* [2]*u* [3]*lahri* / [4]*nādinu* [4]*zēr* [5]*māti*
[1]*gilma* [2]*mukīn* [2]*turri* [3]*ilāni* / [4]*bānū* [5]*kīnāti*
[1]*rappu* [2]*lāʔissunu* / [3]*mušaṣbitu* [4]*damqāti*
[2]*agilma* [1]*saqū* [3]*nāsih* [3]*agī* /[4]*āšir* [5]*šalgi*
[1]*bānū* [2]*erṣeti* [3]*eliš* [4]*mē* / [5]*mukīn* [6]*elāti* – mnogostrukī srok

85. *dāća,* tj. dāvˈānja; *obroka,* tj. hrānˈē

88. *jakota* ‘onāj kojī je jāk (ˈimā ˈjakotu)’

91. *razgromitelj* ‘porazitelj’

*gˈospōd bogōvˈā prvjenac svegospodskˈī   rukū velemogūćˈīh
što‿je među bogobraćōm velikˈān   vˈitēz međ svima

krālj veleužār konopār božanskˈī   gˈospōd ūža
što‿je u dvōrima krāljevskīm velikˈān   među bogovima vˈšnjī

*vojevoda svjˈetnīk *ējin*   bogoˈocima tvorac
što‿se po veličanstvˈu gospodskˈōm   ne izjednačujē s ˈbogom ni jednīm

sīn svetišta posvećīvānōg   kom se hrām obnāvljajūć svētī
sīn svetišta bez‿kōga se   ˈodluka ne odlučujē *gˈospōd hrāma*

gˈospōd babilōnskī krālj svebožanstvenī   rukū velemogūćˈīh
*anova jakotˈa   *anšarov svevišnjī zvanīk

*svezārob zatočitelj svijū   iz‿dna *tiāmi
vjedovitī sveznˈalica   mūdrī bistroˈum

*zasužnjitelj *kinguov*   bojnōg dušmāna
izdavatelj odrˈedābā   tvorac gospodstvˈa

*kinma čelovođa svebožanstvˈa   davāč svjˈeta
ispred‿imena mu božanstvˈa   drhtē kaono na olūji

*hramār visokō   neka priestolujē u hrāmu
ˈbogovi pred njega   neka ˈdarove nˈosē

sve doklˈēgod prīhod   ne posaberˈē
ni jedan mimo njega   divodjēlā ne tvorī

crnoglavīm ljūdima   što‿īh sazda
svˈrhē danovˈānja osim njega   ne odrēdī bōg ni jedan

*ognjār kālac   sveg orūžja
štono u boju s *tiāmˈōm   divodjela tvorī

---

95. O ūžu vˈidi 5 : 59., 60., 66., 68.

101. *krālj svebožanstvenī* ‘krālj svīh božanstāvˈā’

103. *svezārob* ‘kojī sve zarobljāvā’

107.–108. [1]*kīnma* [2]*muma?ir* [3]*naphar* [3]*ilāni* / [4]*nādin* [5]*milki*
[3]*ša* [1]*ana* [2,3]*šumēšu* [4]*ilāni* / [5]*kīma* [6,7]*mehē* [5]*išubbu* [5]*palhiš* – unutrašnjī srok

bˈistra ūma	premūdrī veleˈum
šīrna sˈrca	nepojˈāmna cjelokˈupnosti bogōvˈā
*bˈurnīk se zovi	zastˈiratelj nebēsˈā
glās mu slađahnī	nek se orī povrh zemljē
ˈ oblīk	nek rasporāvā oblākˈā 121
dolje čovječanstvˈu	nek dāje hrānu 121
*usmjeritelj što‿mu je i‿ime	usmjerāvā sudbosuđājˈe
ōn je zadˈūžen	za‿sve pūke
*brodār nadzˈiratelj	prebrodˈilīštā nebozemaljskˈīh
gore i dolje ne prelazeć	nek čˈekajū njega
*sjˈevernjača zviezda	što sjājˈī svrh nebēsˈā
neka držī ˈstožēr	ostālō nek mu se klˈanjā
zbˈilja tko po *tiāmi	bez počˈīnka brođāše
nek se zovē *brodār	središnjī stožernˈīk
zvjezdama na nebesima	neka putanjˈe rēdī
neka sva božanstvˈa	poput‿stada pāse
sapēv *tiāmu	nek joj stūšī i‿skrātī žīće
ˈna‿vieke ljudskē	ˈpod‿starōst dānˈā
da‿odē ˈunepovrāt	izbīvajūć vjˈečno
oblikovˈa ˈzemlju	i podzˈēmlje ˈstvorī
pā ga otac *enlil	ˈnazvā *gospodˈār ˈsvieta*
imenˈa *vˈišnjī	što dˈaše njemu
počˈūvši *ēja	ˈrazvedrī mu se līce
reče kog oci	prodīčiše imenmˈa
nek se zovē ko‿jā	ˈimenom *ēja

124.–126. Marduk je sjˈevernjača, brodār što nadzirē prolˈažēnje zvijezdˈā.

125.–126. [1]*eliš* [2]*u* [3]*šapliš* [4]*la* [5]*ibbiru* / [6]*liqīʔūšu* [7]*šāšu*
[1]*nēberu* [2]*kakkabšu* / [3]*ša* [5]*ina* [6]*šamē* [4]*ušāpū* – sličnozvučje

127. ˈ*stožēr* 'ōs što‿se nebeskˈī svod oko‿njē vrtˈī'

ˈovlāsti moje   u cielosti nek ˈimā
sve odredbe moje   ōn nek vr̄šī

s pedesˈēt imēnˈā   vˈelikā božanstvˈa
pedesētpūt ga nazvav   prodīčiše mu pūte

nek se pāmtī   nek prˈednjak kāžē
mudrac znˈalac   nek raspravljā o‿tom

nek ponāvljā otac   ˈsīna učēći
pastīr pūka i‿stadar   nek ˈimā na ūmu

kad ne‿griešī   o *marduka vrhubožanskˈōg
zemlja mu cvatē   zdrˈāvlje slūžī

riečmu je tvr̄da   ˈizriek neporekljˈiv
ˈzapoviedi ne‿mienjā   nˈitko od bogōvˈā

kad se namr̄štī   ˈmilosti ne znāde
gnjevu mu se kad se razljūtī   ne protustavljā bōg ni jedan

vˈro je sˈrcem   plˈemenit dūšˈōm
prestupnīk i krīvac   utječē k njemu

prīkaz što prˈednjak   ˈizvede pred njīme
spīsa i sačūva   potˈōmci da ga čujū

velik si *marduče   stvorˈitelju višnjobožanskˈī
nek ti se slˈavī   i‿dīčī ˈime

nek se čitā   o *marduku pjˈesma
gdje oblādav *tiāmu   krāljevstvo ˈsteče

ṭup- pi VII kám e- nu- ma e- liš

141.–142. [1,2]*rikis* [1,2]*parsīja* / [3,4]*kalīsunu* [5,6]*libēlma*
[1]*gimri* [2,3]*terētīja* / [4]*šū* [5,6]*littabbal* – unutrašnjī srok

145. i dalje. Prˈednjak prevodī akkadskū riječ za »prvī« u‿opreci prema potˈōmku (v. 158.), kojī je »posljednjī«. Ōvdje se spominjē prikazīvˈānje ovoga spjˈeva na babilōnskū Nˈovū godinu, u trāvnju prīlikōm Svečˈanosti ˈobnovē.

159. *stvoritelj višnjobožanskˈī* ‘stvoritelj vˈišnjīh bogōvˈā’

ENŪMA ELIŠ
(Enciklopedijska jedinica)[1]

ENÚMA ELIŠ – Babilonski se spjev o stvaranju svijeta nazivlje po začetnici *Enúma eliš* 'Kada gore', kao što se i naš domopjev zove *Lijepa naša*. Kada gore nebesa i zemlja dolje nemahu imena, kada bozi nemahu ni imena ni sudbine, praotac se Pravoda i pramati Pramore pomiješaše, stadoše zasjajivati božanstva. Dodijaše djeca roditeljima, praotac ih mišljaše pobiti. To osujeti bog vradžbe umorivši praotca. Uskoro potom rodi Marduka ('Sina Sunčeva'). Četirima vjetrima što ih za igračku dobi, sinčić uzburkavaše Pramore uosobljeno u liku nemani Tiame. Stoga ona s 11-ima čudovištima povede vojnu protiv bogova otaca. Nitko joj se ne smjede oduprijeti osim Marduka. Za pobjedu on zaiska vrhovništvo. Stvori oružje luk i strijelu, mrežu, kij, munju i sedam vjetara te pođe na Tiamu. Ona zinu da ga proguta, on joj razažvali gubicu Zlovjetrom, vjetri joj naduše trbušinu. On ju probode strijelom, ona pršte. Rasplasti ju kao ribu, gornja joj polovica bi svodom nebeskim, dolnja kopnom. Kijem joj glavu razbi, iz očiju joj poteče Tigar i Eufrat. Na vimena joj nasu planine, provrta bušotine, udariše vrela. Dokrajčivši nered, ustanovi red: godinu od 12 mjeseci, Lunu, ures noći, što mijenama mjesece raščetverava, oblake, dažd i maglu, pak zviježđa bozima za staništa. Od božanske krvi poraženoga supruga Tiamina bi stvoren Čovjek, sva se rabota na nj svali. Marduku u čast bozi grade kulu babilonsku. 300 se nebeskih i 300 zemaljskih bogova skupi na domjenak. Pobjedni luk bude troimenovan, obogotvoren i ozviježđen. Pedesetorica velikih bogova uspostavi stol sedmorice. U hvalopjevu na kraju, vrhovnik biva štovan 50-ima uzoritima imenima (Allah ih ima 100, Višnu 1000).

Pisan semitskim, akkadskim jezikom i šumerskim klinastim slogopisom, spjev potječe s kraja drugoga tisućoljeća. Očuvan je na sedmima klinopisnima glinenima pločicama po 150-ak redaka (bez razgodaka) iz prvoga tisućoljeća pr. Kr. Prikazivahu ga na Novu godinu babilonsku u travnju prigodom Svečanosti

[1] [Ovaj je članak, kao enciklopedijsku jedinicu, naručio Leksikografski zavod »Miroslav Krleža« za jedno od svojih izdanja. Napisan je u studenome 1998., ali nije objavljen zbog toga što je, kako je obrazloženo, »nerazumljiv« (!).]

obnove. Ima značajke pisana pjesmotvora bez obrazičnosti usmenoga pjesništva. Po dvije vrstice tvore smislenu cjelinu bez sroka i bez zakroka. Svaka se po pravilu dijeli na dvije pole s po dvjema, gdjekad trima udarnima vrhovima i završuje jedrinom (duljinom) pretposljednjega sloga. Redci su obostrano poravnani razvlačenjem pismena ili prorjedom. Na kraju se svake pločice ispod crte navodi prvi redak iduće, pripis rednoga broja tekuće i naslov spjeva.

Enûma eliš = (kada se gore...) : spjev o stvaranju svijeta : pohvala Marduku / iz akkadskoga izvornika prenio Bulcsú László. // Književna smotra. God. 8 (1976), br. 26–27, str. 5–20.

HVALOPJˈEV SˈŪNCU

(Mušnammir gimillu)

Hvalopjˈev Sˈūncu

Mušnammir gimillu
ˈLučāru cijelosti

1990. *Hrvatske »Indije«* (*Most*, br. 4), str. 39–62.

[Prijepjev je objavljen u prvome od triju zbornika pod naslovom *Hrvatske »Indije«* (urednica Zdravka Matišić). Posrijedi je zapravo *Festschrift* u povodu šezdesetoga rođendana Radoslava Katičića, objelodanjen kao poseban svezak časopisa *Most* (*The Bridge*). U izvornome izdanju piše ovako: »Bulcsú László iz akkˈadskōga pohrvātio«. U pjesmotvoru se naglasak bilježi tronadslovnim sustavom – »babukićevski«, ali dosljedno provedeno, dočim se u bilješkama i u popratnim tumačenjima (pod naslovom *Uz Hvalopjˈev Sˈūncu*) naglasak označuje dvonadslovnim sustavom. Uglate su zagrade iz izvornoga izdanja ovdje zamijenjene prelomljenima. Omahe su ispravljene.]

muš- nam- mir gi- mil- lu ka- la ša- ma- mi

lùčâru cȇlosti sviûh nebésâh
zùbljâru mrklinê čověčanstvù odzgôr i odzdôl

1.–2. Lučār je ōvdje ‘svjetitelj (ēkˈāvski: svetlitelj), svjetlotvorac’ prema iskˈonōme znāčˈēnju ˈriječi *lūčˈ* ‘ˈsvjetlōst’, isp. vulgarnolatˈīnski *lūce*(*m*) (drˈugotna su joj znāčˈēnja ‘borova trijeska što‿se njōme oganj podžižē ili što slūžī za posvjet kao zˈublja, buktinja, bˈaklja’ te po‿tome ‘cr̄nī bōr, od kojega se takovo trˈiješće i‿pravī’). Od‿njē postajē još u indoeurōpskōme nˈaša prˈaslovjenskā zapostˈavljena *lūna*, ˈisto i u latīnskōm, zapravo ‘svjetlosnica, tj. svjetˈīlja (ēk. svetlˈīlja) ˈnoći, iliti ˈmjesēc ˈna‿nebu’, i‿naša mlˈađā tvorenica *lˈuča* (‘ˈsvjetlōst’ u‿Njegoševu *Lˈuča mikrokozma*, ˈināče) ‘trāk svjˈetlosnī, zrˈaka’.

2. *mrklinˈē* ‘ˈmrāka’

*súnce lùčâru cȇlosti   sviûh nebésâh
zùbljâru mrklinê   čověčanstvù odzgôr i odzdôl

zràke ti popût mrěžé   obuìmajû zèmlju
dalečinàm planinskȇm   ozaruješ mrknûće

ràdujû ti se kad te smotré   dúsi i božanstvà
veselî se   zàjedín nebesnîkáh

otâjstva udílj   probîjajû ti lùče
u blȇštavóme ti sjâju   odkrîvajû se stòpe

blȅ́sak ti nahodí   ⟨sve što jè skrivenò⟩
obzórja svȅ́ta   razažižeš buktimcê

raztvaráš vrâta   ⟨svetìlîštâh⟩ sviûh
dobîvâš daróvâh   oda sviûh nebesnîkáh

*súnce kada se râđâš   kléčê ti pozemljâri
⟨tebe uzhvaljuje⟩   cělokupnóst zemáljâh

lùčâru mráka   òtpȓlče grúdîh nèba
podžěžnîče svanûća   žȉtištu žîveži zemáljâh

---

5. *popūt mrˈežē* – mrˈeža bˈijāše u onā dˈoba i orūžje za zarobljāvˈānje protˈivnīka; *obuimajū* ‘obuhvˈatajū, obujmljujū, gˈrlē’ pāk ōvdje i ‘zarobljāvajū’

6. *dalečinˈam* ‘daljinama’ *planinskˈijem ozarujēš mrknūće* ‘kao obasjāvāš mrāk u dalekˈīm planinama’; za tvorbu se sadˈašnjēga ˈvremena u pjesmotvoru rābī krātko *-e-*, daklē *ozaruje*, a ōvdje ˈpo‿Vūku dugo *-ē-*, osīm iza dugouzlˈaznōga, np. *pāseš*, kako je prvobitno i u njega, u I. izdānju Rječnīka.

8. *ˈzajedīn* (ž. r.) *nebesnīkˈā* ‘zajˈednica stanovnīkˈā nebeskˈīh’

9. *otājstva* ‘tˈājne’

12. *obzˈōrja ˈsvijeta razažižēš buktimcˈē* ‘buktˈimicē, popūt buktinjē’ ‘raspaljujēš sve četiri ˈstrāne ˈsvijeta popūt bˈuktīnjā’

15. *pozemljāri* ‘stanovnīci zemaljskˈī’

16. ⟨*tebe ushvaljujē*⟩ ‘ˈtobōm se dīčī’, dopˈunjeno razbijenˈo mjˈesto

16., 18., 20. srok

17. *ˈotpŗlče* ‘otvˈaratelju’ *grūdˈī* ‘(zapravo) vimēnˈā’ *ˈneba* – ˈnebo je čˈudovište kojemu iz vimēnˈā pˈadā ˈna‿zemlju vodˈa kad se otvorē; djˈelovānje sunčanˈō, kako znāmo, uzrˈokujē stvārˈānje kˈišē

18. *podžˈežnīče* ‘ˈpotpaljivāču, spješˈitelju’ *žˈitištu* ‘na korist žˈitnīh pōljˈā’ *žīveži* ‘životnīm namˈirnicama’ *zemāljˈā* ‘kojā hrānē žītelje zemāljˈā’

gòre dalekè   obastire ti jàra 19
blěštilo ti puní   prostor zemáljâh 20

vírêći prěko planínâh   nadgledâvâš zèmlju 21
kotûr zemaljskî   ravnověšáš sasrěd nebésâh 22

vaskolik nârod   obskrbljuješ zemaljskî 23
stvorênja su gospodâra *eê   tvoi gojênci 24

imàtelje dúšê   ùzajedno pâseš 25
tîzi si jím stadopàs   i odzgôr i odzdôl 26

promičeš se   udílj nebesî 27
prostránstvom zemaljskě̂m   prohodíš danomcê 28

pùčinôm brě́zî   kopninôm nebesî 29
⟨oglasnîkom⟩ udílj   prohodíš danomcê 30

odzdolà čûvâš dùhove   nedonoščád nižnjé 31
odzgorà upravljáš   pûčanstvom svekolicě̂m 32

pastîr odzdolà   stadopàs odzgorà 33
ravnatelj světozárja   ó *súnce tî si 34

brodìtelju pùčinôm   bezmě́rně́h širínâh 35
komu višnjí neznadû   nutrinê sȑdca 36

---

19. *obastirē* ‘prekrivā’; *jˈara* ‘jāka vrućinˈa’

20. *blještilo* ‘blijeětava ˈsvjetlōst’

22. *kotūr zemaljskˈī ravnovješāš* ‘uravnotežāvāš’ *sasred nebēsˈāh* – okrūglā se plˈoča zemaljskˈā kao drži u ravnoteži (iliti ravnovjesju) objˈešena o‿zrake sunčanˈē

24. *gospodāra *eē* – Ea je bōg mūdrosti; *gojēnci* ‘odgajanīci’

25. *imˈatelje dūšˈē ˈuzajedno* ‘skˈupa’ *pāseš* ‘čūvāš sve ˈljūde’

26. *tīzi* ‘tī si onāj kojī’ *si īm stadopˈas* ‘tī si sām pastīr, krdovˈod, njīhov’

27. *promičēš se ˈudīlj nebesima* ‘prolazīš bez prestˈānka po nebu’

28. *danomcˈē* ‘danˈomicē, svˈakī dān’

29. *brijezima* ‘bˈrdima’; *kopninˈōm* ‘po kopnu, po sūhˈōj zemlji’

30. ⟨*oglasnīkom*⟩ ‘popūt glasnīka’, dopˈunjeno

31. *nˈižnjē* ‘božanstvˈa nˈižēga ˈrēda’

34. *ravnatelj svjetozˈārja* ‘upravitelj ˈsvjetlošću svega ˈsvijeta’

36. *vˈišnjī* ‘božanstvˈa vˈišēga ˈrēda’

ó *súnce tráci ti — ù dubočinu slazé 37
nèmáni morskê — zìrkajû ti světlóst 38

⟨*súnce⟩ popût ûža stéžeš — popût magliné se slẽžeš 39
širokò ti krílje — obimá zèmlje 40

trsíš se svednèvicê — nepomŕčî ti obraz 41
pričèkávši prěkonòćicê — podžižeš ⟨zòru⟩ 42

díljem nespoznatljivẽh dalečínâh — i nebròjenẽh míljáh 43
*súnce gorljivó što prófeš obdancê — uzvraćáš obnoćcê 44

ni jedan se između nebesnîkáh — netrûdî popût tebe 45
u bogoskùpštini svemirskój — uzvišenìéga néjmâ 46

kad síneš skupé se — bòzi zemáljâh 47
strahotní ti se blẽsak — síplje zemljôm 48

svekolicȇm zemljam — râzlicẽh govórâh 49
zâsnove odkrîvâš — prozìrúći jím pûte 50

poničú ti — svikolicì pozemljâri 51
*súnce za světilom ti — svemírje žûdí 52

prěma zdȅlici vračârskôj — prěma kedrovu svèžnju 53
⟨upućuješ⟩ snověda — tumàčníka snôvâ 54

---

37. *ˈtrāci* ‘zrˈake’ *ti ˈu dubočinu* ‘ˈu‿dubinu’ *slˈazē* ōvdje ‘kao prodirū’

38. *zˈirkajū* – umanjenica prema glagolu *zrˈeti* ‘glˈedati, motriti’ ‘glˈetkajū, žmˈirkajū motrēći’

39. unutarnjī srok; *maglinē* ‘gūstˈē maglē’

40. *obimā* ‘obujmljujē, obgrljāvā’

41. *tˈrsīš se* ‘kao trūdīš se, nāstojīš’; *svednˈevicē* ‘svˈakī dān, svakodnˈēvno’

42. *prekonˈoćicē* ‘ˈpreko‿noći’

43. *ˈdīljem nespoznatljivijeh dalečīnˈāh* ‘prevaljˈujūći nepojmljive ˈdaljine’

44. *što prōđēš obdancˈē uzvraćāš obnoćcˈē* ‘kolikˈo prevālīš po dānu tolikˈo prijeđēš vrˈaćajūći se po noći pod zemljōm’

46. *u bogoskˈupštini* ‘u skupu bogōvˈā, u bogoskupu’

51. *poničū ti* ‘pˈadajū nˈičicē ˈpred‿tobōm’

52. *za svjetilom* ‘ˈza‿svjetlošću’

53. sredstva za vrāčˈānje

54. *snovjeda* ‘kojī znā snˈove tumačiti’; *tumˈačnīka* ‘tumača’

⟨věrodajné stránke⟩ kléčê ti prěd lîcem 55
prěd lîcem ti kléčê krívi i pravî 56

neusuđuje se nìtko u bezdanu van tebe 57
zločinu i dušmânu obdanjuješ djȅla 58

lûpeža svraćáš nagònjena ⟨stráhom⟩ 61
pri vodokušnji spâsâš nèdúžna okrivljenîka 62

u pravorěku ó *súnce što gà izrečèš 63
sûd ti je očit neporečan ⟨udílj stanovìt⟩ 64

pripomážeš pûtnîku ù uzahnu těsnacù 65
pomórcu što strḗpî od valóvâh ⟨ùzdánje⟩ dâješ 66

neizvȅsnimi pûtovî provodíš lovnîka 67
slȇditi će tráge molêći se *súncu 68

trgóvca s prtljâgom izbavljáš iz valóvâh 69
⟨spasâvâš⟩ utopljenîka krîla mu dâješ 70

běgûncu i došljâku utòčište kážeš 71
suncoznana prohodìlišta kážeš gonjêncu 72

tamnjùjûćému sùžnju kážeš světaocè 73
ùznîka iz zatočenîštva izkrâdeš 74

---

55. ⟨*vjerodˈajnē strˈānke*⟩ ‘kojē sklāpajū ˈugovōr uz prīsegu, tj. zadājˈūći jedna drˈugōj vjˈeru’, dopˈunjeno

58. *obdanjujēš* ‘činīš bjelodˈanima, dovodīš na‿vidjelo danjē’

61. Lūpež se svijestan krivicˈē žˈacā podvrći provjeri, kušnji.

62. *pri vodokušnji* ‘pri provjerāvˈānju krivicˈē božjīm sūdom bacˈānjem okrivljenīka ˈu‿vodu, ako je krīv potonē, ako je prav plovī’; *spāsāš* ‘spasāvāš, izbavljāš’

63. *u pravorjeku* ‘u‿presudi’

64. *stanovˈit* ‘čvrst, nepokolebljˈiv’

67. *pūtovī* ‘pūtovima’; *lovnīka* ‘lōvca’

72. *suncoznana prohodˈilišta kāžēš gonjēncu* ‘progˈonjenu pokazujēš tājne pūtove kojima će utećˈi, a kojā su samo Sˈūncu pˈoznāta’

73. *kāžēš* ‘pokāžēš’

74. *ˈuznīka* ‘utamnˈičenīka, robijāša’

tko jè na ženu blìžnjéga   vr̀gao ⟨òko⟩   88
njemu prěko sudbinê   ⟨dóđe skončânje⟩   89

zasûkâna je ómča   sprémna ⟨zâ njga⟩   90
prěda tvojîm orûžjem   izbavìtelja nêjmâ   91

néće ga otac   zastûpati na sûdu   92
ni rođená bràća   jàmčiti prěd pravosuđâjóm   93
neznàlicê je uhìćen   u mě̏dnu zámku   94

grdìtelju svetstva   okrnjuješ ròge   95
snovâču nepravicè   ⟨otûđîš⟩ poseď   96

nèčastna sûdca   u ùznicu bacâš   97
podmitljiva krivosùdnîka   izpâštati činîš   98

nepodmitljìv zagovornîk   pravicê slabě̋h   99
mìljenîk je *súnčev   bùde dugově̏k   100

sàvě́stan suđâja   štono po pravicì sûdî   101
viđen je na dvôrě̂h   prěbîvâ popût knéza   102

pozajmicodavatelj gulikoža   što lì množî   103
stàrajûći se oko probîtka   glavnicu gubî   104

pozajmicodavatelj dugoročník   što dvostruko za jednostruko bere   105
mìljenîk je *súnčev   bùde dugově̏k   106

uslužník teguljé   nepoštèn měráč   107
premetatelj tegóvâh   i poměratelj zdě̂lâh   108
stàrajûći se oko probîtka   glavnicu gubî   109

---

89. *preko sudbinˈē* ‘neočekīvāno, nāprasno’

93. *pred pravosuđājˈōm* ‘pred sūdcem’, tj. na sūdu

95. *svetstva* ‘svētinjē’

97. *u‿uznicu* ‘u tamnicu, u zātvor’

98. *krivosˈudnīka* ‘sūdca kojī ne‿sūdī po‿prāvdi’

101. *suđāja* ‘sūdac’

105. Pošten zajmodˈavac zaračunāvā tek stopostotne (!) kamate na‿dug rōk.

107. *uslužnīk teguljē* ‘tˈežljār, vagār’

pravičan uslužník teguljé ⟨stȅče⟩ mnògo
mnòga su mu dobra u dìo ⟨dâta⟩

vlastnîk měré nepoštèn měráč
zakidatelj osrědnjóm mȅricôm utěráč veljóm

navûče protivu sudbinê proklêtstvo ljudskô
odgovârajûć prìje horé pokârân bùde

imȇtak nebude sinovljî
neobiđú mu domoviné rođená bràća

pravičan žitozaìmatelj velemȅričâr namiče dobárâh
mìljenîk je *súnčev bùde dugovȅk

obîtelj množî stȅče imȇtak
ko vrûtak što je ve̋čan trág mu ve̋čan

tko jè darežljivé ćúdi kovârstva neznâde
⟨prěinačivatelj zasnòvánóga⟩ prěd lîcem ti stojî

tko zloděło činî nîje mu trág ve̋čan

tko poričúć izre̋k prěd lîcem ti stojî
pospěšuješ mu izre̋k svodíš na čistac

prěslušâvâš prosuđuješ obtuženîku odmȇrâš právdu
svàtko i ma tkò u tvojôj je rûci

znaménja razgonetâvâš razmršuješ mrtvoùz
saslušáš *súnce molitvu žèlju i pozdrav
poniknûće poklek šaptomólje i poklon

---

113. Vˈaralica uzaˈimatelj žˈita na‿mjerice zakˈīda mjˈerēći osrednjōm mjˈericōm kad izdāje namˈirnice, velikōm kad prīmā.

115. *prˈije hˈorē* ‘prˈije vrˈemena, prijevrˈemeno, prijedobno’

122. *kovārstva* ‘lukˈāvstva, preprˈedenosti’

124. *viječan* ‘dˈuga ˈvijeka, dugovjˈek’ – prvobitan je naglasak *ˈviječan*

129. *mrtvoˈuz* ‘mrtvoˈuzicē, ˈčvȓsto vēzān čvōr’

131. *poniknūće* ‘štovˈānje nīčkē, poklečkˈē’; *šaptomˈōlje* ‘šˈaptāna molitva’

stìsnûta te gȑla   uzazivlje nemoćnîk 132
skudoùm slabîć   tlàčenîk siromàh 133
svednèvicê jèdnáko   udílj ti se molí 134

ród kom je dalekò   grád na nedomàk 135
srěd strahótâh pustaré   pastîr ti se molí 136

krdârče srěd mêteža   stadopàs srěd dušmânáh 137
*súnce molí ti se   izprěpàdala karavanà 138

trgóvački pûtnîk   sprtvonoša šegrt 139
*súnce molí ti se   ribár mrěžomèt 140

zvěrolovac hajkâč   zavratník zvě́rja 141
iza zâsědê   pticolòv ti se molí 142

kriòmičâr kradljivac   štovatelj je *súnčev 143
stazami pustaré   tumaratelj ti se molí 144

lûtajûći mrtvac   odběgla dûša 145
*súnce molí ti se   tî svàkóga slišíš 146

neòdbiješ molìtêljâh   skȓbîš zâ nje 147
mene rádi *súnce   obziri se nâ nje 148

pûčanstvu ó *súnce   unaprěđuješ znânje 149

znaménja razgonetâvâš   bîvâš pri žrtvodâću 151
na četiri vȅtra   navěšćuješ budûćnost 152
šîrnômu svě́tu   unaprěđuješ znânje 153

---

133. *skudoˈum* ‘slaboumnīk’

137. *krdārče* ‘mlād krdār, pastīrče’

138. *isprepˈadala* ‘uplˈašena’

140. *mrežomˈet* ‘kojī rˈibā bacˈajūći mrˈežu’

141. *zavratnīk zvˈijerja* ‘kojī ˈzvijeri plˈašēnjem skrēćē, zavraćā, s pūta njīhova’

148. osˈāmljen glās pjˈesnīkov

148.–149. srok

151. *znamˈēnja razgonetāvāš* – vrāč tumačī znamˈēnja onakˈo kako īh je Sˈūnce upīsalo; *pri žrtvodāću* ‘pri prinošˈēnju žˈrtvē’

152. *na četiri vjˈetra* ‘na‿sve četiri ˈstrāne ˈsvijeta’

sa zdȅlicôm se ù što motrîš   neměré nebesà
s uljanicóm se vračârskôm   neměrí cělokupnóst zemáljâh

dvâdesétóg se ràduješ   klìčeš i veselîš
blaguješ piješ prěčisti napîtak   pívo lûčkôg pivâra
lěvanicu napîtka   od pivâra prîmâš

zaokruženîke od povodnja   tî ono spâsâš
prěčista prěsvêta   žȑtvovánja jím prîmâš

ispîjâš   napîtak pomješânac
tî ono ispûnjâš   snòváne žèlje

tko tì klêčí   otpûštâš mu sgrěšênja
tko tì se molí   uslišíš mu umoljênja

oni te se bojê   prodičujú ti ìme
vèličinu ti hvâlê   vȇk věkóvâh

lûpeži prokàznîci   splètkâri lažovì
kojî ko òbláci   bez nâličja su i lîca

kojî kročé   širovitóm zemljôm
kojî se verú   visocȇm górjem

nèmáni morskê   što sù pùni stràvé
prîplod morskî   što prohodí bezdnôm
blagodàt rěčnâ što promiče   *súnce ispreda tebe

---

154. Slˈika sˈūnca što‿se zˈrcalī u‿posudici kojōm se vrāčā ipāk je samo prīvid, prāvō je Sˈūnce na nebu.

155. Svijet je vˈećī nego što‿se vrāčˈānjem mˈože dokūčiti.

156. Dvādesētī je dān u mjesēcu posvˈēćen Sˈūncu. Božanstvˈima su u klinopisu pridrˈūženi ˈbrojevi kao ˈpokrate: bōg je olūjˈē Adad brōj X, božica je Ištar ‘Venera’ XV, bōg je sˈūnca Šamaš XX, bōg je Sīn ‘Lūna’ XXX, bōg je mūdrosti Ea XL, bōg je ˈzrāka Enlil L, a vrhovnī je bōg nebēsˈā An LX (u Međurječju rābljāhu šezdesetičnī brojnī sūstav).

158. *ljevanicu napītka* ‘ˈpīvo se ˈu‿znāk žˈrtvē prolijevalo bozima ˈna‿čāst’

159. *zaokruženīke od povodnja tī ono spāsāš* ‘tī si onāj kojī spasāvāš stradˈalnīke ispred‿poplavē’

161. *napītak pomješānac* ‘vodōm razblˈāženo žestoko pīće’, isp. *Gemischt*

166. *vijek vjekōvˈā* ‘ˈu‿vijeke vjekōvˈā, ˈuvijek’

172.–173. *prīplod morskī ... blagodˈat rječnā* ‘ˈplodovi ˈmora ... rijekˈē’

gdě lì su plànine   što tì neodě̂vajû zràke 174
gdě lì su obzórja   što sè negrijú blě̂štavím ti sjájem 175

zârnîče mrknûća   lùčâru tminé 176
òtpr̂lče tmicé   lùčâru širovité zemljê 177

zùbljâru dána pršìtelju žegé   svešírôm zemljê o poludnè 178
užèžnîče plamení   širovité zemljê 179

skràtnîče dána   prodùžnîče nòći 180
sàzdâvče lèda sně́ga   stùdeni mràza 181

⟨dìzatelju⟩ nebozâsuna   vràtâru svesvětovnî 182
⟨mìcatelju⟩ prě̂vornicé   ključànicê bravé 183

⟨tî si⟩ neopraštatelj   davatelj životà 184
⟨spasitelj⟩ sùžnja   od smr̀ti usrěd vrěvé 185

⟨davatelj⟩ rěšênja   pouké svě̀ta 186
⟨pošìljatelj⟩ prozórja   šírnómu čověčanstvù 187

⟨dělitelj⟩ plâšta   prě̂stolja ⟨i žazla⟩ 188

⟨hrâm ti je⟩ sjájan   stanovište užîtka 193
⟨nek u njèm⟩ pirujú   obzórja svě́ta 194

---

175. *obzˈōrja* ‘kao ˈstrāne ˈsvijeta’

176.–177. *zārnīče mrknūća* ... *ˈotpr̄lče* ‘otvˈaratelju’ *tmˈicē* ‘kojī ˈsvjetlošću razgonīš mrāk’

178. *svešīrˈōm zemljē o poludnˈe* ‘svuda šīrˈōm zemljē o pōdne’

179. *užˈežnīče plamenī* ‘kojī pālīš ˈplamenom’

180.–181. *skrˈatnīče* ... *prodˈužnīče* ... *ˈsazdāvče* ‘sazdˈatelju, stvorˈitelju, ˈtvōrče’ ‘kojī skraćujēš ... produžujēš ... sazdājˈeš’

182. *svesvjetovnˈī* ‘svega ˈsvijeta’

182.–183. ⟨*dˈizatelju*⟩ *nebozāsuna* ... ⟨*mˈicatelju*⟩ *prijevornicē* ‘kojī dˈižēš zāsovnicu da procūrē ˈvode nebeskˈē’, dopˈunjeno

186. *svjˈeta* ‘savjeta’

187. *prozˈōrja* ‘praskozˈōrja, ˈosvīta’

193. *stanovište* ‘stanište, stān’

194. *obzˈōrja ˈsvijeta* ‘ˈstrāne ˈsvijeta’

⟨krâlj⟩ upravitelj — vladalac ì knéz 195
⟨nek ti vàzda⟩ — isporučujú dânak 196

⟨prinosé⟩ žr̀tve — plòdove zemáljâh 197
⟨bùdi ti⟩ — svetištu obnovljênje 198

⟨neka ti⟩ izrě̋k — bùde neporekljìv 199
⟨našao⟩ u sûprugê — u počivàonici spokoj 200

---

198. ⟨*bˈudi ti*⟩ ‘neka ti bˈudē’, dopˈunjeno

200. *u sūprugē* – Ajē

UZ *HVALOPJˈEV SˈŪNCU*

Tī si blagodatnā ˈsvjetlōst i oganj, toplinˈa i snāga, gībˈānje i būjˈānje. Ti zrˈačīš zrˈakōm – zrāčīš ˈzrākom, vjˈetrīš vjˈetrom – oblāčīš ˈoblākom, grmīš gromom – daždīš daždem, plodīš ˈplodom – rodīš ˈrodom, pˈitāš pˈićōm – hrānīš hrānˈōm. Tī si roditelj praskozˈōrja i sumrˈāčja, proljˈeća ˈi‿jeseni, prīpekē ˈi‿studeni. Tī si broditelj beskrajnōm pˈučinōm nebeskˈōm, beskonačnōm širinˈōm morskōm, bezmjernīm prostrˈānstvom zemaljskˈīm. Tī si posvemašnjī besprˈemačnī i neprijepornī samovlasnīk nepojamnīh visīnˈā, daljīnˈā i dubīnˈā.

Tī si neumornī, svˈagdašnjī i‿svagdješnjī očevidac, svevidac i svevjedac. Ti si štˈedar i pravičan udjelitelj obˈīlja svˈakomu bez rāzlikē jˈednākōm mjˈerōm ˈjednāko vˈiđen među nebesnīcima, hvˈāljen među zemnīcima i željen među podzˈemnīcima. Ti si upravitelj svˈakōga žīva ˈi‿nežīva bīća po nebu ˈi‿pod‿nebom, po moru ˈi‿pod‿morem, po zemlji i pod zemljōm – bez tebe nam životˈa u podnebēsju nēmˈā.

Tebe štovāše zbˈorom ˈi‿tvorom, pjˈesmōm ˈi‿plēsom, ūmom i‿srcem uljˈūđenī pūk starodrˈevnosti ˈi‿dīljem Afrikē, ˈi‿dīljem Amerikē, ˈi‿dīljem Eurōpˈē, ˈi‿dīljem Azijē; Tebe cijenī svijestan sīn danˈašnjicē; ˈTobōm će se rāskošiti mūdar odvjetak sˈutrašnjicē. Zazīvalo Tē od pamtivijeka bezbrojnīm imenima i pridjˈēvcima. Ne mārˈī zvāše li se Sōl, Hēlios, Mithra, Rēˀ, Šamaš ili bogtepītāj kako, Tī si nam svejednˈo i sveudīlj jedno te‿istō Sˈūnce nˈaše jārkō ogrˈijalō.

Babilōnskī pjesmotvˈor *Hvalopjˈev Sˈūncu*, po začˈētnici zvān *Mušnammˈir gimillˈu* ‘ˈlučāru cijelosti’, u stotinu dvovˈrstīcā opijevā stav čovječjī prema nājvećēm i‿nāj važnˈijēm svjetilu na nebištu. Sˈūnce je izvˈorište životvornē svjˈetlosnē i toplinskˈē snāgˈē kakovā se očˈitujē u gībˈānju ˈzrāka i u‿padānju obˈorinē i kojā je usklˈadištena u hrāni ˈi‿u‿gorīvu. ˈPoložāj njegov na nebeskˈōme njegovu lūku obilježāvā tijek dnevnīh djelatnostˈī ljudskīh (np. sahat sunčanˈī kada muslimˈān klˈanjā pēt svojīh namāzˈā), a međuzvjezdanā mu putanjˈa određujē smjˈenu godišnjīh dōbā te ˈrasporēd događājˈā kalendārskīh (np. tˈežidbē poljskē).

Njemu je sve bjelodano, pred njīme nˡišta ne‿bīvā sakrito – sve motrī, sve vˡidī, te sve znāde. Sˡūnce je neumˡōrno (ἀκάμᾱς) božanstvˡo obnovē prīrodē, božanstvˡo prāvdē i‿krīvdē (*Sōl iūstitiae*), božanstvˡo vradžbē i proroštva. Velika je čāst vladāru zemaljskˡōmu kada se velī da‿mu loza od‿Sūnca potječē ili da‿je sjājan i mūdar popūt Sˡūnca, pāk da‿je sām krālj sˡūnce (Louis XIV, *le roi soleil*) ili car sˡūnce (»Sultān-cˡare, ogrˡijalō sˡūnce«, pjˡevā pūčkī pjˡevāč).

U poglēdu je slovnˡičnōga izraza prvī sˡadržājno zaokrˡūžen ulomak, prvā osmina pjesmotvora, obilježen oblīcima glˡagolnīh prīdjˡēvā prezˡrcaljenīh u‿nās ˡimeničnīm tvorenˡicama vršˡitelja rādnjˡē, kojē oslikāvajū osˡobine glavnˡōga junāka. U idūćōj se smislenˡōj osmini oblīcima drˡugōga līca glagōlˡa izražujē kako se glavnī junāk gībljē, u‿trećōj i četvrtōj pāk kako djˡelujē ˡna‿ljūde. U‿pētōj se oblīcima trˡe-ćēga līca rēđajū na pozˡornici predstˡavnīci slojēvˡā društvenˡīh rāzličitīh sudbīnˡā, i‿tū se odjednˡōm u jednōj vrstici (148.) čˡujē i prvō līce u glāsu nˡepoznātōga pjˡesnīka kako mˡolī Sˡūnce da uslišī molˡitelje. U‿šēstōj se i‿sedmōj osmini drˡugā i‿trećā līca smjenjujū odražˡujūći suopćāvˡānje Sˡūnca s ljūdima. U‿osmōj se, konačnōj, rekbi na kraju putanjˡē, ˡisponova oslovljāvā glavnī junāk pridjˡēvcima da‿bi se djˡelo zaglāvilo četˡirima dvovˡrsticama u željnˡōme nāčinu.

U poglēdu je ˡsadržāja u počētnōj osmini hvalopjeva (od 1. do 24.) Sˡūnce svjetitelj ˡneba i zemljē, zaritelj ˡmrāka, rˡadovatelj stanovnīkˡā nebeskˡīh i zemaljskˡīh, otkrivatelj tājānā, užˡigatelj strānˡā ˡsvijeta, otvˡaratelj grūdˡī nebeskˡīh, spješitelj zorē, ploditelj zemljē, ravnotˡežitelj u‿mreži svojīh zrˡākā kotūra zemaljskˡōga i skrbitelj pūčanstva.

Stajaćā se slˡika lučonošē iz prvē osminē u idūćōj osmini (do 52.) pretvārā u pokretnū slˡiku pastīra što‿se dān ˡi‿nōć neumˡōrno promičē ˡnebom, hˡodī zemljōm, brodī ˡmorem i‿vraćā ispod zemljē čūvajūći sve stvˡorove na nebu, na zemlji, ˡpod‿morem i pod zemljōm.

U‿trećōj se osmini (do 74.) prikazujē kako Sˡūnce pomāžē snotumaču, ˡugovornīm strˡānkama, nedužnīku, pūtnīku, pomˡōrcu, lōvcu, trgˡōvcu, utopljenīku, bjegūncu, prognˡanīku, zatočenīku i zatvorenīku, a raskrinkāvā zločˡīnstvo i lūpeštvo.

U četvrtoj se osmini (do 98.) prijetī nemilīm posljˡedicama preljˡubnīku, svetogrdˡitelju i podmitljivu sūdcu.

U‿pētōj se (do 125.) govorī kako bīvajū pokārāni zlodjˡēlci popūt lˡihvāra, krivotega i krivomjera, a kako nagrˡāđeni pravičan sūdac, zajmodavac, tˡežljār i‿mjeričār.

U‿šēstoj se (do 153.) razlāžē kako Sˡūnce pospješujē parničnī postupak, rješāvā spˡorove, uslišāvā molbu obesprˡavljenīka, zlosrˡetnīka, nevˡoljnīka, ne-

moćnīka, siromaha, pastīra, trgˈōvca, šegrta, rˈibāra, hajkāča, lōvca, ptˈičāra, kradljˈīvca, tumarˈatelja, mrtvacˈa lūtalicē, odbjeglē dūšˈē. Odgonetāvā znamˈēnja pri vrāčˈānju, sudjˈelujē pri prinošˈēnju žˈrtvē, navješćujē budūćnost i svemu ˈsvijetu unapređujē znānje.

U‿sedmōj se osmini (do 175.) spominjē svetkovina Sˈūnčeva dvādesētī dān u mjesēcu. Tˈoga se ˈdāna Sˈūnce rˈadujē, veselˈī, podcikujē, jˈedē i pijē. Prīmā žˈrtve, ispūnjā ˈželje, otpūštā grijehe, uslišāvā molbe, spasāvā nastrādale od poplavē. Svi hvālē Sˈūnce, lūpeži, prokˈaznīci, splˈetkāri, lažljˈīvci, svi kojī obitāvajū ˈzemlju, ˈplanine, ˈrijeke i mora na‿svīm stranama ˈsvijeta.

U‿osmōme je, posljednjēm, ulˈōmku Sˈūnce otvarˈāč tāmˈē, pršitelj žˈegē, užˈigatelj zemljē, kratitelj ˈdāna, dužitelj ˈnoći, tvorac ˈleda, ˈsnijega, hladnoćˈē i‿mraza, dˈizatelj zāsuna nebeskˈōga (tj. dažditelj), spasitelj sˈužnja, svjˈetnīk, udjelitelj prijestolja. *Hvalopjˈev* se završujē željōm da‿mu se u staništu zabˈavljajū ˈstrāne ˈsvijeta, da‿mu vladāri svˈagda isporučujū dānak, da‿mu prinosē žˈrtve, neka mu se svetište obnāvljā, neka mu riječ bˈudē neporekljiva i neka ga u‿ložnici sūpruga umīrī.

Hvalopjˈev je *Sˈūncu* plōd međurječnē klinopisnē ˈpismenosti pīsānē akkadskīm jezikom na glinenˈīm plˈočicama utiskīvˈānjem trokˈutasta pisala. Ona se jāvljā sredinōm trˈećēga tisućoljeća prˈije Isukrsta, dosēžē krˈajem drˈugōga procvat, ˈodabrāna joj djˈela bˈudū pohrˈānjena u‿sedmōme stoljeću u krāljevskōj knjˈižnici Aššur-bāni-ˀaplˈievōj u Ninui, da‿bi u prvōme stoljeću pˈoslije Isukrsta dožīvjela konačnī svōj zātor.

ˈStrāne se na‿pločici uobličujū tako da‿se orječje s obijˈū strānˈā obavezno poravnˈā. Ako je pāk rēdak prekrātak, pisār će polˈožitē klˈinove razvūći (raztegljivīh pismēnˈā imā i u aramejici i arˈabici) ili pismenˈa razrijediti ostˈavljajūći vˈećī rāzmak gdjegod po srijedi. Pri ispisīvˈānju se stˈihōvā mˈože lako pripētiti da‿se tāj rāzmak poklopī s krˈajem ˈriječi pˈoslije kojē u stihu bīvā odmor te slūžī kao dodatna ˈ obavijest o‿pjesnīčkōme ūstroju rēdākā. Lˈakšēga je snˈalažēnja ˈrādi u‿našōj uoblici strānˈē tō provedenˈo dosljedno. Osim su tˈoga uklˈonjena i‿velikā slova jer īh u klinopisu (kao ni u‿drugīm pīsmima van latinicē) nēmˈā, a za‿oznaku smo imēnˈā božanstāvˈā upotrˈebili, povodēći se za istolikōm odˈrednicōm u klinopisu, zvjezdicu (tzv. DINGIR ‘bōg; ˈnebo’ šumerski).

Umjesto crtā ispod dvovˈrstīcā izvˈornīka mī ˈimāmo prorjed, ali ga nijesmo stˈavljali mehanički, nego po smīslu, te‿se mjˈestimicē nāđoše ˈ i‿po‿trī rētka ˈzajedno, pāk ˈondā i jedan sām. Iz obrojčāvˈānja se postrancˈē, što‿smo ga provelˈi lˈakšēga snˈalažēnja ˈrādi, vˈidī da gdjekojˈīh stˈihōvā nēmˈā, a‿tō s tˈoga što‿su nečitki, nejasni ili nedostatni. Ako su pāk djelˈomicē razbijenˈi, a mogūće īh je

ˈsmisleno dopˈuniti, dˈopuna se stˈavljā među uglate zāgrade.[1] (Nˈaša se ˈobrada temeljˈī na‿grāđi što‿ju je ˈizdao W. G. Lambert, potanje o babilōnskōme pjˈesnīštvu vˈidī u objˈāvku E. Reiner, *Your thwarts in pieces Your mooring rope cut: Poetry from Babylonia and Assyria*, University of Michigan, Michigan, 1985., kojā nam je i bīla na pomoćˈi).

Rāzlikovnō je obilježje pjˈesnīčkōga ūstroja promjenljivōst u nemjenljˈivosti (slobodˈa u ograničēnju) i obr̄nūto. Naprīmjer, na razinˈi izraza svˈakī stih ˈimā ograničēnje od četˈirijū (izuzˈētno trijū pā ˈi‿pēt) nāglasnīh vr̄hˈōvā (računˈajūći pod jedan vr̄h i‿svezu riječˈī) s odmorom pˈoslije drˈugōga i s posljednjīm u pretposljednjēm slogu, ali je brōj slˈogōvā zatō promjenljˈiv; dvā rāzličita rētka imajū ˈistī skladnjenˈī ūstroj i(li) ˈozvučāj (ponāvljˈānje jednakosmjˈeštenīh riječˈī ili dijelˈōvā riječˈi), isp. 163.–164., *tko‿ti klēčˈī | otpūštāš mu zgrješēnja ‖ tko‿ti se mˈolī | uslišīš mu umoljēnja*, ili 39., ⟨*sˈūnce⟩ popūt ūža stēžēš | popūt maglinē se sliježēš*. Na razinˈi ˈsadržāja ponāvljˈānje (ˈpo‿dvā do četiri pūta) ˈistōga znāčˈenja rāzličnīm riječima ili svˈezama, isp. 176. s ˈoblīčnōm i znāčˈēnjskōm usporˈednošću, *zārnīče mrknūća | ˈlučāru tmˈinē ‖ ˈotpr̄lče tmˈicē | ˈlučāru širovitē zemljē*, ili 181., *ˈsazdāvče ˈleda ˈsnijega ‖ ˈstudeni mrˈaza*.

Pri pohrvaćīvˈānju smo akkˈadskōga izvˈornīka ˈstrogo pˈazili na promjenljˈiv brōj slˈogōvā unūtar svˈakē polē, po mogūćnosti ˈi‿na‿rēd riječˈī (običan je rēd u‿stārōme akkadskōm pjˈesnīštvu predmet-prīrok-podmet neobičan u‿nās), na četveroudarnōst, ˈpoložāj odmora, na završētnū uobliku istaknūt–neistaknūt slog, na usporednōst na svima razinama: blagoglasje, povremen srok, ponovljen ˈizričāj.

Među‿manje očekīvānīm teškoćama nalˈazīmo veliku raznolikōst suznˈačnīcā ili istovrsnīh tvorenīcā kojē upućujū na‿istī predmet. Naprīmjer ˈna‿svjetlōst sunčanˈū upućujū ovē ˈriječi: *barīru, birbirrˈū, namirtˈu, namrirrˈū, namurratu, nūru, ṣētu, šarurrˈu, šalummatu* ‘lˈuča, trāk, bliještavōst, blještilo, ˈblijesak, ˈsvjetlōst, sjāj, zrˈaka, jˈara’. Obr̄nūto na‿Sūnce upućujū tvorenice ˈistē vr̄stˈē: *mukarrˈu, murriku, mušabšˈū, mušahlˈū, mušahmˈiṭ, mušeridu, mušnammˈir, mušparđˈu, muštēširu* ‘skrˈatnīk (ˈdāna), produžnīk (ˈnoći), dˈizatelj (nebozāsuna), zˈubljār (mrklinˈē), podžežnīk / užežnīk (svanūća / ˈdāna), pršitelj (žˈegē), lučār (nebēsˈā), zārnīk (mrknūća), ravnatelj (svjetozˈārja)’.

Nājčešćī je među‿njima lučār (*nebēsˈā, ˈmrāka, širovitē zemljē, tmˈinē*), potom *zˈubljār* (*mrklinˈē, ˈdāna*). Od ostālīh pridjˈevākā dolˈazē dvā pūta *stadopˈas*,

[1] [Tj. ovdje među prelomljene zagrade.]

otprīlac (*grūdˈī ˈneba, tmˈicē*), *davatelj* (*životˈa*), ⟨*davatelj*⟩ (*rješēnja*), a‿svi su drˈugī jednokrˈatnice *pastīr*, *broditelj* (*pˈučinōm*), *sazdāvac* (*ˈstudeni*), *vratār* (*svesvjetovnˈī*), ⟨*mˈicatelj*⟩ (*prijevornicē*), *neopraštatelj*, ⟨*spasitelj*⟩ (*sˈužnja od‿smrti*), ⟨*pošˈiljatelj*⟩ (*prozˈōrja*), ⟨*djelitelj*⟩ (*plāšta*).

Veomˈa velika raznolikōst riječˈī mālˈē čestotˈē znˈačājna za klinopisnō pjˈesnīštvo, kojā gdjekad i onemogućujē da‿īm se prˈavo razaberˈē znāčˈēnje, dāje slūtiti da‿nēće bˈiti posrijedi usmenō pjˈesnīštvo, nego upravo pismenō.

Vˈelikōj se raznolˈikosti rječnīčkōj i‿mālōj ˈčestoti u cjelokˈupnōme orječju protustˈavljā mālā raznolˈikost zvukovnˈā i velika čestotˈā u pojedīnōme stihu, isp. prvā dvā rētka izvˈornīka i prijevoda (podˈignūtī brōj na počētku ˈriječi u polˈazišnōm, akkadskōm, orječju upućujē na rednī brōj odgovārajūćē prevedenicē u odrˈēdišnōm, hrvātskōm):

[1]*mušnammˈir* [2]*gimillˈu* [3]*kala* [4]*šamāmi*
[1]*mušahlˈi* [2]*erṣetum* [3]*ana* [3]*nišī* [4]*eliš* [5]*u* [6]*šapliš*

ˈlučāru cijelosti *svijū(h) nebēsˈā(h)*
ˈzubljāru mrklinˈē *čovječanstvˈu odzgōr i odzdōl*

Ako sada poglˈedāmo kako se srˈodni sūglasi (ˈistī ili slˈični *n–m*, *k–g*, *l–r*, *š–ṣ*, *č–c–s–z–ʒ*) u stihu raspodjeljujū,

mšnmr gml | *kl šmm* || *lčr cjls* | *svj(h) ns(h)* ||
mšl ṣm | *n nš lš šlš* || *zḷ mrln* | *čvjčnsv ʒr ʒl* ||

vˈidīmo (a‿možemo i‿čuti) da lijevā, akkadskā, strāna obˈilujē zvučnōm usporˈednošću što‿je uvˈelikē ostala nepreveden ˈa u desnōj, hrvātskōj, strāni. Još je uočljivijā zvukovnˈā izvˈrština izvˈornōga orječja pri promātrˈānju usporˈednosti u razdˈiobi samoglāsā:

uai iiu | *aa aai* || *uau eoi* | *iu eea* ||
uai eeu | *aa ii ei u ai* || *uau rie* | *oeau oo i oo* ||

Na objemˈa se krˈajevima obijˈū pōlˈā u akkadskōm u uzastopnīm rēdcima ˈistī ˈglasovi ponāvljajū ˈistīm ˈrēdom, a u hrvātskōme sē tō jedva postiglo samo na počētku. Raznolikōst je akkadskīh samoglāsā ōvdje trī (a u jeziku četiri), a čestotˈa īm je (u algˈebarskōme zāpisu) 5a 4i 2u || 5i 4a 3u 3e velika u usporedbi s raznolˈikošću hrvātskīh slogotvōrā ˈod‿šēst i‿čestotnē razdˈiobē 3u 3e 2a 2i 1o || 5o 3u 2a 2e 2i 1r.

U rēdcima 17.–18. ˈsmīsao nīje dopustio da‿se prevedē zvukovnˈā usporˈednōst na začētku, ali ju je dijelom bīlo mogūće usproizvestˈi u ostālōme dijelu:

^{1}*mušnammˈir* ^{2}*ekliti*	^{3}*pitū* ^{4}*ṣirrit* ^{4}*šamāmi*
^{1}*mušahmˈiṭ* ^{2}*ziqšat* ^{2}*urri*	^{3}*mereš* ^{3}*šeˀem* ^{4}*napištˈi* ^{5}*māti*
ˈlučāru ˈmrāka	*ˈotpr̄lče grūdˈī ˈneba*
podžˈežnīče svanūća	*žˈitištu žīveži zemāljˈā*

U izvˈornīku su začētci u prvā trī ˈglāsa jˈednāki, rēdak 17. ˈimā 4m (mm | mm) 7i (i ii | i ii i), a 18. 4a (a a | a a) 4e (| ee ee). U‿nās su začētci rāzličiti, 17. ˈimā 4a (a aa | a), a 18. 5ž (žž | ž žž) 4a (aa | aa) 5i (i | ii ii). U akkadskōm sve četiri ˈpole završujū na‿istī samoglˈas *ˈī*, a u‿nās na‿istī samoglˈas *ˈā*.

Jezik i pravopˈis kojī smo primijenili u prijepjevu, jest onāj kojī su Hrvāti rābili prˈije usvājˈānja Vˈūkova i Danˈičićeva pravopisa, slovnicē i naglašīvˈānja. Pīsmo slūžī prˈije svega za‿pohranu znāčˈēnja. Ono mˈože poslūžiti i za biljˈežēnje ˈizgovora, ali samo onolikˈo kolikˈo je potrebno da prīrodnī govornīk mˈože ˈbez‿pō mˈukē izgovoriti zapīsāno, a nīje rˈazūmno primorāvati sve domorodce pīsati onolikˈo kolikˈo je potrebno strˈāncu da‿bi se snašao, kojī ne‿vlādā prīrodnīm ˈizgovornīm sūstavom jezika.

Prīmjericē, predmetak je *raz-* uputno pīsati svˈagda u‿tome temeljnōm līku ˈbez‿obzīra na‿tō kako ga prīrodnī govornīk u rāzličitīm glasovnˈīm okˈolinama prīrodno izgovorio: *razstrojiti*, *razzîdati*, *razšîriti*, *razženiti*, *razčešljati*, *razdžàkati se* ‘razgalāmiti se’, *razćerdati*, *razđàkoniti*, *raztrojiti*, *razoružati*, ali līk *razapêti*, nīje prīrodan ˈizgovōr ˈlīka *razpêti* nˈiti je līk *razpêti* prīrodan ˈizgovōr ˈlīka *razapêti*, budūći da iz glasovnˈē okˈolinē nīje mogūće razabrati hˈoće li se pojāviti nepostˈojāno *ˈā* ili ˈnēće već ako se izrˈičito tako ne napīšē. Prīrodan je ˈostvarāj, prīmjericē, zāpisa *razšîriti* [rasšīrˈiti, raššīrˈiti] ili [rašīrˈiti] bez gubītka znāčˈēnjskē ˈobavijesti, a zāpˈīsā *razstrojiti, uzšêtati i odterètiti* [rasstrojˈiti] ili [rastrojˈiti], [usšētˈati, uššētˈati] ili [ušētˈati] i [otterˈetiti] ili [oterˈetiti] s dvoznˈačnošću (znāčī, s gubītkom ˈobavijesti) ili s prˈomjenōm znāčˈēnja u posljednjīm inačˈicama. (Poučan je, uzgrˈedicē, protupravorječan ˈizgovōr u‿kajkavskōj rečenici *ˈIde pod tˈuren v Podtˈuren tˈržit.* u ozvučāju [ˈide pottˈuren fpotˈuren tˈržit] umjesto [ˈide potˈuren fpottˈuren tˈržit] ili [ˈide potˈuren fpotˈuren tˈržit]).

Slovničnē osˈobine kojē se uočāvajū u‿našem orječju jesu:

1. Drˈugī se pādež množinˈē u pīsmu svˈagda svršujē ˈna‿slovo *-h*. Tō je u skladu s postānjem tˈoga pādeža u novoštōkavskōme govorˈu, s izu-

zētkom prīmjˈerā kao što‿su *svijûh ljûdih, rukûh,* kojī su se po‿tome naknadno pridrūžili svima ostˈālima.

2. Trˈećī se, šēstī i‿sedmī pādež množinˈē u‿svīm sklonˈidbama rāzlikujū (gdjekad i‿mjestom naglaska): *tȇm junâkom, zemljam, rȇčim, o tȇh junâcîh, zemljah, rḗčîh, tȅmi junâcî, zemljami, rȇčmi*.
3. Sˈedmī pādež jedninˈē u‿ženskōj sklonidbi na sūglas ˈima dočētak *-jôm*, kojī privlāčī promjenljivī naglasak, isp. *světlošćôm* (zapravo *světlošćûm*).
4. Sˈedmī pādež jedninˈē i‿kosī pādeži množinˈē u zāmjeničnōj sklonidbi, tj. u zāmjenīcā i prīdjˈēvā, imajū jat, vˈidī pod t. 2.
5. ˈOblīk se budūćēga ˈvremena svˈagda tvorī ˈpomoću neokˈr̄njenōga neodrˈēđenōga nāčina: *bìti će, slȇditi će.*
6. Jat je, bˈio dug ili krātak, svˈagda jednosložan – pīsān rogatīm *ě* s ˈoznakōm duljinˈē *ḗ/ȇ* ili bež‿njē *ě/ȅ*, umjesto njega se nˈikada ne‿stavljā *e*.
7. Nenaglˈāšeni su ˈoblīci zāmjenicē *oni*: *jíh, jím*.
8. Niječnā se čestica *nˈe* pīšē sastˈavljeno s ˈglagolom.
9. U pravopisu se, kako naprijed bī rečenˈo, uzimljē ˈu‿obzīr ˈoblīčna, tvorbenˈā ˈobavijest gdje se gˈod njōme ne narušāvā prīrodnī ˈizgovōr, np. *vlastnîk* je ‘tkogod tko što ˈimā u vlāsti’, a *vlasnîk* bi bˈio ‘tkogod tko ˈimā kakovē vˈezē s vlāsima’, premda se jedno i‿drugō prīrodno izgovārā ˈjednāko, osim ako nēmˈā da‿se rāzlika u znāčˈēnju ustanovī.
10. Upotrˈebljen je tronadslovnī sūstav biljˈežēnja naglaska.

Petonāglasnī sē sūstav jezika hrvātskōga od prvīh do posljednjīh dānˈā neprekˈinūtōga nāsljeđa rječničārstva i slovnˈičārstva njegova slūžio za potrebu trima nadslˈōvcima iz‿grčkē ostˈavštinē: ˈoštrīm (´) akūtom, tūpīm (`) grāvisom i zavīnūtīm (ˆ) cirkumfleksom, tj. u‿tom līku, prelˈomljenīm ˈznākom ili krovićem, za‿oznaku duljinˈē, kračinˈē i uzlaznē duljinˈē bīlo nˈovē prˈaslovjenskē (visokē) ili nˈovē štōkavskē (dubokē). (U‿grčkōme sē obr̄nūto ˈoštrīm ˈznākom biljˈežila uzlaznōst, a zavīnūtīm silaznōst.)

Sve sē do usvājˈānja vˈūkovsko-danˈičićevskōga četveronāglasnōga sūstava rāzlikovao i na jednoslˈožicama (visoko)silaznī nāglas *súd* ‘pˈosuda’ ili *lúg* ‘gāj’, s genitīvom *súda, lúga,* od visokouzlˈaznōga (nˈovōga akūta) *sûd* ‘sudište’ ili *lûg* ‘cijeđ’, u genitīvu *sûda, lûga* s novoštōkavskīm dugīm dubokouzlaznīm.

Tā sē ˈopreka mogla prikāzati i udvājˈānjem samoglasa i‿oznakōm visinˈē: u prvˈōme slučāju na prvōj čēsti *sùud, lùug,* a u‿drugōme na‿drugōj *suùd, luùg,* u genitīvu pāk u prvˈōme prīmjeru, bez rāzlikē, *sùuda, lùuga,* a u‿drugōme *suudà,*

luugà, ili *súdà*, *lúgà*, odnosno na suvremenijī nāčin, samo dvama nadslˈōvcima, oznāčivši ˈduljinu opēt prema‿grčkōme dužicōm (¯), makronom, a visinskˈī vr̄h usprāvnōm polucrtōm (ˈ), usprˈavicōm, kō(l)čićem: *sˈūd* (g. *sˈūda*) nasuprˈot *sūˈd* (g. *sūdˈa*), ili pāk *sūdˈ* dodatno navješćˈujūći da je visinˈa u‿kosīm pādežima na idˈūćem slogu ˈbez‿obzīra je‿li prvī pādež visokouzlazan po petonāglasju ili visokosilazan po četveronāglasju. Tō bi ˈondā bˈio obličnoglasovnˈī (skrˈāćeno: likoglasnī), mor(fo)fonološkī zāpis jer na glasovnˈōj razinˈi uzimljē ˈu‿obzīr ˈoblīčnū ˈobavijest.

U‿drugū se ˈrūku stˈavljānjem ˈoznakē visinskˈōga vr̄ha pred‿sām počētak ˈriječi *ˈsūd* mˈože dojāviti dodatna ˈobavijest o skākˈānju naglaska u oblīku krātkōga silˈaznōga na počētnī slog prednāglasnicē (prislonjenicē: prijedloga ili vēznīka) *ˈpod‿sūd*, *ˈi‿pod‿sūd*, *ˈispod‿sūda*, *ˈni‿ispod‿sūda*, isp. u četveronāglasju po petonadslovnōm zāpisu (Budmˈāni bˈijāše uveo pētī nadslovak, znāk krovića, za‿oznaku nenaglˈāšenē duljinˈē, potom zamˈijenjen gˈrčkīm makronom) *bȍljē pȍd sūd nègo pòd sūd*, a u petonāglasju po‿Īvšićevu šestonadslovnōm nāčinu biljˈežēnja *bȍljē pȍd sūd nègo pod sũd* s valovitōm ˈoznakōm (˜) nˈovōga akūta; u dvonadslovnōme sūstavu sa‿spōjkōm (‿) *bˈoljē ˈpod‿sūd negˈo pod‿sˈūd*, odnosno *bˈoljē ˈpod‿sūd negˈo pod sūˈd*, ili u likoglasju *bˈoljē ˈpod‿sūd negˈo pod sūdˈ* (dakakˈo vēznīk *nego* bīvā u rečenici i nenaglˈāšen ili drugotno naglˈāšen s visinˈōm na prvˈōme slogu).

Po Bēliću se tāj visokī uzlaznī zovē čākavskīm akūtom, po‿Īvšiću bi se mˈogao zvˈati posavskīm, pāk i‿kajkavskīm, ali ga zvāše nˈovīm, a kako se i Poljīčani, kojī su danas štōkˈāvci, njīme slūžē (np. pokojnī ga Jūre Kaštelˈan ˈimāše), mˈogao bi se i‿zvati hrvātskīm akūtom.

Nāglasnī se zāpisi mogū uprostiti prīmjenōm nenāvoda (nedopisa, engl. *default*). Pri ostvarīvˈānju svˈakōga znakovnˈōga sūstava mˈože bīlo kojī po‿volji ˈodabrān znāk ostati u odrˈēđenōj okˈolini neobiljˈežen ako tā okˈolina sadržˈī dovˈōljno ˈobavijesti da‿se mˈože pretkāzati na kojem je mjˈestu tāj znāk izostˈavljen. Velīmo da je tāj znāk obilježen tīme što nīje navedˈen, iliti nenāvodom.

Stˈoga je ˈi‿knēz Trubeckˈoj smātrao da‿je novoštōkavskī silaznī naglasak inačica nenaglˈāšenosti, te Benson u svojem *Srpskohrvˈātsko-englēskōm rečnīku* ne onaglašāvā ˈriječi s tīm naglaskom. Stānje nīje tako jednostˈāvno budūći da postojˈē dvije vr̄ste silaznīh na prvōm slogu, jedna kojā skāčē na prvī slog prednāglasnicē i jedna kojā ne pomijerā visinskˈōga vr̄ha, a kako je razdˈioba silaznīh ograničenijā, vˈećā se gospodārnost postižē nenāvodom, neoznačīvˈānjem, nājčešćīh uzlaznīh.

Prīmjericē, u dvonadslovnōm je zāpisu u dvoslˈožīcā gospodˈārno ukloniti ˈoznaku visinˈē s posljˈednjēga slˈoga (*parˈe, parˈē, pārˈe*), a u troslˈožīcā s pretposljˈednjēga, krātka odmˈislīvši posljednjī (*zamˈisli!, zamˈislī*), izuzēvši pˈostave s uzastopnīm duljinama, u‿njīh se uklanjā visinskˈī vr̄h s prvˈē (*pˈārē, pˈārīte, raspˈārē, rˈēdākā*). U tronadslovnōm je sūstavu u dvoslˈožīcā zgˈodno izostˈaviti tūpī znāk na kraju (*parè*) i‿tūpī znāk ispred duljinˈē uz istodobnu zāmjenu prelˈomljenōga ˈoštrīm (*pàrê* postaje *paré*), u troslˈožīcā na pretposljednjēm (*zamìsli!*, a *zamìslî* bˈudē *zamislí*).

Idūćā tablica (vˈidi str. 101.) poredī sve razmātrāne sūstave biljˈežēnja naglaska, od petonadslˈovnōga do dvonadslˈovnōga s nenāvodom (istˈaknūtīm *podcˈrtānīm kosīm* tˈiskom), dodājˈūći još jedan kojī se umjesto nadslˈovākā slūžī udvājˈānjem samoglāsā i sūglāsā, a kojī mi je natuknuo Ivan Slˈāmnig (jednōm na hodnīku; hja, pjˈesnīkova je mašta slobodnijā). Uspūt bˈudi rečenˈo da‿se Vūk bˈijāše okomio na (hrvātskō) udvājˈānje slōvˈā ˈizgovora ˈrādi kada tˈoga ni u jednōj ćirˈilici nēma (a i nēmˈā potrebē gdje nēmˈā duljīnˈā).

Opterˈećenōst je jˈednāka umnošku ˈbroja članōvˈā (tzv. raznolˈikosti) u popisu ˈi‿broja pojˈavākā i obr̄nūto je rāzmjerna s gospodārnošću. U beznadslovnōm je zāpisu valjalo brojiti udvājˈānja; ona bi se mogla biljˈežiti i dvobođem (dvotačjem), tj. *par:e, par:e:, pare, pare:, pa:r:e, pa:r:e:, pa:re, pa:re:.*

Nāj je gospodarnijī zāpis očito Slāmnigov, ogranˈičen samo tīme što pretpostavljā pīsˈānje kakova sūglasnōga ˈslova iza nedočētnōga samoglasa kad je na‿njem visinˈa. Zatīm dolazi dvonadslovnī pojednostˈavljenī, pāk tronadslovnī pojednostˈavljenī. Ovima smo se dvama u‿našīm orjˈečjima općenito i slūžili.

Dvā ˈznāka ˈza‿duljinu u tronadslovnōm zāpisu predstˈavljajū zālihōst (pretječak ˈobavijesti), kojū je mogūće iskorˈistiti za nāznaku dodatnē, likoglasnē ˈobavijesti. Na dvoslˈožici se na‿svakōm slogu mˈože upotrˈebiti jedan ili drˈugī, te dobīvāmo raznolikōst od četiri mogūćnosti. Tīme mˈožemo rāzlikovati četiri vr̄ste naglaska u‿drugōme pādežu množinˈē zāvisno od ponāšˈānja naglaska u prvˈōme pādežu.

Uzmimo, prīmjericē, ˈriječi *krˈava, krāva* ‘krˈavica od‿mīlja’, *glāva* i‿*strāža* ˈu‿trī razmātrāna nāj gospodarnijā zāpisa u poredbi s petonadslovnīm:

Tô su krȁve, kráve, glâve, strâže.
Némā krâvā, krávā, glávā, strâžā.

Too su kravve, kraave, glaavve, straažže.
Neemaa kraavvaa, kraavaa, glaavaa, straažžaa.

Znāčˈēnje	**Petoznakī**	**Troznakī potpunī**	**Dvoznakī potpunī**	**Troznakī prˈostī**	**Dvoznakī prˈostī**	**Bezznakī (Slˈāmnig)**
ispˈarine	pȁre	pàre	pˈare	pàre	pˈare	parre
obarujū	pȁrē	pàrê	pˈarē	*paré*	pˈarē	parree
novčići	pàre	parè	parˈe	*pare*	*pare*	pare
novčića	pàrē	parê	parˈē	parê	*parē*	paree
ˈparove	pâre	páre	ˈpāre	páre	ˈpāre	paarre
sparujū	pârē	pârê	pˈārē	pârê	*pārē*	paarree
parotine	páre	pâre	pārˈe	pâre	*pāre*	paare
parotinē (2. p. jd.)	párē	pâré	pārˈē	pâré	pārˈē	paaree
Pojˈavākā	12	11	16	9	12	12
Opterˈećenōst	60	33	32	27	24	12

Tō su krˈave, krāve, ˈglāve, strˈāže.
Nēmˈā krāvā, krāvˈā, glāvˈā, strˈāžā.

Tô su kràve, krâve, gláve, stráže.
Némâ krâvâ, krâvá, glávâ, strážá.

Posljednjī je zāpis bez dvojbē nāj obavjesnijī jer pāmtī sva tā četiri rāzličita nāglasnā ponāšˈānja. Dvā ˈistā duljinskˈā nadslˈōvka upućujū na silaznōst prvē duljinˈē, ˈa‿dvā rāzlična na uzlaznōst prvē duljinˈē.

Potpunu slˈiku nenāvoda u razmātrānīm sūstavima prikazujū ovē dvije rečenice podsjˈetnice:

Čȕdo pásā ȕjedoše vûka.
Zâr nè vidīte, hȑpa kûčākā izujéda kurjàčinu.

Čuddo paasaa ujeddoše vuukka.
Zaar ne viddiite, hrpa kuuččaakaa izujeeda kurjačinnu.

Čȕdo pâsá ujèdoše vúka.
Zâr ne vìdîte, hrpa kûčâkâ izujêda kurjačinu.

Čˈudo pāsˈā ujˈedoše ˈvūka.
Zār ne‿vidīte, hrpa kūčākā izujēda kurjačinu.

Rēd riječˈī u posljednjōj rečenici odgovārā ˈrēdu ˈupūtā u postˈupnīku po kojem se ˈoznaka visinskˈōga vr̄ha izostavljā te tīme postižē pedesētak ˈpostō ūštedē:

1. s jednoslˈožicē (*zˈār ⇒ zār*)
2. sa‿sloga iza‿spōjkē (*ne‿vˈidīte ⇒ ne‿vidīte*)
3. iza kračinˈē u dvoslˈožici (*hrpˈa ⇒ hrpa*)
4. ispred prvē duljinˈē prˈaćenē duljinˈōm (*kˈūčākā ⇒ kūčākā*)
5. iza prvē duljinˈē prˈaćenē kračinˈōm (*izujēdˈa ⇒ izujēda*)
6. s pretposljˈednjēga nepočētnōga slˈoga (*kurjačˈinu ⇒ kurjačinu*) od troslˈožīcā naviše s kračinama u neposljednīm slˈogovima.

TRĀVA OD‿SRCA

(Šammu ša libbi)

Trāva od‿srca

Šammu ša libbi
Trāva od‿srca

2000. *Hrvatske Indije II.*, str. 7–51.

[Prijepjev je objavljen u drugome od triju zbornika pod naslovom *Hrvatske Indije*. Posrijedi je zapravo *Festschrift* u povodu sedamdesetoga rođendana Radoslava Katičića. Naglasak se bilježi dvonadslovnim sustavom. Ovdje je, uz akkadsku i hrvatsku začetnicu, dodan i opći (»opisni«) naslov. Redoslijed je dijelova neznatno izmijenjen. Uglate su zagrade iz izvornoga izdanja zamijenjene prelomljenima. Omahe su ispravljene.]

šam- mu šá- lìb- bi i- na šad- i a- ṣi- ma as- suḫ- šu- ma iṣ- ṣa- bat lìb- bi

trāva od‿srca u‿brdima rāste	uztrgoh ju i stēgla mi sˈrce	1
put‿ *sūnca uzvapˈih	i stēgla je sˈrce *sˈūnca	2
put zvjerādˈīh uzvapˈih	i stēgla je sˈrce zvjerādˈīh	3
put‿brdāh i rāvnˈīh uzvapˈih	i stēgla je sˈrce brdāh i rāvnˈīh	4
put pōljˈāh i ugārˈīh uzvapˈih	i stēgla je sˈrce pōljˈāh i ugārˈīh	5
ˈput‿boga svōg *asallūhia ˈboga vrāčtva uzvapˈih	ō da‿mi sˈrcu lagnulo	6
ko‿što mōm sˈrcu lagnulo	sˈrcu *sˈūnca lagnulo	7
ko‿što sˈrcu sˈūnca lagnulo	sˈrcu zvjerādˈīh lagnulo	8
ko‿što sˈrcu zvjerādˈīh lagnulo	i‿srcu brdāh i rāvnˈīh lagnulo	9
ko‿što sˈrcu brdāh i rāvnˈīh lagnulo	i‿srcu pōljˈāh i ugārˈīh lagnulo	10
*sˈūnce tā je trāva tvoja trāva	srkāč njēn žīvˈī	11

srkāč njēn krjepčā srkāč njēn boleštinu srvē srkāč njēn zdrˈavī 12
srkāč njēn što god poželˈī dohītˈī 13

Prievod urˈēđenōga orječja klinopisnē akkadskē bˈajalicē

(1) bˈajalica trāva od‿srca nˈičē u planinama ubrˈah ju pā mē zgrˈabila za‿srce
(2) k *sˈūncu se obrātih pā je zgrˈabila za‿srce *sˈūnce
(3) k životˈinjama se obrātih pā je zgrˈabila za‿srce životˈinje
(4) k planinama se i dolˈinama obrātih pā je zgrˈabila za‿srce ˈplanine i doline
(5) k poljima se i ravnicama obrātih pā je zgrˈabila za‿srce polja i ravnicˈe
(6) ka‿gospodu se svojemu *asallūhiu gospodāru vračārstva obrātih ō da‿mi se sˈrce oslobodī
(7) kako sē moje sˈrce oslobodilo neka se tako i‿*sūnčevo sˈrce oslobodī
(8) kako sē *sˈūnčevo sˈrce oslobodilo neka se tako i‿srce životīnjāh oslobodī
(9) kako sē sˈrce životīnjāh oslobodilo neka se tako i‿srce planīnˈāh i‿dolīnāh oslobodī
(10) kako sē sˈrce planīnˈāh i‿dolīnāh oslobodilo neka se tako i‿srce pōljˈāh i ravnīcˈāh oslobodī
(11) *sˈūnce tā je trāva tvoja trāva tko‿ju pijē neka ožīvˈī
(12) tko‿ju pijē neka se oporavī tko‿ju pijē neka ga ˈbolēst napustī tko‿ju pijē neka ozdravī
(13) tko‿ju pijē što god poželio neka postignē bˈajalica nīje moja ⟨nego od božanstvˈa...⟩

Tumačba

Bˈajānje je vrāčˈēnje djˈelovānjem čarovnē ˈmoći ˈrieči. Rieč znā bˈiti *fatičnōm*, ali i *emfatičnōm*; znā bˈiti *fabulārnōm*, ali i *profesionālnōm*; znā bˈiti *famˈōznōm*, ali i *fatˈālnōm*. Prˈastārā je tā rieč *bˈajānje* srˈodna sa svimi navedˈenimi tuđˈicami po hrvˈātsko-latˈīnsko-gˈrčkōme sūrazu počētnōga sūglasa kao u prīmjerima *brat* – *ˈfrātar* – *fratria* ‘brˈatstvo’.

I *vrāčˈēnje* je po izkonoslˈōvlju srˈodno što s *verbalizmˈom*, što s *retorikōm*, u kojōj se očˈitujē, da‿rečēmo učenije, *rēma* ‘riek’. Prema‿tomu, da‿bi mˈogao

uspješno *vrāčiti* iliti liečiti, *vrāč* mōrā bˈiti vr̄stan *rˈētor*, umjetnīk *rēmˈē* – daklē pjˈesnīk, ili pak vješt *verbalˈist* – daklē strančār.

Imā li pjˈesnīčkīh srjedstāvˈāh u prostorjˈečnōme prievodu tē bˈajalicē, da ne‿rečēm pjˈesnīčkōga jezika, i kojih? Govorēći o‿pjesnīčkōme jeziku lahko nastajē zābuna, rekbi zābluda, da‿je tō jezik izvan jezika, štogod izvitopˈereno, nātruha obˈičnōga jezika za obična smˈrtnīka neporabna. ˈIstina je upravo na suprotnōj strāni. Jezik je pjˈesnīčtva, jezik umjˈetnosti ˈrieči nājvišī domet ˈopćēga jezika, izkoristba njegovīh mogūćnostīh do‿krajnīh grˈanīcāh, usrjedba i sažˈētva njihova.

K rāzglobi mˈožemo pristūpiti dvjema nāčinima: promātrˈajūći srjedstva izraza ili ūstroj sūdrži. Počnimo sa sūdržjū, ona se činī jednostavnijōm. Rāzlikujēmo pēt čēstˈīh: nāstup (1. rēdak), nastanak ˈbolesti (2.–5.), obrat (6.), prjestanak ˈbolesti (7.–10.) i odstup (11.–12.).

U nāstupu se postavljā prīzorište: prjedstˈavljajū se ˈvračīvo, vračˈitelj i pobˈolica okrˈūženi planinami. ˈVračīvo je ljekovitō bˈīlje ˈod‿bolesti srčanˈē u‿gōrju. Na pozˈornici nam se pojavljujē glavnō i jedīnō līce igrokaza i priopćāvā nam, da‿je našao bˈīljku od srčanˈē ˈboli.

Zatīm, uživljˈujūći se u ulogu srcobˈolnīkovu, proživljujē rāzvoj ˈbolesti govorēći u samoslovu i u prvˈōme līcu. Poˈbolice prikazujē inokazno okˈolnimi bˈīćī, žīvimi i nežīvimi idūći od‿bližīh k dˈaljima. Tū su Sˈūnce, životinje, krajolˈik trāvˈē na visinˈi sve do krajolika trāvˈē u nizinˈi. ˈI‿bolēst dostižē vrhūnac.

Sada nastajē obrat. Vrāč se žīvˈōm riečjˈū obraćā gospodāru vrāčˈāh Sˈūnčeviću (Marduku) ˈpomoći ištūći. Zāzivom vˈišē sˈilē pobˈolice bolˈestnōga sˈrca postupno nestajū, kao što‿su i nastale, te ono izcjeljujē.

U‿zadnjima se trima rēdcima zazivljē Sˈūnce (Šamaš) i promičē ljekovitā trāva, što‿je ono uzgojilo, prikazˈujūći učinkovitōst njēnu. Na kōncu se vjerodostojnōst lječbē ˈi‿ljecīva podkrjepljujē nāznakōm, tko jˈamčī za poˈuzdānōst izvora.

Već smo i do sada zapˈazili pjˈesnīčkē zāhvate: samoslˈov, pripoviedˈānje u prvōme līcu uime koga ˈinōga i inokˈaz. Pomotrimo sada sām izraz i ne povodēći se za znāčˈēnjem. Uočiti ćemo glavnū značˈājku svˈakōga djˈelovānja riečjˈū; tō je opˈetovnja. Molitva ne vriedˈī, ako se ne opˈetujē: očenāši se mˈolē bezkrˈājno, svˈakī dān, pāk i‿više pūtˈāh ˈna‿dān, doklē se mˈoljenō ne domolī, a‿toga imā na prietek.

I‿bajalica se mōrā opˈetovati, ali je učinkovitijā, ako i sāma opˈetovnju sudržˈī. Pītˈanje je, kakovu i kojū. Zapˈaziti ćemo tō nājboljē u izvˈornōme orjˈečju, a možebiti i u‿viernu priepjevu.

Urˈēđenī priepis klinopˈisnōga orječja

šammu ša libbi ina šadî ˀaṣīma	ˀassuhšumma	ˀiṣṣabat	libbī	1
ˀana	*šamaš ˀaqbīma	ˀiṣṣabat libbi	*šamaš	2
ˀana	ˀumāmi ˀaqbīma	ˀiṣṣabat libbi	ˀumāmi	3
ˀana	šadî ˀu harrī ˀaqbīma	ˀiṣṣabat libbi	šadî ˀu harrī	4
ˀana	ṣēri ˀu bamāti ˀaqbīma	ˀiṣṣabat libbi	ṣēri ˀu bamāti	5
ˀana	*ˀasallūhi bēlīja bēl ˀāšipūti ˀaqbīma	ˀumma libbī	lippašir	6
kīma libbī	ˀippašir	libbi	*šamaš lippašir	7
kīma libbi	*šamaš ˀippašir	libbi	ˀumāmi lippašir	8
kīma libbi	umāmi ˀippaširma	libbi	šadî ˀu harrī lippašir	9
kīma libbi	šadî ˀu harrī ˀippaširma	libbi	ṣēri ˀu bamāti lippašir	10
*šamaš	šammu ˀannû šammaka		šātīšu libluṭ	11
šātīšu līšir	šātīšu murṣašu limtaššir		šātīšu lišlim	12
šātīšu	ˀēma ˀuṣammaru		likšud	13

PRIEPJEV

trāva od‿srca u‿brdima rāste		uztrgoh ju	i stēgla mi	sˈrce	1
put‿		*sūnca uzvapˈih	i stēgla je sˈrce	*sˈūnca	2
put		zvjerādˈīh uzvapˈih	i stēgla je sˈrce	zvjerādˈīh	3
put‿		brˉdāh i rāvnˈīh uzvapˈih	i stēgla je sˈrce	brˉdāh i rāvnˈīh	4
put		pōljˈāh i ugārˈīh uzvapˈih	i stēgla je sˈrce	pōljˈāh i ugārˈīh	5
ˈput‿boga svōg *asallūhia		ˈboga vrāčtva uzvapˈih	ō da‿mi sˈrcu	lagnulo	6
ko‿što mōm	sˈrcu	lagnulo	sˈrcu	*sˈūnca lagnulo	7
ko‿što	sˈrcu	sˈūnca lagnulo	sˈrcu	zvjerādˈīh lagnulo	8
ko‿što	sˈrcu	zvjerādˈīh lagnulo	i‿srcu	brˉdāh i rāvnˈīh lagnulo	9
ko‿što	sˈrcu	brˉdāh i rāvnˈīh lagnulo	i‿srcu	pōljˈāh i ugārˈīh lagnulo	10
*sˈūnce		tā je trāva tvoja trāva		srkāč njēn žīvˈī	11
srkāč njēn krjepčā		srkāč njēn boleštinu srvē		srkāč njēn zdrˈavī	12
srkāč njēn		što god poželˈī		dohītˈī	13

Opˈetovnjē imā obˈilato. Ne‿bi nas trjˈebalo začˈuditi vˈidēći, da‿je tū rieč *sˈrce* (i s ˈoblīkom *sˈrcu*) nājčešćā. Pojavljujē se do petnaest pūtāh raznomjestno, potom *lagnulo* ˈdevēt pūtˈāh, u zaglˈāvcima, *uzvapˈih* šēstkrˈāt, i‿tō na‿kraju u prīrekama, a *srkāč njēn* pētkrˈāt u odstupu. Tō su, daklē, ključnē ˈrieči.

Osim iztˈicānja opˈetovnjama počētnīcāh i konˈačnīcāh, osobit je pjˈesnīčkī zāhvat i ukrˈižnica, kada se konac jednē vrsticē opˈetujē ukrˈižicē na počētku ili u počētku idūˈćē. Istovrstičnā se opˈetovnja (2.–5.) četˈirijū jedinīcāh **sˈūnca, zvjerādˈīh, brdāh i rāvnˈīh, pōljˈāh i ugārˈīh* zbīvā po ūzoru uzporˈednosti »axbx ayby«, raznovrstičnā pāk (8.–10.) po ūzoru verigē »axby aybz« itd.

Tīh pojāvāh nīje ˈtēžko prjetočiti na razinˈi riečˈih, ali je nemogūće na razinˈi glasōvˈāh, usp. prvī rēdak izvˈornīka i priepjeva:

š š š ṣ | *ss–š ṣṣ, mm bb n m* | *mm b bb*
a a i–i i–a a–î a–ī–a | *a–a i–a–a i–i*

r r r r | *r r, c–c s* | *s s s–c, t d t* | *t t*
ā–a a a ā e | *ē–a e*

Tāj nāstupnī rēdak skˈupa su trima zˈadnjima odstˈupnima obilježāvā okvīr pjesmotvora. U‿tima trima rēdcima nalˈazīmo ovāj ˈrazporēd u izvˈornīku i u priepjevu:

(11) *š–š š š š–š, m mm nn mm*
a–a a–u a–û a–a–a ā–ī–u i–u
(12) *š–š š š–š ṣ–š šš š–š š, t t t t*
ā–ī–u ī–i ā–ī–u u–a–u i–a–i ā–ī–u i–i
(13) *š–š ṣ š, m mm*
ā–ī–u u–a–a–u i–u

(11) *s–c s–č ž, t t t t, v v v v*
ā ā–a a ā–a ā
(12) *s–č č s–č š s s–č z, r r r r r r, k k k k, n n n n*
ā ē e–ā ā ē e ē ā ē a
(13) *s–č š ž*
ā ē o o o–e–ī o–ī–ī

Daklē, po počˈētnimi su opˈetovnjami glasōvˈāh, osˈobito šūštavōga /š/ dotično, u priepjevu, /s/, povēzāni rēdci 1. s 11.–13., a opˈetovnjami riečˈīh 2.–6. i napokˈon 7.–10.

U priepjevu se 1. rēdak nīje mˈogao povēzati zbog‿ključnē ˈrieči *trāva*. Zvučnā uzporednōst u priepjevu očivjestno zaostajē za izvˈornīkom. I‿2. se i‿3. rēdak u‿tome samo ˈodčēsti mˈože mjˈeriti: 2. u‿sīčnīcima, 3. u samoglˈasima.

(2) *š–š | ṣṣ š–š, n m b–m | b bb m*
a–a a–a a–ī–a | i–a–a i–i a–a
(3) *n m–m b–m | b bb m–m*
a–a ā–i a–ī–a | i–a–a i–i ā–i

(2) *c–c z | s s–c s–c*
u u–a u–a | a ū–a
(3) *ʒ z | s s–c z*
u e–ā–ī u–a–i | i ē–a e e e–ā–ī

Pripomēnimo jošte, da‿su zaglˈāvci prīrēkāh s naglaskom na prjedposljˈednjeme slˈogu u priepjevu prjetˈočeni svi, osim u prvōj poli prvˈōga rēdka *uztrgoh ju*, i u prvōj devētōga i desētōga *ippaširma* : *lagnulo i*. Naglasak se na‿trećēme slˈogu s krˈaja u zaglˈāvcima u priepjevu slāžē s akkˈadskīme *lagnulo* : (*l*)*ippašir*. Biljˈežitošćū se tˈoga naglaska tū i u oblīku *šammaka*, doslovˈcē ‘trāva ti’, nesūraznōga s naglaskom svīh ostālīh riečˈīh, naglašujē biljˈežitōst znāčˈēnja ključnīh pˈojmōvāh u‿bajalici, postˈupnōga ublažīvˈānja srčanˈīh bolīh s ljekovˈitōga učˈīnka Sˈūnčevē trāvˈē.

Brōj se slˈogōvāh u vrstˈicama u priepjevu slāžē s izvˈornīkom, osim u‿sedmōj dotično u jedanˈaestōj. Tū je slog vˈiše ˈrādi iztˈicānja ključnīh riečˈīh *mōm* dotično *tvoja*. Vrstice se 2.–5. dielē ˈnadvoje s ˈistīm, postupno se povećāvajūćīm ˈbrojem slˈogōvāh 7 7, 8 8, 10 10, 11 11 u‿skladu s pojačāvˈānjem boljeticē. Tū je nastala sˈitna rāzlika u priepjevu zbog‿toga, što‿je u Akkˈadskōme vēznīk -*ma* zanaglˈasnica, a u‿nās je odpovjednīk *i* prjednaglˈasnica. Ukrˈižnica od 7. do 10. vrsticē uzrˈokujē neznatan porast u broju slˈogōvāh u prvōj poli naprama drˈugōj.

Očivjestno, ˈoblīk su i sūdrž ovoga starodrˈevnōga pjesmotvora u uzˈoritōme pjesnīčkōme suodnosu.

Popis pˈokrātāh

√	rādīx	*dat*	datīvus
/	aut ‘ili’	*encl*	enclitica
1	persōna prīma singulāris	*G*	genitīvus plūrālis
2	persōna secunda singulāris	*g*	genitīvus singulāris
3	persōna tertia singulāris	*inf*	infīnītīvus

int	intēnsīvus	*pf*	perfectum *3 m*
ipc	intēnsīvus passīvī causātīvī *3 m*	*prp*	praepositio
loc	locālis	*ps*	praesēns *3 m*
m	masculīnum	*pt*	praeteritum *3 m*
op	optātīvus	*cv*	coniūnctīvus *3 m*
pas	passīvum *3 m*	*stc*	status cōnstrūctus
pc	participium	*st*	statīvus *3 m*
pcl	particula genitīvī	*suf*	suffixum prōnōminale
pcl or	particula ōrātiōnis rēctae	*cj*	coniūnctīō

Popis riečˈih

šammu ‘trāva’
ša *pcl* + *gen*
libbī ‘sˈrce mi’
libbu *g* i *stc* libbi ‘sˈrce’
ˀina *prp* ‘*loc*’
šadû *G* šadî ‘gˈōrje’, nadslovak krović »ˆ« označujē stēžen slog od *šaduˀum
ˀaṣû √wṣj *ps* ˀuṣṣi *pt* ˀūṣi *st* ˀaṣi ‘izīći, nˈići’
-ma *cj* ‘i, pā’
nasāhu √nsh *ps* ˀinassah *pt* ˀissuh *1* ˀassuh ‘izčupati’
-šu *3 suf m* ‘ga’
ṣabātu √sbt *ps* ˀiṣabbat *pt* ˀiṣbat *pf* ˀiṣṣabat ‘zgrabiti’
ˀana *prp* ‘*dat*’
*šamaš ‘bōg Sˈūnce’
šamšu ‘sˈūnce’
qabû √qbj *ps* ˀiqabbi *pt* ˀiqbi *1* ˀaqbi ‘reći’
ˀu ‘i’
harru *G* harrī ‘dolina’
ṣēru *g* ṣēri ‘pustara’
bāmtu *G* bamāti ‘visoravan’
*ˀasallūhi ‘bōg vrāčˈāh’
bēlīja ‘gospodāra mi’
bēlu *stc* bēl ‘gospodˈār’
ˀašipūtu *g* ˀašipūti ‘vrāčtvo’
ˀumma *pcl or* ‘rekavši’
pašāru √pšr *ps* ˀipaššar *pt* ˀipšur li + *pt* ‘*op*’ ‘lagnuti’
kīma ‘kao’
ˀannû ‘ovāj’ stēženo od ˀanniu
šammaka ‘trāva ti’
šatû √štj *ps* ˀišatti *pt* ˀišti *pc* šātû ‘pˈiti’
šātīšu *pc* + *suf* ‘onāj, kojī ga pijē’
balāṭu √blṭ *ps* ˀiballaṭ *pt* ˀibluṭ ‘žīvjeti’
ˀešēru √jšr *ps* ˀiššir *pt* ˀīšir ‘čˈitavu bˈiti’
ˀumāmu *g* ˀumāmi ‘ˈzvjerād’
mašāru √mšr *ps* ˀimaššar *pt* ˀimšir *ipc* ˀumtaššir ‘napustiti’
marāṣu *ps* ˀimarraṣ *pt* ˀimruṣ ‘ˈbolestnu bˈiti’
murṣašu ‘ˈbolēst mu’
murṣu ‘ˈbolēst’
šalāmu √šlm *ps* ˀišallim *pt* ˀišlim ‘zdrˈavu bˈiti’

ˀēma ‘kad god’
√ṣmr *int* ṣummuru *ps* ˀuṣammar *cv* ˀuṣammaru *pt* ˀuṣammir ‘tēžiti’

kašādu √kšd *ps* ˀikaššad *pt* ˀikšud ‘dostići’

O ūstroju akkadojezˈičnōme

Akkadskī je jezik semītskī. Značˈājka je semītskōga slˈoga, da‿se počinjē samo jednīm sūglasom i svršujē jednīm ili ni jednīm, po ūzoru CVC i CV.

Daklē ne imā riečˈīh, što‿bi se počˈinjale samoglasom. U nājgorjēme slučāju mōrā samoglasu prjedhoditi gˈrlenī zātvor /ˀ/, uspodobi *ˀina, ˀana, ˀu* s dotičnīm znāčˈēnjem ‘u, k, i’. Tako, prjedkažljivo izgovārˈāju svakī počētnī samoglˈas i‿Niemci, pā ga zatō i u semˈītskima prieslovima ne označujū. Rāzlika je u‿tome, što‿je u Semītskōme tāj sūglas rāzlikovan glās, kojī nīje vēzān za počētnī samoglˈas, a u‿Njemačkōme je prjedkažljˈiv zvūk [ˀ], dojavak samoglˈasnōga načētka znˈama, tj. značljivē jedinicē.

ˈIsto tako ne imā riečīh, kojē bi se počˈinjale dvjema sūglasima. Znˈajūći, da‿se na‿mjestu ˈglāsa /p/ u Arˈabskōme nahodī /f/ (Palestīnci su Filistīnci), svejednˈo ne‿možemo u arˈabskōme rječnīku nāći ˈime Platōnovo. Ono se mōrā iskati pod prvīm ˈslovom slovoreda pod *ˀelifom*, jere glāsī *ˀiflātūnu*. ˈUjedno je ustanovljivo, da ˈglāsa /o/ u Semītskōme ne imā, i da‿će dočētak /-u/ bˈiti oznakōm prvˈōga pādeža, usp. *libbu*, *ṣēru*, stēženo *šadû*, ‘sˈrce, pustara, gˈōrje’. Dočētak je drˈugōga pādeža /-i/, usp. *libbi*, *ṣēri*, *šadî*.

Posljˈedica se djˈelovānja nesemītskōga podsloja bjˈeše očˈitovala u zātoru sedmijū ˈznačājno semītskīh glasōvˈāh, a tō su, kako jīh Bošnjāci zovū: *ˀelif*, *hē*, *ḥā*, *ˁajn*, *ġajn*, *vav*, *jē*, a assyriolozi *ˀālef* 1 – 7, te ostajū samo *ˀelif* i‿ždrielnī (ždrˈionī) *ṭī*, *ṣat*, *qaf* (*ḳ*) i samo jedno *h*, i‿tō *ḫo*. Šumerskō se nosnō *g̃* razrješujē u‿skup *ng*, usp. DINGIR ‘bōg’.

ˈKorēn se u semˈītskima jezˈcima obično sastojˈī od trijū sūglˈāsāh. Vˈidī se tō u‿našima iztˈočnjāčkima posuđenˈicama, pr. ˈrieči su *ćitāb* ‘knjˈiga’, *ćātib* ‘pisār’, *ćutubhanˈa* ‘knjˈižnica’, s prjedmetkom *mećteb* ‘pūčkā škˈola’, s dometkom *ćitāba* ‘bilježka’ povēzāne ˈkorenom √*ćtb* ‘pīsati’, izvˈōrno √*kʲtb*, s mēhkˈīm /kʲ/ kao u balkānskīm jezicima. Odatlē nam i inačice *kitāb, kutubhanˈa, kutub* ‘knjˈige’ *mekteb*, te učenī *kjātib*. Ūzori su za‿tē ˈlikove ˈod‿korena $\sqrt{C_1C_2C_3}$: $C_1iC_2\bar{a}C_3$, $C_1uC_2uC_3$, $meC_1C_2eC_3$, $C_1\bar{a}C_2iC_3$.

Spodobnīm ćemo nāčinom razumjeti istokˈorenōst riečˈīh: *Selīma* ‘Zdrˈāvka’, *Sālim* ili *Selmān* ‘Zdrˈāvko’, *selām* ‘pozdrav; zdrˈavo!’, potˈūrčeno *selāmluk* ‘prima-

ćī odio mužkī (žˈenskī je *harem*); vojnīčkī »pozor!«’ *selāmet* ‘spāsˈēnje’, *musellˈem* ‘povlaštenˈīk’, *musellˈim* ili *mutesellˈim* ‘uprˈavitelj’, *teslīm* ‘prjedaja’, *islām* ‘prjˈedānōst (ˈbogu)’, s irānskīm dometkom za višebrˈoj *muslimˈān* ‘prīmivšī prjˈedānōst (Allāhu)’, ovamo ˈidē i *Sulejmˈān*, po‿grčkū *Solomˈōn*, iz hebrējskōga *Šəlōmˈō*, usp. *šālˈōm* ‘selām; mīr’ i *Jərūšālˈajim* ‘temelj ˈmīra; Jeruzalˈem’.

Dūša je jezika ˈglagōl, te‿se u arˈabskōme rječnīku ˈrieči svrstāvajū pod‿glagolnū natˈučicu pripˈadnōga ˈkorena, pače i‿ondā, kada nīje po izkonu oprāvdāno. Tako ćemo ˈpod‿korenom √*slm* pored svega gore navedˈenōga naīći i na talijānskū *salāmu*, koja je ‘kobasica soljenica od svinjˈetinē’, i‿stoga muslimānima nīje *selām* ‘spās’, nego *harām* ‘grieh’.

ˈIstī tāj ˈkorēn ˈimāmo i pri‿kraju nˈašega orječja u odpovjˈednōme līku √*šlm* u željnˈōme nāčinu, s prjedmetkom *li-*, *lišlim* ‘neka ozdravī’. ˈZa‿rieč *šamšu* ‘sˈūnce’ uspodobi u‿nās *Šēmsa* ‘Sˈūnčica’ i po‿grčkū *Samsōn* iz hebrējskōga *Šimšˈōn*.

Iznˈīmno, ˈkorēn bīvā i četverosūglasnīm. Prīmjericē ˈprama‿līku iz‿grčkōga *filosˈof* ‘mudroslˈov’ dobīvāmo arabskī ˈkorēn √*flsf*, ˈopćīm ūzorom √$C_1C_2C_3C_4$, te po obrˈazici $C_1aC_2C_3aC_4$ glˈagolnū natˈučicu *falsafa* ‘mudroslˈoviti’.

Glˈagolnē smo ˈkorene navelˈi, da‿bismo lˈažje razumjeli ˈoblīke, kojī nastajū uvrstbōm (ili strˈučno rečenˈo »uprstbōm« ‘interdigitalizācijōm’) samoglāsāh ˈu‿korēn. ˈOd‿korena √$C_1C_2C_3$ očekˈujēmo *inf* $C_1aC_2āC_3u$, *ps* ʔ$iC_1aC_2C_2VC_3$ (V = a/i/u), *pt* ʔ$iC_1C_2VC_3$, *pf* ʔ$iC_1taC_2VC_3$, *pc* $C_1āC_2iC_3$, *st* $C_1aC_2iC_3$, *pas* ʔ$iC_1C_1aC_2iC_3$, *int pas* ʔ$uC_1taC_2C_2iC_3$, *op* $liC_1C_2VC_3$. Odstupi se od‿tīh ūzˈōrāh prjedkazujū djˈelovānjem sūsjednīh sūglˈāsāh, kojī se pri‿tome i gubē.

O jezičnōj porˈodici semītskōj

Orječje je naše sročenˈo nāj starijīm semītskīm jezikom. Pismenˈī mu spomenīci potječū od počētka trˈećēga tisućoljeća i‿sēžū do načētka nˈašē dobē. ˈIme mu, Akkadskī, upućujē na iztočnosemītskī ˈgovōr pūka na sjeverˈu zemljē Šumera i Akkada u Međurječju. Rˈačvā se na‿sjevernō, assȳrskō iliti aššūrskō nārječje i‿južnō, babylōnskō iliti bābilskō (*Bābilu* se razumijē kao ‘vrāta božjā’). Postajē državnīm i međudržavnīm jezikom i iztiskujē nesrodnī Šumerskī, te tāj prjestajē bˈiti rˈazgovornīm od 18. stoljeća prˈije nˈašega ljetobroja, ali i‿dalje slūžī jezikom vˈišē naobrazbē, kao u‿nās Latīnskī.

U‿drugū ˈrūku Međurječje pomalo prjeplavljā zapadnosemītskī aramējskī ˈžīvalj, te od‿sedmōga stoljeća prˈije nˈašega ljetobroja ˈopćīm jezikom postajē

Aramējskī iliti Arāmskī. Ōn se šˈīrī na iztok do Irāna ˈi‿na‿zapād do Palestīnˈē potiskˈujūći srˈodni mu Hebrējskī. Aramējski propoviedāše i Isus Khrist. Pod‿imenom je sˈȳrskōga jezika njīme pīsāna obilata kršćanskā knjˈiževnōst. Iztisnūt u 11. stoljeću Arabskīm, i‿dalje žīvˈī u maronītskōj Cȓkvi. Novosȳrskī iliti samonāzivom Assȳrskī jest rˈazgovornō nārječje po‿selima sjˈevernōga ʕIrāḳa i u susjednōme Irānu i u‿Sȳrii. Imˈājmo na ūmu, da današnjī Assȳrci (Aṯūrāj) niesu stārī Aššūrci, kao što i Makedōnci niesu Makedonjani, i‿Bugari niesu Bˈulgari. (Podcˈrtāna ili nadcˈrtāna slova upućujū na tjesnačan ˈ izgovōr: ṯ je englēzkō bezzvučnō *th*).

Podpˈunosti je ˈrādi iztaćˈi, da obstojˈē i južnosemītskī jezici na čelu s Arabskīm pored kršćˈanskōga i latinˈičnōga Māltskōga, te južnoarabijskā nārječja i kršćanskī etiopskī (aithiopskī) jezici zastˈūpljeni Amharskīm.

Prieslov šumerskī

ÉN Ú ME ⟨NÍG ŠÀ BI I NA KUR I A ZÍ MA AZ⟩ SUH ŠU MA GIŠ ZA BAD ŠÀ BI
A NA AN UD A AG BI MA GIŠ ZA BAD ŠÀ BI AN NÍG MAŠ
A NA Ú GU A A AG BI MA GIŠ ZA BAD ŠÀ BI Ú MA ME
A NA KUR I Ú AH RI A AG BI MA GIŠ ZA BAD ŠÀ BI Ú GU A
A NA EDIN Ú BA MA TÍ A AG BI MA GIŠ ZA BAD ŠÀ BI EDIN Ú BA KUR
A NA AN ASARI LÚ DÙG EN IA EN A IGI BU UD A AG BI MA UM MA ŠÀ BI
LUL PA ŠIR GIM ŠÀ BI NI IB PA ŠIR ŠÀ BI AN UD KAL PA ŠIR
GIM ŠÀ BI AN UD IB PA ŠIR ŠÀ BI Ú MA MU KAL IB ŠIR
GIM ŠÀ BI Ú MA ME IB PA ŠIR MA ŠÀ BI EDIN Ú BA KUR KAL PA ŠIR MA
GIM ŠÀ BI EDIN Ú BA KUR IB PA ŠIR MA ŠÀ BI KUR E Ú AH RI
LUL PA ŠIR AN UD Ú ME ŠEŠ A Ú MA KA NAG ŠÚ LUL DUG
NAG ŠÚ LI ŠIR NAG ŠÚ GIG ŠÚ IGI UR ŠIR NAG ŠÚ LIŠ IGI
NAG ŠÚ E MA Ú ZA MAR KUR DI ÉN UL IA KAL AN NI ⟨...⟩

Prieslov je sujednoznačno prjeslikāvˈānje pismēnˈāh prjedložka. Iz prieslova se mˈože uzpostˈaviti izvornīk bez gubītka ˈ obviesti. Šumerskī prieslov znāčī, da‿je svˈakī klinoslˈov nadomješten jednōm šumerskōm riečjˈū, kojā je po dogovorˈu odabrāna, da‿budē imenom odpovjˈednōmu ˈznāku. Tō se ˈmože uspodˈobiti s nˈašīm slōvkānjem, prīmjericē rieč *bȓk* mˈožemo slˈōvkati kao *bē er kā.* Ali ipāk nīje ˈisto, jere bo tē ˈrieči ne imajū ˈinīh znāčˈēnjāh. Kadˈa‿bimo primienili prāvē ˈrieči, moglˈi‿bimo ovōm prīlikōm *bȓk* slˈōvkati (bez zamˈierkē) *Brīnco Radoslˈav Kˈatičić.*

Namećē se pītˈānje, kakˈo‿bimo si prjeslovili *r̄*, kada su dajbudi dvā *er*, i‿tō je onō drˈugō *er,* tj. *er*$_2$. A kakov bi ˈondā ˈbio prjeslovak za *erove*, kao što‿su u prīmjeru *br̀kat bŕko*? Pā bržčas *er*$_3$ i *er*$_4$. A za prīmjer *bȑže br̂ko, štȍ br̃kāš*!? Dakakˈo *er*$_5$, *er*$_6$ i *er*$_7$. Upravo se je tako postūpilo i pri prieslovu klinopˈisnōme, samo s tōm rāzlikōm, što‿se zāpis *er*$_2$ dotično *er*$_3$ navadno pojednostavljā pīšˈūći *ér* dotično *èr*, s ˈoštrīm dotično tūpīm nadslˈōvkom.

Prama‿tomu je klinoslˈov EN ‘gopodˈār’ u‿šēstōme rēdku EN$_1$, a klinoslˈov ÉN ‘bˈajalica’ u prvˈōme i trīnaestōme EN$_2$, njīme je, očivjestno, obilježen počētak i‿krāj orječja sāmˈē bˈajalicē.

Klinoslˈov ŠÀ ‘sˈrce’ u svima rēdcima znāčī ŠA$_3$ iliti trˈećī način pīsˈānja slˈoga /*ša*/. Drˈugī je način *šá* = *ša*$_2$, akkadskā riec ‘kojī’, istovjetan sa šumerskīm klinoslovom NÍG, prjedmetkom za mislenˈe tvorenice (1. rēdak), a‿može bˈiti i akkadskī slog, pr. u božanskˈōme ˈimenu *Šamaš* ‘Sˈūnce’ (2. redak) ^{d}*šá-maš.*

Slog se /*ša*/ jošte mˈože pīsati ˈi‿znākom *ša*$_4$, a‿tāj je ˈistī kao znāk DU akkadski *ˀalāku* ‘ići’ (v. dˈalje u *Uklinbi slikoslōvāh*). Pritome zvūčˈī zastrašnīm prīmjerom, da‿se slog /*du*/ mˈože zapīsati dvādesēt i dvjema klinoslˈovima, dakakˈo raznoznˈačnima. Tō su istozvˈučnice raznopˈisnice. Ali što‿je tō prama kinēzkōmu pˈadajūće izgovˈorenomu /*ì*/, pīsānōmu ⟨yì⟩, kojī se zapisujē 90-imi pismenˈī! A‿pīsānō se latiničnō ⟨yi⟩, bez oznakē napˈievka, bilježī 164-ma pismenima, pā ˈimā nājmanje i tolikˈō znāčˈēnjāh.

Drˈugū ˈskrajnōst tvorē istopˈisnice raznozvˈučnice. I‿njīh znā bˈiti na razinˈi slˈogōvāh zastrašno množtvo. Dok klinoslˈov DU prjedstavljā i šumerskē suznˈačnice istopˈisnice GIN i‿RÁ, ˈi‿riec GUB *ˀizuzzu* ‘stojati’, ˈi‿riec TÚM *ˀabālu* ‘nositi’, na razinˈi riečˈīh, dotlē na razinˈi slˈogōvāh klinoslˈov BAD (2.–5. rēdka) ˈimā 22 čitānja: *be bad bat baṭ bít pít pét mit mid miṭ med met meṭ til tel zis ziz zes zez úš sun šum*$_4$.

Onō, što‿nās u tuđōj kˈući začuđāvā, u svojōj i ne opˈazīmo. Višeznˈačnosti besjednīk sviestan nīje. Ōn znāde, što‿je kānio reći; ˈkrīvo ga shvˈatiti mˈože samo slˈušatelj ili čitatelj. Ali ni oni ne mogū znˈati, da‿su drˈugō razumjeli, nego što‿je rečenˈo. A u‿općēme se slučāju mnogoznačje razrješuje sūrječjem. Uzmimo naprīmjer napīsānō »*kosa*«. Tō mˈože bˈiti: ‘kosa na glāvi [G kōsˈā(h)], kosa za košnju [G kōsˈā(h)], kosa gorskā [G kōsˈā(h)], vˈidi (ptˈicu) ˈkosa [G kōsˈā(h)], kosa cˈrta, tā kosā cˈrta’. Daklē, ˈdesēt znāčˈēnjāh.

ˈInī prīmjer, iz pravopisa. Cˈrtica mˈože znāčiti uklˈopljenōst popūt zāgradē, nabrājˈānje popūt dvoboda, neočekīvānōst, iztˈaknutōst, izostˈavljenōst, priekid, prešućīvˈānje, izravnī ˈgovōr popūt nāvodnīka, priedložnū dvˈōjku *od – do,* rāzdoblje, udˈāljenōst, priedlog *naprama,* dvorječje *među ... i,* inojezičnōst, izrečnō

razstˈavljānje, rječnō razstˈavljānje u nāslovu mjˈešte zārjeza, ništičnōst novčanˈih jedinīcā, odbitbu, niečan brojnī prjedznak, ponāvljˈānje, a ako se u pīsmu ne‿lū-čī od spojnicē, ˈondā zamjenjujē vēznīk *ili*, usp. hrvˈātsko-sˈrpskī jezik, ili vēznīk *i*, usp. balto-slovjenskī jezici, a‿imā jošte 20 pˈorābāh, kojē se nalazē u pravo-pˈisima.

Prieslov akkadskī

ÉN Ú-*me* ⟨*šá* ŠÀ-*bi i-na* KUR-*i a-ṣi-ma as*⟩*-suh-šu-ma iṣ-ṣa-bat* ŠÀ-*bi*
a-na ^{d}UTU *a-aq-bi-ma iṣ-ṣa-bat* ŠÀ-*bi* ^{d}*šá-maš*
a-na Ú.GU.A *a-aq-bi-ma iṣ-ṣa-bat* ŠÀ-*bi ú-ma-mì*
a-na KUR-*i ú ah-ri a-aq-bi-ma iṣ-ṣa-bat* ŠÀ-*bi* Ú.GU.A
a-na EDIN *ú ba-ma-tí a-aq-bi-ma iṣ-ṣa-bat* ŠÀ-*bi* EDIN *ú ba-mat*
a-na ^{d}*asal-lú-hi* EN-*ia* EN *a-ši-pu-tú a-aq-bi-ma um-ma* ŠÀ *-bi*
lip-pa-šir GIM ŠÀ-*bi ì-ip-pa-šir* ŠÀ-*bi* ^{d}UTU *líp-pa-šir*
GIM ŠÀ-*bi* ^{d}UTU *ip-pa-šir* ŠÀ-*bi ú-ma-mu líp-ib-šir*
GIM ŠÀ-*bi ú-ma-mì ip-pa-šir-ma* ŠÀ-*bi* EDIN *ú ba-mat líp-pa-šir-ma*
GIM ŠÀ-*bi líp-pa-šir* EDIN *ú ba-mat ip-pa-šir-ma* ŠÀ-*bi* KUR-*e ú ah-ri*
lip-pa-šir ^{d}UTU Ú-*me* ŠEŠ-*a* Ú-*ma-ka* NAG-*šú lib-luṭ*
NAG-*šú li-šir* NAG-*šú* GIG-*šú lim-taš-šir* NAG-*šú liš-lim*
NAG-*šú e-ma ú-ṣa-mar* KUR-*di* ÉN *ul ia-tan an-ni*

U ovome su prieslovu mˈālimi slovī pīsāni akkadskī slˈogovi, upravo klino-slozi, ˈi‿rieči jednoslˈožice, usp. *šá* (1. rēdak), *ú* ‘i’ (4. r.), te *ul* ‘ne’ (zˈadnjī r.). Vˈe-likimi su slovī pīsāne inojezičnē, šumerskē ˈrieči, inoslovi, kao dodatna ˈobviest za‿nās neznˈalice. U klinopisu nˈikakove rāzlike tē vrstˈē ne imā, pā se čitatelj snalazī, kako umijē.

Zapˈažāmo sve trī porabe klinoslova. Klinoslovom se Ú (čītāj »ū dvā«) bilježī: slog /*u*/ u akkadskōj rieči *ú-mā-mì* ‘ˈzvjerādi’, akkadskā rieč *ú* ‘i’, te šu-meroslˈov ‘bˈīljka’, inopˈis za akkadskō *šammu*. Pˈoslie se tˈoga nadovezujē završnī slog *-mu*, kao podsjetnīk, da‿se mˈislī prvī pādež. ˈUjedno vˈidīmo, da‿je pisār grieškōm napīsao ME *-me* ili *-mì*. Rāzlog je ili nepˈōmnja, ili neznānje, ili »pīši, kao što govorīš«, svejednˈo. U jedanˈaestōme je rēdku izprˈāvno Ú-*ma-ka* ‘trāva ti’, tj. *šam-ma-ka.*

Obrnūto, u‿osmōme rēdku stojī *-mu* mjˈešte očekīvānōga rodnīka *-mi* ili *-mì*, vˈidi ga na‿kraju trˈećēga rēdka *ú-mā-mì* ‘ˈzvjerādi’. Tāj ˈistī līk pīšē inopisom

Ú.GU.A na počētku rēdka, kao da‿je pisāru ˈbīlo svejednˈo, pīšē li šumerskīm nāčinom ili akkadskīm. Ali nīje ˈbio prīseban, kada je tōm ˈistōm riečjˈū zaglāvio četvŕtī rēdak, budūći da‿bi tū trjˈebalo stojati opˈetōvno KUR-*i ú har-ri* (grieškōm stojī AH), tj. *šadi-i ú har-ri* ‘gōrja i‿dolīnāh’.

U‿istōme, desētōme rēdku klinoslˈov KUR prjedstavljā dvā čitānja BA KUR *ba-mati* i KUR E *šade-e* (mj. *šadi-i* u 4. rēdku), a u‿zadnjēme KUR DI trˈećē u znāčˈēnju *kašādu* ‘osvojiti’, budūći da po‿izgovornōme dodātku DI znāmo, da‿je trˈećī sūglas ˈkorena /*d*/, u līku, kojī ovamo po smīslu pristajē, tj. u‿željnōme nāčinu, daklē *likšud* (pisāru je krˈajnjī samoglˈas u‿slogu DI ˈbio vīšak) ‘neka osvojī’.

Sastav je klinoslōgāh CV ili CVC, ako se tko ne‿bi sjˈetio ˈznāka CVC ili ga doista ne imā, mˈože ga zamieniti zāpisom CV-VC. Prīmˈierāh za‿tō u‿našeme orječju ˈnaoko ne‿imāmo. Ali ako znāmo, da počētnōmu samoglasu, pr. **A** zapravo prjedhodī grlenī zātvor /ˀ/, ˈondā mˈožemo protumˈačiti prīmjere *ˀa-aq-bi-ma* ‘obrātih se i’ i *ˀì-ip-pa-šir* ‘ublˈāžen’ kao slogopˈis CV-VC.

Uklinba slikoslōvāh

	Slikoslˈov oko 3000.	Klinoslˈov oko 2400.	Ljevokretnī līk oko 650.	Prieslov (šumerskī)	Priepis (akkadskī)	Znāčˈēnje
1.				KÚ	ʔakālu	jˈesti
2.				ŠAH	šaḫû	svīnja
3.				MUŠEN	ʔiṣṣūru	ptˈica
4.				GI	kanû	trstka
5.				SAG	rēšu	glāva
6.				KIRI$_2$	kirû	vˈoćnjāk

7.				DU/GUB	ʔalāku / ʔizzuzu	ići / sto-jati
8.				ANŠE	ʔimēru	osao
9.				GU$_4$	ʔalpu	govedo
10.				DUG	karpatu	posuda
11.				ŠU	qātu	rūka
12.				GIŠIMMAR	gišimmaru	datulja
13.				ŠE	šeʔu	žˈito
14.				UD	ʔūmu	dān
15.				ÁB	ʔarḫu	krˈava
16.				PÚ	burtu	zdenac
17.				A	mû	voda
18.				KU$_6$	nūnu	rˈiba

Pīsmo se u počētku rāđā od‿slīkāh. Līk jīm iziskujē pisārskū ˈvještinu, ali jīm je znāčˈēnje laglje pamtljivo. Dogovoren znāk bīvā ˈlīkom jednostavnijīm, ali ga valjā posˈebicē utuvljāvati. ˈTēžko će tko neizkusan za zaokrˈūžen plus pomˈisliti, da‿mu u šumˈerskōme znāčˈēnje imā bˈiti ‘ōvca’, ili za četvorinu u četvorini, da‿je jˈagnje, a sve se tō uklinbōm jošte i unakazī. Stˈoga tē vṝstˈē pˈokrātāh nˈēćemo nāći vele. Za pojedīnā bi nam tržīva valjalo znˈati ˈoblīke suđa, u kojeme su se pohranjīvala, pr. ˈūlje, mlieko, brˈašno, ˈpīvo, dišalo.

Što‿se sve usličāvā, i kako se slˈika u klinopisu prjeobličujē, razabirē se iz gornjē prjeglˈednicē, a u *Popisu* su *klinoslōvāh* znāčˈēnja klinoslōvāh, kojī su po izkonu slikoslovi, podcˈrtāna. Zapˈaziti je i‿tō, što‿je u počētku smjer pīsˈānja ˈbio odzgorˈa nanˈiže u stūpcima ˈzdesna ˈnalievo, kako ga nahˈodīmo na spomenīcima. Pˈoslie se pismenˈa okrećū za 90 stupānjˈāh ˈulievo, te‿se ˈondā čītā i‿pīše ˈslieva ˈnadesno u redovima odzgorˈa nanˈiže. Jošte valjā uočiti, da‿su klinoslovi u *Uklinbi* složenˈi po slovoredu ljevokretnīh likōvˈāh tako, da ležēćī klˈinovi, ˈrēdom jedostrukī (vˈidi gore klinoslove 1.–5.), dvostrukī (6.–10.), trostrukī i četverostrukī (11.–12.), prjedhodē kosima (13. i 14.), potom sliedˈē šiljastokutī (15.), i napokˈon uzpˈravnī klˈinovi (16.).

Iz obijˈū skrižˈaljākāh izčitāvāmo, da‿su se slˈikala žīvā bīća: svīnja, ptˈica, osao, govedo, krˈava, rˈiba; medvjed, kūkac, čovjek, brat, a ovamo bi došao i‿krālj, pas, zmija i‿zubar; ˈčēsti ˈtiela: glāva, noga, rūka, sˈrce, ˈoko, ūsta, testis, i dodˈājmo jošte ˈūho, jˈētra i spolovila; raslˈīnje: bˈīljka, trstka, datulja, žˈito, borˈovica, konoplja, vˈoćnjāk; priedmeti: posuda, kruh, kūs, zāvor, grāna, klˈada (dˈrvo), ˈkamēn, zemlja, lopata, sjekira, krˈuna; rāzličite usličljive ˈstvāri: sˈūnce (kako se pomāljā navješćˈujūći dān, 14. prīmjer gore), voda, vodojaža, zdenac, ˈplanine, kˈuća, zviezda (znāk ˈneba), svemir (gornjā polukrūžnica, nebeskˈī svod), bˈajānje (zviezda pod nebosvodom), oganj, lažac (lisica), srčba (lˈajūćī pas).

Zanimljivi su smislenˈo sastˈavljenī klinoslovi: jˈesti (kruh u ūstima, 1. slikoslov, KA×NINDA, 11. i 1. rēdak *Popisa*), pˈiti (voda u ūstima NAG = KA×A, 11. i 1. redak). Jezik u ūstima i‿razgovornī žˈenskī, kojī se je u Šumˈerānāh gdjekojōm ˈizgovornōm značājkōm rāzlikovao od mužkˈōga, jest EME = KA×AŠ, akkadski *lišānu* (AŠ je ležēćī klin, akkadski *ˀištēn* ‘1’).

U *Uklinbi* su i u *Popisu* njˈekī prieslovi podcˈrtāni. Tō su naznˈačnice. Njīh imā tridesētak. One upozorāvajū, da‿se idūćē pīsme tīčē: ˈčeljādi, mužkē dotično žˈenskē, božanstvˈa, zviezdˈē, poslˈenīka ili obitˈatelja, ˈmjesēca, ˈgrāda, zemljē ili planinˈē, riekˈē, lāđē, bīljkē, ˈdrva, trstkē, ˈkamena, kovinē, kˈožē, vˈunē, odjećē, posudē, pleteninˈē, ˈmēsa i‿stokē, krūpnē dotično sitnē.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Priecrt b'ajalicē *Šammu ša libbi*

Na prjedhodna pismenˈa upućujū naznˈačnice za‿ribu, za‿pticu, za povrće i za‿mjesto.

Ovima se pridružujū naznˈačnice slovnˈičnōga znāčˈēnja ˈbroja: množtva, ˈskupnosti, dvōjstva, poredka i razdˈiobē.

Uz priecrt klinopˈisnōga orječja

Klinopˈis se po‿pravilu ozbiljāvā udˈubinami u glinenˈōj plˈočici. Pri čītˈānju se plˈočica okrˈećē ˈprama‿svjetlosti po potrjebi. Napravī li se svjetlopˈis, dˈobijē se samo ˈpoglēd iz jednogˈa kūta, kojī je nemjenljˈiv. Stˈoga se klinopisnā orječja objavljujū u priecrtu strˈučnē rūkˈē. ˈZadnōst je tˈoga, što‿se mˈože roditi dodatna grˈieška.

Vˈećī rāzmaci među klinoslˈovima (usp. 2.–5. rēdka) nastajū s tēžnjˈē, da‿se vrstice pjesmotvōrāh ˈzdesna poravnajū. Po‿tome se i poznā, da‿je orječje pīsāno u oblīku pjesmotvˈornōme. Rāzmaci se mogū smānjiti produžīvˈānjem polˈožitīh klˈinōvāh.

U sljedēćēme *Popisu* zāgrade označujū znāčˈēnje, kojē u orječju nīje primˈienjeno, podcˈrtāno znāčˈēnje znāčī, da‿je klinoslˈov nastao od slikoslova, a podcˈrtānī šumerskī prieslov upućujē na porabu klinoslova kao naznˈačnicē.

Popis klinoslōvāh

	Klinoslˈov	Šumˈērski	Akkadski	Znāčˈēnje	Prieslov	Priepis	Znāčˈēnje
1		ÉN	šiptu	bˈajalica	én	šiptu	bˈajalica
		Ú	šammu	bˈīljka	šam		
		ME	(maˀadūtu)	(množtvo)	mì *mj.* MU	šammu	trāva
		NÍG	(būšu)	(dobra)	šá	ša	od
		= NINDA	ˀakalu	kruh	(^{ninda})		
		ŠÀ	libbu	sˈrce	lìb		
		BI	(šū)	(tāj)	bi	libbi	sˈrca

	I	(nadû)	(štovati)	i		
	NA	(ˀabnu)	(ˡkamēn)	na	ˀina	u
	KUR	šadû	gˡōrje	šad		
	I	–	–	i	šadî	bˡrdima
	A	(mē)	(voda)	a		
	ZÍ	(martu)	(žūč)	ṣi		
	MA	(ma)	(ˡime)	ma ‘i’	ˀaṣīma	nˡikla i
	AZ	(asu)	(medvjed)	as		
	SUḪ	nasāhu	čupati	suh	ˀassuh	izčupˡah
	ŠU	(qâtu)	(rūka)	šu	-šu	ga
	MA	–	i	ma	-ma	i
	GIŠ	ˀiṣu	(klˡada)	iṣ		
	ZA	(abnu)	(ˡkamēn)	ṣa		
	BAD	(petû)	(otvoriti)	bat	ˀiṣṣabat	stēgla je
	ŠÀ	–	–	lìb		
	BI	–	–	bi	libbī	sˡrce mi
2	A	–	–	a		
	NA	–	–	na	ˀana	k
	AN	(šamû)	(ˡnebo)	an	–	
	= DINGIR	ˀilu	bōg	ìl (^{d})	^{d}	^{bōg}
	UD	(ˀûmu)	(dān)	ud	–	
	= UTU	šamšu	sˡūnce	šamšu	^{d}Šamaš	Sˡūncu

		A	–	–	a		
		AG	(ˀepēšu)	(činiti)	aq		
		BI	–	–	bi		
		MA	–	–	ma	ˀaqbīma ˀiṣṣabat libbi…	obrātih se i stēgla je sˈrce…
		AN	–	–	dingir	d	bōg
		NÍG	–	–	šá		
		MAŠ	(ˀašarēdu)	(prvī)	maš	Šamaš	Sˈūncu
3		Ú	–	–	ú		
		GU	(qû)	(konoplja)	gu		
		A	–	–	a	ˀumāmi	ˈzvjerād
		Ú	–	–	ú		
		MA	–	–	ma		
		ME	me	100	mì (ˀana)	ˀumāmi	(k) ˈzvjerādi
4		Ú	–	–	ú	ˀu	i
		AH	(kalmatu)	(kūkac)	ah *mj.* har	har	
		RI	(tallu)	(zāvor)	ri	harrī	dolˈinama
5		EDIN	ṣēru	pustara	ṣēru	ṣēri	pustari
		BA	(qâšu)	(pokloniti)	ba		
		MA	–	–	ma		
		TÍ	(balāṭu)	(žīvjeti)	tí	bamāti	visorˈāvnima
		BA	–	–	ba		

		KUR	(mātu)	(zemlja)	mat	bamāti	visorˈāvnima
6		AN	–	–	dingir	d	bog
		ASARI	ˀAsari	Marduk	asal		
		LÚ	(ˀamēlu)	(čovjek)	lú		
		DÙG	(ṭābu)	(dˈobar)	hi	ˀAsallūhi	Asallūhi
		EN	bēlu	gospodˈār	bēl		
		IA	-ia	mōj	ia	bēlīja	gospodāra mi
		A	–	–	a		
		IGI	(ˀēnu)	(ˈoko)	ši		
		BU	(ˀarku)	(dug)	pu		
		UD	–	–	tú *mj.* TÍ	ˀašipūti	vračārstva
		UM	(ˀummu)	(mˈati)	um		
		MA	–	–	ma	ˀumma	rekavši
7		LUL	(sarru)	(lažac)	lip		
		PA	(ˀâru)	(grāna)	pa		
		ŠIR	(ˀišku)	(testis)	šir	líppašir	neka ublāžī
		GIM	kīma	kao	gim		
		NI	–	–	ì		
		IB	–	–	ip		
		PA	–	–	pa		
		ŠIR	–	–	šir	ˀippašir	ublˈāžen
		KAL	(ˀaqru)	(skūp)	líp		

		PA	–	–	pa		
		ŠIR	–	–	šir	lippašir	–
8		Ú	–	–	ú		
		MA	–	–	ma		
		MU	(numu)	(ˈime)	mu *mj.* ME	ˀumāmi	–
11		ŠEŠ	(ˀahu)	(brat)	ˀannû	ˀannû	
		A	–	–	a *mj.* Ú	ˀannû	
		Ú	–	–	šam		
		MA	–	–	ma		
		KA	(pû)	(ūsta)	ka	šammaka	trāva ti
		NAG	šatû	pˈiti	šātî		
		ŠÚ	(kiššatu)	(svemir)	šú	šātîšu	tko‿ga pijē
		LUL	–	–	lib		
		DUG	(karpatu)	(posuda)	luṭ	libluṭ	neka žīvˈī
12		LI	(burāšu)	(borˈovica)	li		
		ŠIR	–	–	šir	līšir	neka se oporavī
		GIG	(murṣu)	(ˈbolēst)	murṣa		
		ŠÚ	–	–	šú	murṣašu	ˈbolesti si
		IGI	–	–	lim		
		UR	(kalbu)	(pas)	taš		
		ŠIR	–	–	šir	limtaššir	neka bˈudē lˈīšen
		LIŠ	(kusāpu)	(kūs)	liš		

		IGI	–	–	lim	lišlim	neka ozdravī
13	𒂊	E	(ˀiku)	(vodojaža)	e		
		MA	–	–	ma	ˀēma	kada god
		Ú	–	–	ú		
		ZA	–	–	ṣa		
	𒈥	MAR	(marru)	(lopata)	mar	ˀuṣammaru	tēžio bi
		KUR	–	–	kašādu		
	𒁲	DI	(dīnu)	(parnica)	di	likšud	neka postignē
	𒌌	UL	(kakkabu)	(zviezda)	ul	ˀul	ne
		IA	–	–	ia		
		KAL	–	–	tan	jātun	mōj
		AN	–	–	an		
		MO	–	–	ni	ˀanni	...

O pīsmu općenito

Bˈiti će uputno prˈije svega razčˈistiti temeljnē pojmove. Pīsmo je znakovnˈī sūstav za pohranu jezičnīh dātākāh. Sūstav je cjelokupnōst jedinīcāh i‿odnōsāh među‿njima. Pohrana je zadržba dātākāh nezāvisno ˈod‿vrjemena i prostora. Dātak je svˈakī zamišljiv priedmet, kojī mˈože nositi (ˈob)viest. Znāk je priedmet, kojī stojī mjˈešte kojega ˈinōga priedmeta. Prvī priedmet tvorī izraz ˈznāka, a‿drugī prjedstavljā tˈomu izrazu pridrˈūženū sūdrž ˈznāka.

Jezik je znakovnˈī sūstav za suopćitbu među ljūdimi. Pīsmo dopūnjā i nadomieštā pˈāmćēnje pojedīnčevo i družtvenˈō. ˈPrjednosti su mu, što‿je prjenošljivo i pohranljivo, prjeinačljivo i umnožljivo. Zāpis mˈože trˈajati tˈisūćāh i‿tisūćāh gˈodīnāh zāvisno ˈod‿tvāri, na kojōj je ozbiljen. Latīnskā uzrjˈečica velī *verba volant, scrīpta manent* ‘ˈrieči letē, pismenˈa ostajū’. Namećū se pītˈānja: zˈašto, kada, gdje i kako nastajē pīsmo.

Nāj starijē knjigovodnē zabilježbe upravnē i gospodārskē dj'elatnosti potječū iz‿kraja četvrtōga tisućoljeća pr'ije n'ašēga ljetobroja. Nal'ažene su u Međurječju (među rjekami Tigar i Eufrat, akkadski *Idiqlat u Purattu*) u‿južnōme ˤIrāḳu i iztočnije u‿južnōme Irānu.

Od sedmijū prvobitnīh nezāvisnīh podpunīh pismen'īh sūst'āvāh pēt um'ijēmo čītati, i‿tō:

1. šumerskī klinop'is s kōnca četvrtōga tisućoljeća u Međurječju do prv'ōga stoljeća n'ašē dobē s tīme, što‿je u‿drugōme tisućoljeću gov'orenī Šumerskī ustūpio mj'esto semītskōmu Akk'adskōmu, ost'ajūći jezikom vj'erē ' i‿znanosti
2. eg'ipatskī slikop'is od‿trećēga tisućoljeća u Pon'īlju do‿pētōga stoljeća n'ašē dobē
3. hetītskī (nesītskī) slikop'is u Anatolii (u‿Turskōj) i u‿Sȳrii, iz‿drugōga su tisućoljeća
4. kinēzkā pismen'a u Kīni, 'isto iz‿drugōga tisućoljeća (a od‿pētōga stoljeća n'ašē dobē i u Japānu), kojā se ' i‿dān-danas rābē.

Niesu odgonētnūta dvā:

5. pr'aelamskō pīsmo iz počētka tr'ećēga tisućoljeća u jugozāpadnōme Irānu ('kod‿grāda Šūš u Huzistānu, gdje su crpišta kamoulja) i
6. pr'aindijskō podkraj tr'ećēga tisućoljeća u Poinđu.

Čestimično je odgonētnūt:

7. krētskī slogop'is (samo u takozvānōj sūvrsti c'rtovnōga B) na Krēti u‿Grčkōj, iz‿drugōga tisućoljeća.

'Imenica je *pīsmo* izveden'a ' od‿glagola *pīsati*, kojī prvobitno znāčī ‘sl'ikati’. Tō se znāč'ēnje i danas čūvā u nāzivu *pis'anica* ‘šaren'o, ukr'āšeno, osl'ikāno 'jāje’. Sl'ikānje prjedhodī pīs'ānju. Ono je bezjezičnā i izvanjezičnā općitba.

Sl'ikovnī prīkaz trijū ovāc'āh nīje pīsmo, već ako prjedstavljā jezičnī izraz »ōvca, ōvca, ōvca«, jere ne odslikāvā dvorječje »trī‿'ōvce«. Prometnī se znakop'is slūžī i‿slikōm i‿dogovornōm oznakōm pōjma, prīmjericē zābranē. Prjekr'īžena dvok'olica nīje pīsmom, nego samo sl'ikovnīm prīkazom, budūći da ne prjeslikāvā trorj'ečnōga izraza nāravnōga jezika ‘provoz dvok'olicōm zabr'ānjen’.

Izk'onicē pīsmo nastajē tako, da‿se oznaci pridrūžī rječničnā jedinica stanovita jezika. Tō je rječop'is. Ako je rieč prikāzāna sl'ikōm, 'imāmo slikosl'ov.

Ako dogovˈorenīm ˈznākom dobīvāmo znakopˈis. Kada oznaka slūžī prīkazom prjenesenˈa znāčˈēnja, bˈudē pojmopisom.

Pojam oznˈāčen cr̄težem bˈudē crtopisom. Utiskīvˈānjem prikladno podrjˈezānē trstčanˈē pisāljkē u glinenˈe plˈočice nastajē klinopˈis. Glavica se klˈinōvā nalazī odzgorˈa ili ˈslieva.

Jedan ležēćī klin prjekrˈīžen okˈomitīm popūt ˈznāka + prjedočāvā '½; prvī' (MAŠ 2. r.). Prjekrˈīžen ˈkoso odzgorˈa znˈamenujē višeznačno 'nˈeprijatelj; brat; svota; čūvati; prokop'. Prjekrˈīžen ˈkoso odzdolˈa prikazujē 'ˈniek', šumˈērski *nu* i istozvˈučnicu 'slˈika'.

Dvā polˈožita uzporedna klˈina znˈamenujū supojˈamnice 'udvojiti, umnožiti; blizančˈe; zabrˈaviti; prˈijatelj, prijatēljstvo'. Tō ˈisto napīsāno (utˈisnūto) dvākrat ˈzarēdom spojenˈo bez rāzmaka prjedstavljā znˈāmku 4. Okˈomito prjekrˈīženo oslikāvā 'ˈgrānu' (PA 7. rēdak u *Popisu*); s nalˈiepljenim okˈomitīm klˈinom 'ˈkladu' (GIŠ 1.–5. rēd); ˈkoso prjekrˈīženo odzgorˈa tˈima ˈistima dvjema oslikāvā 'pūt, putovˈānje, vojāčˈēnje; dvodoblje (dvosahˈat); dvie mˈīlje'.

Za rāzliku je od‿slikē, kojā je dvoprotežna, pīsmo nizovito, jednoprotežno, kao što‿je ˈi‿sām jezičnī ozbiljak, te‿se pismenˈa po‿pravilu rēdajū provodēći se za poredkom u‿govornōme nīzu. Prīmjericē, poredak se pismēnˈāh POLUKRUŽIĆ.POLUKRUŽIĆ.POLUKRUŽIĆ ŌVCA ili KLIN.KLIN.KLIN ŌVCA.MNOŽTVO slāžē s poredkom 'ˈtrī ˈōvce' u govorˈu; samo se iznˈīmno srjˈećē prjemetnūt rēd, kao kada bimo rekli 'ovācˈāh trī'.

Naslˈikāno SˈŪNCE (klinoslika 14.) u slikopisu prjedočāvā 'Sˈūnce' (UTU 2. rēdak). Prienosom znāčˈēnja dobīvāmo u jeziku, i u pīsmu, suznačak 'sˈūnce, ˈsvjetlōst sunčanˈā; sˈūncem ozˈāreno mjˈesto'. Šumerskō, kinēzkō (japānskō) i egˈipatskō slikopīsme SˈŪNCE slūžī i pojmopˈismenom za suznačak 'dān' (UD 2. rēdak), a‿isto i za pridrˈūženo znāčˈēnje 'bjelinˈa', u Kinēzkōme s dodātkom zārjeza na vr̄hu. U Šumˈerskōme se rābī jošte za pridružke 'ˈsjājan; mjed; izlˈaziti' i za istozvˈučnicu, kojā znāčī 'lav'. U Kinēzkōme vriedˈī i za suznačak 'nadnevak' (tako i u Japānskōme) i za prjenesenicu 'Japān'.

Pripomēnuti je ōvdje da osim slikopisa ˈna‿*dān* i na‿*sūnce* ne upućujē ˈjednāko ˈistōm riečjˈū samo kinēzkō *rì* i japānskō *hi* nego i pilipīnskō *araw,* i‿turskō *gün,* i mađārskō *nap* – sve su tō sāmī nesrodni jezici – ali indoeurˈōpski i semˈītski za‿tā dvā pōjma potrjˈebujēmo ˈpo‿dvie ˈrieči.

Kao što‿bi naslikān sūd u znakogonˈētci nˈama mogao prjedstˈavljati istopˈisnice sa znāčˈēnjem 'posuda' i 'sudište', tako se šumerskō slikopīsme ZVIEZDA rābī i za pridružak 'božanstvˈo' (DINGIR 2. rēdak), 'ˈnebo' (AN 2. rēdak), 'bōg nebēsˈāh' (AN, akkadski *ˀAnu*), i za suznačak 'visokˈo' (AN akkadski *ˀelû,*

usp. u‿nās *Alija* ‘Vˈēljko’). Kao značbopīsme rābī kao naznˈačnica (odrˈednica) za imenˈa božanstāvˈāh, usp. DINGIR.UTU, skrˈāćeno nadpiskom ^{d}UTU, akkadski ^{d}*Šamaš* ‘bōg Sˈūnce’. Ali ZVIEZDA.ZVIEZDA označujē višebrˈoj ‘ˈbogovi’, dočīm za naznˈačnicu ‘ˈzviežđe’ slūžī slikopīsme ZVIEZDA.ZVIEZDA.ZVIEZDA.

Rieč mˈože bˈiti nājmanjōm značljivōm jedinicōm ili istozvˈučnicōm kojē nājmanjē značljivē jedinicē iliti znˈama. Tada rječopˈis bˈudē znamopˈisom. Rieč mˈože na razinˈi ˈizgovora tvoriti jedan slog. Ako joj se pri zāpisu znāčˈēnje zanemārī, te rābī slˈogom kojē drˈugē ˈrieči, dobīvāmo slogopˈis. Ōn slūžī za zāpis ˈizgovora zemljopisnīh i osobnīh imēnˈāh, za bilježbu novīh riečˈīh, za rāzlikovānje istopˈisnīcāh dopisom naznakē-podsjetnicē ili dopunbenicē ˈza‿izgovōr (pr. poslјˈednjēga slˈoga), za naznaku dočētākāh. Tˈomu se zāhvatu i‿mī znāmo utećˈi jasnoćˈē ˈrādi pīšˈūći pr. *Tō se je zbīvalo 50-īh gˈodīnāh.*, s pādežnīm dočētkom.

Inojezičnī je rječopˈis inopˈis. Prīmjericē, kada šumerskī rječopˈis slūžī za zāpis izvornīh akkadskīh ili hetītskīh riečˈīh, ili kinezkī za zāpis izvornīh japānskīh.

Ako se slogoslˈov sastojˈī iz jednogˈa sūglasa i jednogˈa samoglasa, te joj se samoglˈas zanemārī, nastajē suglasopˈis. Suglasopˈis, a po njegovu ūzoru glasopˈis uopće, nastajē prīmjenōm načēla prvoglˈasicē u jeziku: pīsme kojē označujē rieč, bˈudē porˈābljeno za oznaku prvˈōga ˈglāsa njēna, prīmjericē, kada kružić, kojī kao slikopīsme prjedstavljā ‘ˈoko’, slūžī za oznaku ˈglāsa *o*.

Prvoglˈasica se jāvljā u egˈipatskōme, ali su ga oko dvjetˈisućē godinē udoslјˈedili Semīti. Kako se u‿njīh sve ˈrieči, daklē i imenˈa pismēnˈāh, počinjū sūglasom, pismenˈa jīm mogū slūžiti samo za sūglase, kojī su u Semītskōme i nosˈioci tˈemeljnōga znāčˈēnja iliti ˈkorena ˈrieči; tko jezikom vlādā, znāde i dopˈuniti samoglase. Smjer je pīsˈānja ˈzdesna ˈnalievo (osim u Etiopljānāh).

Potom tā pismenˈa prjeuzimljū Gˈrci; imenˈa počˈinjūćā se sūglasimi, kojīh ne imajū, prīmajū s početnīm samoglasom, te tako po načēlu prvoglˈasicē nastajū pismenˈa i za samoglase. Uzpīsāli bjˈehu, kao i Semīti, ˈulievo, potom su uvelˈi, da na‿kraju rēdka nastavē, okrˈećūći i pismenˈa, u suprˈotnōme smjˈeru »kako volovi ˈorū«, da napokˈon ustālē pīsˈānje ˈudesno.

Ako pismenˈa za zāpis rāzličnīh ***glasōvˈāh*** u jednomˈe jezˈičnōme sūstavu bˈudū porˈābljena za zāpis ***zvukōvˈāh*** jednogˈa te‿istoga ˈglāsa u‿drugōme, nastajē zvukopˈis. Prīmjericē, pismenˈa se ˈza‿trī etrūrskā ˈglāsa primjenjujū u latīnskōme ˈza‿trī ˈzvūka, kojā su inačice glasa /k/ zāvisno od idūćēga samoglasa: za‿prjednjū u broju CENTVM, za‿srjednjū u nadˈīmku KAESŌ, i za‿stražnjū u‿imenu QVINTUS.

Šumerskī klinopˈis, dotično hetītskī slikopˈis, prjedstˈavljajū mješˈavinu rječopisa i slogopisa u omjeru 600 naprama 150, dotično 450 naprama 60. Kinēzkō je pīsmo znamopˈis od kojīh 50 000 pismēnˈāh. Osamdesˈēt je ˈpostō njīh dvočestno: jedna čēst upućujē na kojī od 227 pˈojmōvāh, pod kojī se znāčˈēnje svrstāvā, a‿drugī ˈna‿izgovōr. Izvornīm se nāčinom pīšē odozgorˈa naniže u stūpcima ˈzdesna ˈnalievo.

Japānskī se od‿trećēga stoljeća slūžī kinēzkimi pismenˈī. Tīh pismēnˈāh zvānˈīh KˈANJI /kˈanđi/ 'kinēzkā pismenˈa' u‿općōj naobrazbi imā do dvijū tˈisūćāh. U‿osmōme je stoljeću od pedesētka pojednostˈavljenīh kinēzkīh pismēnˈāh sročen slogopˈis KˈANA 'hˈīnjeno pīsmo' u dvjema inačˈicama. Uglatā se KATˈAKANA 'čestimičnā pismenˈa' rābī za zāpis ˈizgovora tˈuđīcāh ili za slānje brzojāvāh. Za ostālē se potrjebe primjenjujē »tekūćī« slogopˈis HIRAGˈANA'običnō pīsmo', ōn slūžī nājčešće kao nadopīsāno slˈogōvlje OKURˈIGANA 'prˈatēćā pismenˈa' za nāznaku dočētākāh riečˈīh zapīsānīh kinˈēzkimi pismenˈī. Za latiničnī se priepis rābī sūstav RŌMˈAJI /rōmˈađi/, za englēzkō jezičnō područje, i novī službenˈī ROOMAZI (usp. zāpis KˈANZI).

Pošto se upoznasmo s tˈājnama klinopisa, lahko ćemo razumjeti, da klinopˈisāri ˈondā bˈijāhu, a i danas jesu učenjāci. Pisārskā vlāst tvorāše temelj državnē ˈvlāsti. Krālj Aššur-bāni-ˀapli bˈijāše utemeljio prvū državnū knjˈižnicu u Ninui u‿sedmōme stoljeću prˈije nˈašē dobē. Orječja bˈijāhu pohrˈānjena u šestima primˈiercima.

Obūjam se svē klinopisnē djˈelatnosti procjenjujē na 200 tˈisūćāh vˈrstīcāh, a‿tō prjemašā obseg *Mahābhāratē*. Pisāre je štītio bōg Nabû. Pisārskā vladˈavina bˈijāše tako uvrˈiežena, da‿je zahvˈaćala pače i u zagrobnī život. Na‿drugōme su svietu pisāri ˈbīli zadˈūženi voditi dnevnīk o onima, kojī imajū stanovˈitōga ˈdāna umrieti.

Kakovo nam je klinopisna uzobrazba ostavila nāsljeđe? Vjˈerovānje u zagrobnī sviet. Zapīsānōst svˈačijē sudbinˈē. ˈPripoviest o potopu. Šestdesetičnī brojnī sūstav. Kūtovi istostranˈičnōga trokuta mjˈerē po 60 stupānjˈāh. Šēst je tīh trˈokūtāh upˈisanīh u krūžnicu, stˈoga ona mjeri 360 stupānjˈāh. Doba ˈdāna ˈimā 60 čāsākāh, a čāsak 60 trenūtākāh. Pīšēmo ˈslieva ˈnadesno, i pismenˈa nam glˈedajū u‿smjeru pīsˈānja, kao i‿klinovi, usp. **B**, **C**, **D**, **E**, **F**, **G**, **K**, **L**, **P**, **R**. Iz‿toga, što **J** glˈedā unazˈād, lahko zaključˈujēmo, da‿je uljez skorˈojević, naknadno izmišljen. ˈZnākom ponāvljˈānja »"«, tzv. »ditto«, u klinopisu slūžē dvā uzprˈāvna klˈina, tj. znˈāmka 2, znāčˈēći 'drˈugī pūt ˈistō'. Slova kao da vˈisē s gornjē cˈrtē u semītskōme hebrējskōme (tj. u aramējskōme), u devanāgˈarīu i u‿stārōj glagoljici. Mˈislī se, da *Eurōpa* znāčī 'ˈzapād sunčanˈī' od akkˈadskōga *ˀereb šamši*, a

Azija je ‘iztok sunčanˈī’ akkadski *ṣīt šamši* ˈod‿oblīka *ˀaṣû √wṣj* (rēdak 1. orječja) ‘izīći’, kojī je i samostˈav ‘izlaz; iztok’, posˈebice uspodobi svˈezu *ˀana ṣīt šamši* ‘na iztokˈu’ i nāziv *Anatolia*, kojī je izvedˈen od‿grčkē ˈrieči za ‘iztok’ u znāčˈēnju ‘zemlja na iztokˈu’, te nāličnī kinēzkī nāziv *Rìběn* ‘sunčanˈī izlazak; Japān’.

Nāj vrjednijā pouka i poruka klinopisnē uzobrazbe za‿nās jest činjenica, da‿se pīsānī jezik ne‿mōrā mienjati svˈakō desetoljeće, nˈiti svˈakō stoljeće, pače nˈiti svˈakō tisućoljeće.

Bilježba hrvātskōga naglaska

Vīsak »ˈ« prjed prvīm slogotvorom označujē silaznōst, ˈināče upućujē na uzlaznōst prjedhˈodnōga slˈoga. Izostavljā se:

1. s jednoslˈožīcāh
2. iza‿spōjkē »‿«
3. s kratčinˈē nākon duljinˈē
4. s kratčinˈē prjedposljˈednjēga slˈoga nākon kratčinˈē
5. s krˈajnjēga slˈoga nākon kratčinˈē u dvoslˈožicē
6. s prvē duljinˈē u nīzu susljednīh duljīnˈāh.

Vīsak prjed počētkom ˈrieči dojavljujē mogūće skākˈānje njegovo na prjednaglˈasnicu dotično povlāčˈēnje na dočētak. Potomnjā je bilježba smjenoslovnā, a prjedhodnā glasoslovnā. Pravopˈis je tvorbenˈī, kratkī je jat *je*, dugī *ie*, ēkavski je uklonjen. Orudnˈīk je višebroja po slovnici Bartholomēa Kˈassicha, rodnīku je vrˈāćeno izkonō *-h*.

Vrjˈela

Bezold, Carl. Babylonisch-assyrisches Glossar. Heidelberg : Carl Winter, 1926.

Borger, Rykle. Babylonisch-assyrische Lesestücke. // Analecta Orientalia ; sv. 54. 2nd improved ed. Rome : Biblical Institute Press, 1979.

Gelb, Ignace J. A study of writing. Revised ed. University of Chicago Press : Chicago, 1974.

Hrvatski pravopis / obradio Ured za hrvatski jezik ; [sastavili Franjo Cipra, A. B. Klaić]. 2. izd. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada, 1992. [Pretisak izd. iz 1944.]

Jorden, Eleanor Harz. Beginning Japanese. New Haven : Yale University Press, 1963.
Labat, René. Manuel d’épigraphie akkadienne. Paris : Imprimérie nationale, 1948.
Oppenheim, A. Leo. Ancient Mesopotamia : portrait of a dead civilization. Chicago : University of Chicago Press, 1968.
Reiner, Erica. Thirty pieces of silver. Chicago : The University of Chicago, 1980. [Ryerson Lecture.]
The Pinyin Chinese-English Dictionary / ed. Wu Jingrong. New York : John Wiley, 1985.
Ungnad, Arthur. Grammatik des Akkadischen / neubearbeitung von Lubor Matouš. 4. Auflage. München : C. H. Beck, 1964.
Walker, C. B. F. Cuneiform. Revised ed. London : British Museum Publications, 1987. [Reading the Past ; vol. 3.]
Дьяконов, И. М. Языки древней передней Азии. Москва : Издательство Наука, 1967.
Гранде, Б. М. Введение в сравнительное изучение семитских языков. Москва : Издательство Наука, 1972.
Китайско-русский словарь / ред. И. М. Ошанин. Москва : Государственное издательство иностранных и национальных словарей, 1959. [Институт востоковедени Академии наук СССР.]

SILAZAK IŠTARIN

(Ana kurnugi)

Silazak Ištarin

Ana kurnugi
U nepovrˈatište

2012. *Hrvatske Indije 3*, str. 7–22. (2010. na CD-u.)

[Prijepjev je nastao godine 2010. za treći od triju zbornika pod naslovom *Hrvatske Indije* (urednica Zdravka Matišić), koji je tada objavljen na CD-u. Posrijedi je zapravo *Festschrift* u povodu osamdesetoga rođendana Radoslava Katičića. Sljednik je jata u dugim slogovima pisan rogatim *ě*, a u kratkima Bėllosztėnčevim znakom *ė*, dočim su dvoslovi *lj* i *nj* pisani Akademijinim jednoslovima *ļ* i *ń*. Naglasak je bilježen dvonadslovnim sustavom. Uglate su zagrade zamijenjene prelomljenima, a kose su i okrugle zadržane (prelomljenima je obilježeno nesigurno čitanje, u kosima su ulomci dobiveni iz inih izvora, a u okruglima se nalaze dodatna tumačenja). Izvorna je inačica u ovome izdanju u znatnoj mjeri izmijenjena. Omahe su ispravljene.]

a- na kur- nu- gi_4*- a qaq- qa- ri l⟨a ta- a- ri⟩*

u nepovrˈatište	ˈzemļu bez vrnūća	1
*ištar *lūni kćī	ˈnakānī ⟨pōći⟩	2
pōći *lūnina kćī	ˈnakānī	3
u stanište ˈmrāka	dōm *pod⟨zemaļskˈī⟩	4
u stanište je ušavšīm ūć	ne izīć	5
na putovˈāńe kˈamo se ˈidē	ˈ unepovrāt	6
u staništu kˈamo je ūći	nējmˈā svėtla	7
tū jīm je prašina hrāna	ˈilovača hļˈebac	8

ˈsvėtlosti ne‿vidē	borˈavēći u mrāku
odėvenˈi kāno ptˈice	stˈerū krīla
i vrāta su i zāsuni	lēglo ˈprāha
*ištara od nepovrˈatišta	došavši prėd vrāta
s čuvārem od vrātu	besėdu zapodˈė
hej ˈvratāru	odpri mi vrāta
odpri mi vrāta	da mogu unīći
ako mi ˈne‿odprēš vrāta	te ne mogu unīći
razbit ću vrāta	zāsune polomˈit
razbit ću vratnicu	vrāta stubokˈom okrēnut
uzkrěsit ću mr̄tvē	požderˈat ćē žīvē
smˈrvit ćē žīvē	mnogobrojniī mr̄tvī
vratār zbˈorom	prozbˈorīvši reče
besˈėđāše	velˈičājnōj *ištari
stˈani ˈgospođo	nemōj jīh obārat
neka te ˈidēm najāvit	kraļici *gōspi podzemaļskˈōj*
otišˈav vratār	zbˈorāše ⟨*gōspi podzemaļskˈōj*⟩
ˈeto ti tū sestrē ti *ištarē	⟨prėd vrātima čˈekā⟩
što za‿velikō ūže skr̄bˈī	⟨štono ˈmore būrkā prėd *ejōm krāļem⟩
gōspa podzemaļskˈā tō	/čuv i razabrˈav/
kō u tamariskē	žˈutnu joj līce
popūt ˈrūba lopižē	pocr̄něše /joj ˈustne/
što‿joj je sˈrce nagnalo	što‿mi ju je ćūd /razpoložila dōći/
ˈeto vˈidi	skˈupa s /*podzˈemnīci ˈvodu piēm/
kao hrānu jˈedēm glīnu	kao ˈpīvo piē/m muļevitu ˈvodu/
plˈakati mi je ˈmūže	što ostajū bez ļūbˈāh
plˈakati mi je děve	lˈīšenē ļūbavnōga krīla
mladūnče mi je plˈakati	pobˈāčeno prˈie rođēńa
ded ˈvratāru	otvorˈi joj vrāta
š ńōm postūpi	po‿drėvnōme običāju
ode vratār	otvoriti joj vrāta
ūđi ˈgōspo	*podzˈēmļe čˈekā
dōm nepovrˈatišta	neka ti se veselˈī
pustˈīvši ju unūtra na prvā vrāta	skˈide joj krˈunu vˈeļū ńezinu s glāvˈē
što‿mi ˈvratāru	skˈide krˈunu vˈelikū moju s glāvˈē
ūđi ˈgōspo kraļicē podzemaļskˈē	takov je zākon

pustˈīvši ju unūtra na‿drugā vrāta   skˈide joj nauške s ušijū ńēnˈīh
što‿mi ˈvratāru   skˈide nauške s ušijū moīh
ūđi ˈgōspo kraļicē podzemaļskˈē   takov je zākon
pustˈīvši ju unūtra i na‿trećā vrāta   skˈide joj ogˈrlicu ńēzinu s ˈvrāta
što‿mi ˈvratāru   skˈide ogˈrlicu s mojega ˈvrāta
ūđi ˈgōspo kraļicē podzemaļskˈē   takov je zākon
pustˈīvši ju unūtra na četvr̄tā vrāta   skˈide joj grudńāke ńēzine s grūdˈīh
što‿mi ˈvratāru   skˈide grudńāke mi s moīh grūdˈīh
ūđi ˈgōspo kraļicē podzemaļskˈē   takov je zākon
pustˈīvši ju unūtra na‿pētā vrāta   skˈide joj ˈremēn s kˈamom porodiļskīm o pāsu
što‿mi ˈvratāru   skˈide ˈremēn s kˈamom porodiļskīm o pāsu
ūđi ˈgōspo kraļicē podzemaļskˈē   takov je zākon
pustˈīvši ju unūtra na‿šēstā vrāta   poskīda grˈīvne s rukū i nogū ńēnˈīh
što‿mi ˈvratāru   poskīda grˈīvne s rukū i s nogū moīh
ūđi ˈgōspo kraļicē podzemaļskˈē   takov je zākon
pustˈīvši ju unūtra na‿sedmā vrāta   skˈide joj pojasnī njēzin haļētak
što‿mi ˈvratāru   skˈide s mene pojasnī haļētak
ūđi ˈgōspo kraļicē podzemaļskˈē   takov je zākon
onāj čas kada *ištara   u nepovrˈatište snīđe
gōspi podzemaļskˈōj pozli   od ļutinˈē prėd ńōme
*ištara se ˈnehote   ˈnadvīsī nada‿ńū
gōspa podzemaļskˈā zbor   prozbˈorīvši reče
*namtaru vezīru svˈōmu   besėdu izūstiv
hajd’ *namtare   ⟨...⟩
šaļi šestdesˈēt bolestˈīh   ⟨...⟩ na *ištaru
ˈbolēst očī   ⟨ˈna‿oči ńēne⟩
ˈbolēst rukū   ⟨ˈna‿rūke ńēne⟩
ˈbolēst nogū   ⟨ˈna‿noge ńēne⟩
ˈbolēst sˈrca   ⟨na‿sˈrce ńēno⟩
ˈbolēst glāvˈē   ⟨ˈna‿glāvu ńēnu⟩
na‿sve ˈčēsti ˈtěla ńēna   n⟨a ...⟩
odkakˈo *ištara gōspa   ⟨u nepovrˈatište snīđe⟩
bīk k junici prilˈaziti ne‿htė   ⟨osao k oslici prīći ne‿htė⟩
k dėvici ⟨na‿ulici⟩   ⟨ne‿htė prīći dėtić⟩
dėtić spāše   ⟨u‿klěti svojōj⟩
dėvica spāše   ⟨u‿družīcāh svoīh⟩

*pap-sukkal vezīr vˈelikīh bogōvˈāh   spˈuštenē glāvˈē ⟨stˈuštena⟩ līca
shˈrvān tūgˈōm   kˈuštravīh vlāsˈāh
ˈtrūdan ode   k otcu si *lūni ˈsuze ronēći
ˈuzoči krāļu *ei   ˈsuze mu tečāhu
*ištara ˈpod‿zemļu snīđe   ˈunevrāt
odkakˈo *ištara gōspa   u nepovrˈatište snīđe
bīk k junici prilˈaziti   ⟨osao k oslici prīći nˈēće⟩
k dėvici na‿ulici   nˈēće prīći ⟨dėtić⟩
dėtić spāvā   u‿klěti svojōj
dėvica spāvā   u‿družīcāh svoīh
*eja vėštinˈōm ūma svˈōga   ˈstvorī si bīće
ˈstvorī *lėpoobrˈaznōga   vesēlka
hajde *ˈlėpoobrˈaznī   pūt vrātu nepovrˈatišta svr̄ni līcem
sedmerˈa vrāta nepovratišta   nek ti se ˈodprū prėd līcem
nek se *gōspa podzemaļskˈā*   vˈidēći te veselˈī
kadano joj se sˈrce smīrī   ˈrazpoložī se dūša
nek se zakunˈē   vˈeļimi bogovmˈi
podigni ˈglāvu   na mėšinu obrāti pozor
hej ˈgōspo nek mi dadū mėšinu   da‿se ˈnapiēm vodē
kad *gōspa podzemaļskˈā*   tē ˈrěči poču
ujėde se za‿prst   udri se o bedro
tī si zaželˈė ˈželu   što‿jē ne‿smė
hajde *lėpoobrˈaznī   klēt‿ću te vˈeļōm klētvōm
gradskō smeće neka ti   hrānˈōm bˈudē
nek otpadnē ˈvode   pīćem bˈudū
zidnā sˈėna   borˈāvkom tvoīm
prag od‿kućē   nek je ˈstānom
pian ˈi‿žēdan   nek te pļˈuskā
gōspa podzemaļskˈā zbor   prozbˈorīvši reče
*namtaru vezīru svˈōmu   besėdu izūstiv
hajd' *namtare   na‿tvr̄dōj palači kˈucāj
ukrāsivši joj stˈubište   drāgīm kˈamom
jāviv *nˈižńā božtva*   na‿zlātnō jīh prěstoļe sˈėdi
odvedˈi *ištaru   vodōm ju životˈa škropēć
otidˈe *namtar   na‿tvr̄dōj palači kˈucat
ukrāsivši joj stˈubište   drāgīm kˈamom

jāviv *nˈižńā božtva*   na‿zlātnō jīh prēstoļe sˈėde 117
ˈodvede *ištaru   vodōm ju životˈa škropēć 118
kada kroz prvā vrāta prōđe   ˈvrātī joj pojasnī haļētak ńēzin 119
kada kroz‿drugā vrāta prōđe   ˈvrātī joj grˈīvne s rukū i nogū ńēnˈih 120
kada kroz‿trećā vrāta prōđe   ˈvrātī joj ˈremēn s kˈamom porodiļskīm o pāsu 121
kad kroz četvr̄tā vrāta prōđe   ˈvrātī joj grudńāke ńēzine s grūdˈīh 122
kada kroz‿pētā vrāta prōđe   ˈvrātī joj ogˈrlicu ńēzinu s ˈvrāta 123
kada kroz‿šēstā vrāta prōđe   ˈvrātī joj nauške s ušijū ⟨ńēnˈīh⟩ 124
kada kroz‿sedmā vrāta prōđe   ˈvrātī joj krˈunu vˈeļū ˈna‿glāvu ⟨ńēnˈu⟩ 125

NEPODPˈUN ZAGLAVAK

ako ti ona otkˈupninu ne‿vrātī   a‿vrātī ju u zāmėnu 126
*dumˈuziu ļūbavi   u mladostˈi 127
mīj ga čˈistōm vodōm   blāgˈīm ˈūļem mˈaži 128
odėni ga u crvenˈo   nek sviralōm svīrā 129
nek zabavļačice   zavapˈē 130
kadano *belili nīzāše   dragūļe 131
krīlo joj bisˈērja   pˈuno 132
čˈūvši narˈicāńe za‿bratom   *belili svˈrže sa sebe dragūļe 133
bisˈērje se njēno ˈrazasū   prėd ńōme 134
brˈate mˈilī   naˈudit mi nemōj 135
kad *dumuzi uzašˈō   s lazur-frˈulōm bˈudē 136
na porfīrnōm   igrajūć prstenˈu
š ńīm uzašlˈe bˈudū   narikače i narikāči 137
mr̄tvī će uzkˈrsnuti   mīrˈēć tamjan 138

IŠTARA – BOŽICA LJŪBAVI I‿RATA

[d]**Ištara** je 𒀭𒈹 babilōnskā božica ļūbavi i‿rata. (Nadredak je ([d]) pokrata od šumerskē nazn'ačnicē (odr'ednicē) ([dingir]) 𒀭 'božanstv'o'.) Šum'erāni Ištaru zovū Inann'a. Imen'a su sr'odnīh b'ožīcāh Astart'a u Phoinīč'ānāh, ˤAštōreṯ u Hebrēj'āh, i Aphrodīta u‿Grkāh (nāvodno »Aprīl« potėčē od‿krńēga 'līka *Aphrṓ*). 'Na‿nebu se pojavļujē 'navečēr božicōm ļūbavi – večerńačōm, 'uzoru pāko božicōm r'ata – zorńačōm. Odpov'ėdnica joj je rīmskā božica ļūbavi i obh'odnica Venera. Častī se mnogobr'ojnimi prid'ěvcimi, kaošto su:

> Osv'ėtnica 'světa, Vojev'odica vojsāk'āh, Otv'ornica utrobē, Pr'avičnā sudica, Zakonoša, Božica nad bož'icami, Pod'arnica snāg'ē, Gōspa od pobėdē, Opr'ostnica grěh'āh, Lučonoša nebozemnā, Uzv'īšena svėtiļa nebesk'ā, Sverodiļa, Čuvarica zākona, Pastirica zemāļ'āh.

Ljub'avnica je i bozima, i ļūdima, i život'ińama. Nājdražjā joj je životińa lav, znamēnak ńēn, na kojēme j'ašē 'a‿drāg joj je i ždrēbac, kako velī Gilgāmeš, koī se nīe 'dao od‿ńē zavest'i. Slavodobitnī dvor'ed, prīlaz krāļevskī u Babil'ōn za novogodišńē svetč'anosti kroz takozvānā Iš'tarina vrāta (uzpost'avļena za izložak u Berlīnu), b'iāše ukr'āšen 120-imi lavovi. M'ila je i okrutna. Skrb'ī 'za‿plodnōst 'zajedno s ml'adenačkōm ļūbavju svojōm Dum'uziem, 'bogom 'rāsta i umŕća. Njemu u hebrējskōme odpovēdā 'ime četvrtōga 'mėsēca תַּמּוּז Tammūz.

Izvėdļivōst je čovėčjā nezāsitna, sv'agda h'oće dokūčiti nedok'ūčeno, spoznati 'nespoznāto, ali ju nājvećma uzbuđujē dokūčiti nedokučļivo, spoznati nespoznatļivo. Među ost'ālima je nedokučļ'iv i nespoznatļ'iv Dr'ugī svět (Onāj svět, Podzemnī svět). U‿tō se 'ime jāvļajū očevidci božansk'ī, ļudskī i‿pėsnīčkī, koī izvėšćujū o putov'āńu u Podzemnī svět. Bogor'odica h'odī po‿mukama, Orphej 'idē po‿ļūbļenū Eurydiku k Hāidu bez uspėha, p'ėsnīk D'ānte Alighieri opisujē gr'ėšnīke i‿pravadnīke u Paklu, u‿Čistilištu i u‿Raju.

Tako i božica Ištara zapūtī k sestri Ereškigali, vladarici Podz'ēmļa (nāvodno izb'aviti Dum'uzia). Vratār jē ne‿pūštā. Ona zaprětī, da‿će sr'ušiti vrāta i uzkrěsiti pok'ojnīke, neka mnogobrojniī mrtvī požder'ū malobrojniē žīvē. Vratār pītā Ereškigalu, što‿mu je činēći. Ona mu velī, neka pūštā Ištaru kroza sedmer'a vrāta po‿drėvnōme običāju. Tō jest, Ištara će na‿svakima vrātima mō-

rati skˈinuti sa sebe koī dˈio odėćē ili koī ukras, sve dok ne ostanē bez‿ičesa, kako i doličī putˈujūći u prėizpodńē cˈārstvo. Ereškigala šˈaļē na Ištaru šestdesˈēt bolestˈīh. Izbīvˈāńe Ištˈarino s līca zemļē poslˈėdujē zamṝćem ļūbavnōga životˈa i neplˈodnošćū. O‿tome dozna bōg Ea, Gospodˈār ˈmudrosti i čaroliē, te pomožˈe Ištari vrātiti se na Gorńī svět. U nepotpˈunome se zaglˈāvku spomińē oživļīvˈāńe Dumˈuzievo. Iz‿inīh vrėlāh doznājemo, da‿je Dumˈuzia zapalo šestomˈėsečnō bˈavļėńe u Gorńˈēme světu i šestomˈėsečnō bˈavļėńe u Dolńˈēme světu, naizmėncˈē.

Tō je krātka sūdrž dˈėla, kojē smo ˈnazvāli *Silazak Ištarin*. Pīsāno semītskīm, akkadskīm jezikom i šumerskīm klˈinastīm slogopisom, dˈėlo potėčē s krˈaja drˈugōga tisućolėća. Očūvāno je na klinopisnōj glinenˈōj plˈočici (bez razgˈodākāh) sa 138 rēdākāh iz državnē kńˈižnicē poslˈėdńēga vˈelikōga krāļa aššˈurskōga (po‿grčki assˈyrskōga) krāļa Aššur-bāni-ˀaplia iz‿sedmōga stolėća pr. Khr. Prikazīvāhu ga na Novū godinu babilōnskū u trāvnju prīgodōm Svetčˈanosti obnovē. ˈImā značˈājke pīsāna pjesmotvora bez obrˈazičnosti usmˈenōga pˈėsnīčtva. Izvańē je oblˈīčje pėsmotvora, što‿je dvostˈupačan i što‿je drˈugī stūpac obostrano porˈavnān razvlāčˈēnjem pismēnˈāh iliti prorėdom. ˈPo‿dvě sūslėdne vrstice znˈajū tvoriti smislenˈu ˈcėlinu bez‿sroka i bez zākroka. Svˈakā se po‿pravilu dělī ˈna‿dvě ˈpole su po dvėma, gdėkad i četˈirima udˈarnima vrhovima i završujē jedrinˈōm (duljinˈōm) predposlˈėdńēga slˈoga.

Pīsmo je znakovnˈī sūstav za pohranu jezičnīh obstˈojākāh. Ono je prėmėstljivo i pohranļivo, prėinačļivo i umnožļivo. *Pīsati* zapravo znˈamenujē ‘slˈikati’, uspodobi, *pisˈanica* je ‘oslˈikāno uzkršńē ˈjāje’.

Povećāvˈāńem ļudskīh zajˈednīcāh, povećāvā se i rāzmėna dobārˈāh, a povećāvˈāńem rāzmėnē dobārˈāh povećāvajū se ļudskē zajˈednīce. Oko‿sēlāh se stvˈarajū trgˈovačkā srėdišta, prėrāstajū ˈu‿gradove, te napokˈon u države. Tū se mōrā voditi račūna o gospodārˈēńu ˈtržīvom. ˈDvě su značˈājke ˈtržīva, jedna je vṝsta, drˈugā je količinˈa. Izkˈonicē se ˈna‿vṝstu upućujē slˈikōm, kojū pˈoslě obvezno smėńujē rěč, ˈa‿na‿količinu ˈi‿dān danas znācimi, znˈāmkami, kojē se povˈoļicē smėńujū rěčmi.

U slučāju ˈbīlo da‿rěč rāđā līk, kako je u klinopisu, ˈbīlo da‿līk rāđā rěč, kako je u alfabētu, posrědi je slˈika. Imenˈa nˈašīh slōvˈāh upućujū ˈna‿līk ńihov. S ˈvrėmenom se tā imenˈa pokraćujū prvoslˈovicōm. Napokˈon se prilagođavajū ˈizgovoru krˈajńēga jezika porˈabnīka. Prīmėricē, izkonī su ˈlikovi sa staroakkˈadskimi rěčmi u kosopisu (hebrējskē su oznˈāčene ˈslovom *h*) i‿s‿krajńīmi imenˈī slōvˈāh (po englēzkū), ovī:

plōt	**rešetka**	**glāva**	**kamila**	**rešetka**	**kamila**	**ˈoko**	**kˈuka**	**rūka**	**rˈiba**	**govedo**
ḥēṯ ***h***	***hē** ***h***	***rēšum***	****gammalum***	***hē** ***h***	****gammalum***	***ˀinûm***	**wāw** ***h***	***ˀidûm***	***nūnum***	***ˀalpum***
EJČ	I	A	SI	I	DŽI	EU	DABL JU	AJ	EN	EJ
H	E	R	C	E	G	O	V	I	N	A

Nāj se stariī ˈtragovi pīsma, slikopīsma, prėdtečē klinopisu, jāvļajū u Međurėčju iz‿drugē polovicē četvr̄tōga tisućolėća prie nˈašē dobē. S ˈvrėmenom slˈike postajū sve mˈańe prėpoznatļive zbog nāčina pīsˈāńa utiskīvˈāńem pismēnˈāh štapˈićastōm drvenˈōm pisāļkōm u‿vlažnu glīnu. Srˈėćōm drˈugē, naručniē ˈtvāri ne‿bėše na razpolāgˈāńu, i tako nam sˈūšenā i pečenā glīna tisućolˈėćima čūvā tečˈevine nāj stariē uļudbē na svētu.

Smėr klinopisa na spomenīcima, pr. na stēćku Hammurˈapieva zākonīka, bˈiāše u rēdcima odzgorˈa naniže i u stūpcima ˈzdesna ˈnalěvo. Pˈoslě su pisāri, okrˈećūći plˈočice za devetdesˈēt stupāńˈāh ˈulěvo postigli, kaoda su pismenˈa pīsāna u rēdcima ˈslěva ˈnadesno i u stūpcima odzgorˈa naniže. Zatō ˈrogovi goveda ***ˀalpum*** u klinoslovu gˈledajū ˈulěvo (ali nˈe u abecēdi, isp. **A**), glāva ***rēšum*** ležī nauznˈačicē (ali R stoī), a rˈiba (bˈiti će jeguļa) ***nūnum*** (ali nˈe **N**) plˈivā osovcˈē, kaošto i voda ***mû*** (ali nˈe **M**) tečē.

Prvā su pismenˈa po līku slikoslovi, koī u jeziku šumˈerskōme i‿slūžē kao rėčoslovi, a mogū se čītati i akkadski, pr. slikoslˈov osmokrakē zvězdˈē u znāčˈēńu ‘nebesˈa’, pojednostavļen u klinoslovu ˈi‿nazvān **AN** u znāčˈēńu ‘bōg nebēsˈāh’, bˈudē šumerskī rėčoslˈov, naznˈačnica, višeznˈačnica, istopˈisnica ***dingir*** ‘božanstvˈo’, akkadski ***ˀilum***. Klinoslovi slūžē i kao slogoslovi, pr. klinoslˈov **AN** mˈože bˈiti porˈābļen u slogopisu Ištarina šumˈerskōga ˈimena *Inanna* **I-NA-AN-NA** . Nājviše otežāvā čītˈāńe klinopisa mnogoznačnōst, pr. slikopˈis trovrhē planinˈē (ˈnalěvo ukošenˈē) ˈimenom **KUR**, koī je nazˈnačnica ˈza‿planine ˈi‿za‿zemļe, ˈimā 17 čitāńˈāh akkadskīh i 52 šumerskā. Mnogonamˈėnbenōst se pismēnˈāh očˈitujē u‿svakōme rēdku. Prīmėricē:

𒁹	sˈrce	čovėk	otac	strāna	povodań	otac	voda	čovėk
𒈫	*libbu*	*ˀamēlu*	*ˀabu*	*ˀidu*	*rehṣu*	*ˀabu*	*mû*	*ˀamēlu*
𒐈	**ša-**	**na-**	**at**	**da-**	**ra-**	**at**	**a-**	**na**
𒐉	Š A N Ā T			D Ā R Ā T			A N A	
𒐊	𒊭	𒈾	𒀜	𒁕	𒊏	𒀜	𒀀	𒈾
𒐋	G O D I N E			D U G O T R ˈĀ J N E			Z A	

𒁹	povodań	strāna	rūb	srˈėća	jedinica
𒈫	*rehṣu*	*ˀidu*	*šiddu*	*lalû*	*pi*
𒐈	**ra-**	**da-**	**us-**	**la-**	**aw**
𒐉	R A	D A	U S	L A	V
𒐊	𒊏	𒁕	𒍑	𒆷	𒉿
𒐋	R A D O S L A V A				

Brōj	**Tumač uz prěslov**
𒁹	uslˈičenā rěč
𒈫	akkadskī prěvod
𒐈	slogoslovi
𒐉	akkadskō orėčje
𒐊	klinoslovi
𒐋	prěvod

Vrˡėla

Bezold, Carl. Babylonisch-assyrisches Glossar. Heidelberg : Carl Winter, 1926.
Borger, Rykle. Babylonisch-assyrische Lesestücke. // Analecta Orientalia ; sv. 54. 2nd improved ed. Rome : Biblical Institute Press, 1979.
Foster, Benjamin R. Before the muses : an anthology of Akkadian literature. 3rd ed. Bethesda : University Press of Maryland, 2005.
Gelb, Ignace J. A study of writing. Revised ed. University of Chicago Press : Chicago, 1974.
László, Bulcsú. Šammu ša libbi. // Trava od srca : hrvatske Indije II. Zagreb : Sekcija za orijentalistiku Hrvatskoga filološkog društva ; Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2000. Str. 7–51.
Walker, C. B. F. Cuneiform. Revised ed. London : British Museum Publications, 1987. [Reading the Past ; vol. 3.]

ANA KURNUGI

(Obrada 1.–34., 119.–125.; prěpis po Fosteru, urˡēđen)

1	*a- na KUR.NU. GI_4. A*	*qaq- qa- ri l⟨a ta- a- ri⟩*
	ˀana KUR.NU.GI_4.A	qaqqari l⟨ā târi⟩
	u nepovrˡatište	ˡzemļu bez vrnūća
2	*INNIN DUMU.MÍ AN XXX*	*ú- zu- un- šá ⟨iš- kun⟩*
	^{d}ˀištar mārat ^{d} sîn	ˀuzunša ⟨ˀiškun⟩
	*ištar *lūni kćī	ˡnakānī ⟨pōći⟩
3	*iš- kun- MA DUMU.MÍ AN XXX*	*ú- zu- u⟨n- šá⟩*
	ˁiškun-ma mārat ^{d} sîn	ˀuzunša
	pōći *lūnina kćī	ˡnakānī
4	*a- na É e- ṭe- e*	*šu- bat AN ir- ⟨kal- la⟩*
	ˀana bīti ˀeṭê	šubat ^{d}ˀir⟨kalla⟩
	u stanište ˡmrāka	dōm *pod⟨zemaļskˡī⟩
5	*a- na É ša e- ri- bu- šú*	*la- a- ṣu -ú*
	ˀana bīti ša ēribūšu	lā ˀaṣû
	u stanište je ušavšīm ūć	ne izīć

6	*a- na ḫar- ra- ni ša a- lak- ta- šá*	*la ta- a- a- ⟨rat⟩*
	ˀana ḫarrāni ša alaktaša	lā tayyā⟨rat⟩
	na putovˈáńe kˈamo se ˈidē	ˈunepovrāt
7	*a- na É ša e- ri- bu- šú*	*zu- um- mu- ú nu- ⟨u- ra⟩*
	ˀana bīti ša ˀēribūšu	zummû nū⟨ra⟩
	u staništu kˈamo je ūći	nējmˈā svėtla
8	*a- šar SAḪAR.ḪÁ bu- bu- us- su- nu*	*a- kal- šu- nu ṭi- i ⟨ṭ- ṭu⟩*
	ˀašar ˀepru bubūssunu	ˀakalšunu ṭi⟨ṭṭu⟩
	tū jīm je prašina hrāna	ˈilovača hl̯ˈebac
9	*nu- ú- ru ul im- ma- ru*	*ina e- ṭu- ti áš- ⟨bu⟩*
	nūru ˀul ˀimmarū	ˀina ˀeṭûti ˀaš⟨bū⟩
	ˈsvėtlosti ne‿vidē	borˈavēći u mrāku
10	*lab- šu- ma GIM iṣ- ṣū- ri*	*ṣu- bat gap- ⟨pi⟩*
	labšūma kīma ˀiṣṣūri	ṣubāt gap⟨pi⟩
	odėvenˈi kāno ptˈice	stˈerū krīla
11	*UGU* [giš] *IG u* [GIŠ] *SAG. KUL*	*šá- bu- uḫ ep- ru*
	ˀeli [giš] dalti ˀu sikkūri	šabuh ˀepru
	i vrāta su i zāsuni	lēglo ˈprāha

12 *INNIN a- na KÁ KUR.NU. GI$_4$. A*

^{d}ˀištar ˀana bāb KUR.NU.GI$_4$.A

*ištara od nepovrˡatišta

ina ka- šá- di- šá

ˀina kašādīša

došavši prėd vrāta

13 *a- na ^{lú} Ì. DU$_8$ ba- a- bi*

ˀana ˀatu bābi

s čuvārem od vrātu

a- ma- tum iz- zak- kar

ˀamātum ˀizzakkar

besėdu zapodˡė

14 *^{lú} Ì. DU$_8$ me- e*

^{lú} ˀatû mê

hej ˡvratāru

pi- ta- a ba- ab- ka

pitâ bābka

odpri mi vrāta

15 *pi- ta- a ba- ab- ka- ma*

pitâ bābkama

odpri mi vrāta

lu- ru- ba a- na- ku

lūruba ˀanāku

da mogu unīći

16 *šum-ma la ta- pat- ta- a ba- a- bu*

šumma lā tapattâ bābu

ako mi ˡne‿odprēš vrāta

la er- ru- ba a- na- ku

lā ˁerruba ˀanāku

te ne mogu unīći

17 *ˀa- maḫ- ḫa- aṣ dal- tum*

ˁamaḫḫaṣ daltum

razbit ću vrāta

sik- ku- ru a- šab- bir

sikkūru ˀašabbir

zāsune polomˡit

18 *a- maḫ- ḫa- aṣ si- ip- pu- ma*

ˀamaḫḫaṣ sippuma

razbit ću vratnicu

ú- šá- bala- kàt ^{giš} *IG. MEŠ*

ˀušabalakat ^{giš} dalāti

vrāta stubokˡom okrēnut

19 *ú- še- el- la- a mi- tu- ti*

ˀušellâ mītūti

uzkrěsit ću mr̄tvē

GU_7. MEŠ bal- ṭu- ti

ˀikkalū balṭūti

požderˡat ćē žīvē

20 *UGU bal- ṭu- ti*

ˀeli balṭūti

smˡrvit ćē žīvē

i- ma- ˀi- du mi- tu- ti

ˀimaˀidu mītūti

mnogobrojniī mr̄tvī

Vrstice su od 𒌋𒌋𒁹 do 𒌋𒌋𒐎 prikāzāne prěslikom (po Wolfgangu Schulzeu), prilˡagođenīm.

21 *lú Ì. DU_8 pa- a- šú*

lu ˀatû pâšu

vratār zbˡorom

i- pu- uš- ma i- qab- bi

ˀīpuš-ma ˀiqabbi

prozbˡorīvši reče

22 *iz- zak- ka- ra*

ˀizzakara

besˡėđāše

a na GAL- ti AN ˀIŠ- tar

ˀana rabīti ^{d}ˀištar

velˡičājnōj *ištari

23	*i- zi- zi be- el- ti* ˀizizzī bēltī stˡani ˡgospođo	*la ta- na- da- áš- ši* lā tanadaašši nemōj jīh obārat
24	*lu- ul- lik MU- ki lu- šà- an- ni* lullik zikirki lušanni neka te ˡidēm najāvit	*ˀa- na šar- ra- ti AN e⟨reš⟩- ⟨ki⟩- gal* ˀana šarrati ^{d}ˀe⟨reški⟩gal kraļici *gōspi podzemaļskˡōj*
25	*e- ru- um- ma ^{lú} Ì. DU_8* ērum- ma ^{lu} ˀatû otišˡav vratār	*iz- zak- ⟨ka⟩- ra ⟨xxxxx⟩* ˀizakkara ⟨ˀana ˀereškigal⟩ zbˡorāše ⟨*gōspi podzemaļskˡōj*⟩
26	*an- ni- tu me- e a- ḫa- ta- ki i AN iš- tar* ˀannītu mê ˀaḫātaki ^{d}ˀištar ˡeto ti tū sestrē ti *ištarē	*i(?)-x ⟨xxxx⟩* ⟨ˀizzaz ˀina bābi⟩ ⟨pred vrātima čˡekā⟩
27	*m⟨u⟩- kil- tu šá kep- pe- e GAL.MEŠ* m⟨u⟩kiltu ša keppê rabûti što za‿velikō ūže skrbˡī	*da-⟨xxxx⟩* dā⟨liḫat ˀapsî maḫar ^{d}ea šarri⟩ ⟨štono ˡmore būrkā pred *ejōm krāļem⟩
28	*AN ereš ki g⟨a⟩l an- ni- ⟨t⟩a* ^{d}ereški⟨ga⟩l ˀannī⟨t⟩a *gōspa podzemaļskˡā* tō	*i- n⟨a xxxxx⟩* ˀin⟨a šemîša⟩ /čuv i razabrˡav/

29 *ki- ma ni- kiš ^{giš} bi- ⟨n⟩i* *e- ru(?)-⟨xxxxx⟩*

kīma nikis ^{giš}bini ˀēri⟨qū pānūša⟩

kō u tamariskē žˈutnu joj līce

30 *ki- ma šá- pat ku- ni- ni* *iṣ- li- ⟨ma ša- ba- tu- ša⟩*

kīma šapat kunīni ˀiṣli/mā šabātūša/

popūt ˈrūba lopižē pocr̄nėše /joj ˈustne/

31 *mi- na- a lìb- ba- šá ub- la- an- ni* *mi- na- a kab- t ⟨a- xxxxxx⟩*

minā lìbbaša ˀublanni minā kabt⟨a- xxxxxx⟩

što‿joj je sˈrce nagnalo što‿mi ju je ćūd /razpoložila dōći/

32 *an- ni- tu me- e* *it- ti /AN a- nun- na- kī A. MEŠ a- šat- ti/*

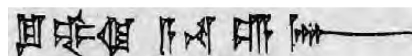
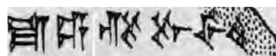
ˀannītu mê ˀitti /^{d}ˀanunnakī mê ˀašatti/

ˈeto vˈidi skˈupa s /*podzˈemnīci ˈvodu piēm/

33 Vrstica prikāzāna za‿oglēd ˈutančine. Vˈidi tumač nˈiže.

𒁹	𒈫	𒐈	𒐉	𒐊	𒐋	𒐌	𒐍	𒐎
mˡėsto	***ˀašru***	kī-	KI			kao	kào	kur mad mat maṭ nad nat lad lat laṭ šad šat šaṭ sad sat gìn kìn kèn
zemļa	***ˀerṣetu***	ma	MA					
kruh	***ˀakālu***	aklī	NÍG NINDA.MEŠ			hrānu	hránu	
voda	***mû***	ak-	A.MEŠ			jˡedēm	jèdēm	
snāga	***dannu***	kal	KAL					
glīna	***ṭīṭu***	ṭīṭa	IM			glīnu	glínu	
mˡėsto	***ˀašru***	kī-	KI			kao	kào	
zemļa	***ˀerṣetu***	ma	MA					
ˡpīvo	***šikaru***	šikari	BI KAŠ.MEŠ			ˡpīvo	pîvo	
voda	***mû***	a-	A.MEŠ			piē/m/	pìjē/m/	
zemļa	***mātu***	šat	KUR					

Brōj	Tumač uz prěslov
𒁹	uslˈičenā rěč
𒈫	akkadskī prěvod
𒐈	čītˈāńe orėčja
𒐉	šumerskī slogoslovi (dometak je MEŠ oznaka ˈza‿množinu, podcˈrtāne su naznˈačnice)
𒐊	klinoslovi tˈiskovnī
𒐋	klinopisnī prěslik
𒐌	glasoslovnī zāpis prěpėva
𒐍	zvukoslovnī zāpis prěpėva
𒐎	17 čitāńˈāh ˈpismena KUR (šumerskīh 29)

𒌍𒐉

34 *lu- -ub –ki a- na eṭlūt- i* | *ša ē- zi- bu- míḫi-⟨re- ti⟩*

lubki ˀana ˀeṭlūti | ša ˀēzibū míḫīrēti

plˈakati mi je ˈmūže | što ostajū bez ļūbˈāh

119 *l- en* KÁ *ú- še- ṣi- ši- ma* — *ut- te- er- ši ṣu- bat bal- ti šá zu- um- ri- šá*

ˀištēn bābu ˀušeṣišima — ˀutterši ši ṣubāt balti šá zumrīšá

kada kroz prvā vrāta prōđe — ˡvrātī joj pojasnī haļētak ńēzin

120 *2- a* KÁ *ú- še- ṣi- ši- ma* — *ut- te- er- ši še- mer* ŠU$_{II}$ *-šá u* GÌR$_{II}$*-šá*

šanâ bābu ˀušeṣišima — ˀutterši šemer qātī-šá ˀu šēpī-šá

kada kroz‿drugā vrāta prōđe — ˡvrātī joj grˡīvne s rukū i nogū ńēnˡīh

121 *3-* KÁ *šá ú- še- ṣi- ši- ma* — *ut- te- er- ši šib- bu* NA$_4$ TU *šá* (MÚRUB- MEŠ) *šá*

šalša bābu ˀušeṣišima — ˀutterši šibbu ˀaban ˀalādi šá qablī-šá

kada kroz‿trećā vrāta prōđe — ˡvrātī joj ˡremēn s kˡamom porodiļskīm o pāsu

122 *4- ú* KÁ *ú- še- ṣi- ši- ma* — *ut- te- er- ši du- di- na- te šá* GABA*- šá*

rebû bābu ˀušeṣišima — ˀutterši dudinate šá irtīšá

kad kroz četvŕtā vrāta prōđe — ˡvrātī joj grudńāke ńēzine s grūdˡīh

123 *5- šú KÁ ú- še- ṣi- ši- ma* *ut- te- er- ši* NA_4 *NUNUZ. MEŠ ŠÁ GÚ- šá*

hamšu bābu ˀušeṣišima ˀutterši $^{na}{}_4$ ˀerimmāti šá kišādī-šá

kada kroz‿pētā vrāta prōđe ˈvrātī joj ogˈrlicu ńēzinu s ˈvrāta

124 *6- šú KÁ ú- še- ṣi- ši- ma* *ut- te- er- ši in- ṣa- ba- te šá* ⟨*GEŠTU*$_{II}$*-šá*⟩

šeššu bābu ˀušeṣišima ˀutterši inṣabate ša ⟨uznī-šá⟩

kada kroz‿šēstā vrāta prōđe ˈvrātī joj nauške s ušijū ⟨ńēnˈīh⟩

125 *7- u KÁ ú- še- ṣi- ši- ma* *ut- te- er- ši a- gu- u ra- ba- a šá* (*SAG.*⟨*DU*⟩*-šá*⟩

sebû bābu ˀušeṣišima ˀutterši ˀagû rabâ šá qaqq⟨adī-šá⟩

kada kroz‿sedmā vrāta prōđe ˈvrātī joj krˈunu vˈeļū ˈna‿glāvu ⟨ńēnˈu⟩

DODATAK

Popis klinoslova

Ovdje donosimo popis svih klinoslova koji se nalaze u knjizi. Ima ih **175**. To je zapravo broj različitih klinoslova. Budući da se mnogi od njih rabe više puta, ukupan je broj pojedinih klinoslovnih zapisa dakako znatno veći. U preglednici se u prvome stupcu navodi broj klinoslova prema Borgerovu popisu, u drugome Borgerov lik klinoslova, u trećem šumerski prijeslov (tj. šumerska riječ koja je »ime« klinoslova), a u četvrtome lik koji se rabi u knjizi (pismenik *Assurbanipal*). Pri tome se oslanjamo na sljedeće izdanje: Rykle Borger, *Mesopotamisches Zeichenlexikon*, zweite, revidierte und aktualisierte Auflage, Ugarit-Verlag, Münster, 2010. (*Alter Orient und Altes Testament*, Bd. 305). Naime njemački je učenjak, rodom Frižanin, Rykle Borger (1929.–2010.), dugogodišnji profesor asiriologije u Göttingenu, sastavio dosad najveći popis klinoslova, koji obuhvaća više od 1000 znakova. To znači da se ovdje rabi otprilike jedna šestina njihova ukupnoga broja.

1		aš	
5		bal	
10		an	
14 (14v)		ba	
15 (15v)		zu	
16 (16v)		su	

22/23		šubur	
24		ka	
64		nag	
65		gu_7	
79		asari	
85		li	

86–88		tu	
89		la	
91		mah	
92		pab	
98		mu	
99		sila$_3$	
109		kad$_3$	
110		na	
111		ru	
112		nu	
113/114		bad	
115		šir	
117		numun	
118		ti	
120–122		maš	
127		ag	
131		kun	
132		hu$_5$	

134		nam	
136		ig	
139		šita$_3$	
141		gi	
142		ri	
142v		–	
143/144		nun	
148/149		kab	
152		muš$_2$	
153		muš$_3$	
153lig		–	
164		en	
176		gu$_2$	
181		si	
184		sag	
221		tag	
222		ka2	
223		ab	

238		um	
242		dub	
248		ta	
252		i	
253/254		gan	
255		tur	
258		ad	
259		zi_2	
260		ia	
261		in	
271		ezen	
297		as	
298		gab	
300		edin	
336		zig	
350		du	
353		anše	
354		tum	

357		iš	
358/359		bi	
362		šim	
379		gag	
380		ni	
381		uš	
385/386		na_4	
437		ir	
464/465		pa	
466		šab	
469		giš	
472		gu_4	
483		mar	
484		kid	
485/486		šid	
490		u_2	
495		e_2	
496		kal	

498		e	
499		dug	
500/501		un	
504		ub	
506		–	
507		gi_4	
511		ra	
514		lu_2	
535		šeš	
540		zag	
541		sar	
545		$muru_2$	
548/549		$aš_2$	
552		ma	
553		gal	
556		mir	
560		a_2	
561		da	
566		ša	
567		šu	
567a		šumin	
570		lul	
571		gišim-mar	
577		–	
578		kur	
579		še	
580		bu	
583		us	
585		muš	
589		te	
590		kar	
591		liš	
596		ud	
598		pi	
598a		geštu-min	
599		$ša_3$	

611		uh$_2$	
614		nunuz	
631–633		hi	
631a		ha$_2$	
635		a’	
636		ah	
641		im	
643		bir	
644		har	
661		u	
663		ugu	
672		ab$_2$	
681		mi	
686		gim	
695		amar	
698		ul	
701b		–	
705		gig	

708		man	
711		eš	
724		igi	
731/732		u$_3$	
736		di	
737		ki	
746		pad	
748		diš	
753		me	
754		meš	
786		tul$_2$	
807		ib	
808–811		ku	
812/813		lu	
815		kin	
825		min	
828		ur	
834		eš$_5$	

836		gin$_2$	
839		a	
851–853		za	
856		ha	
859/860		nig$_2$	
861		ia$_2$	
862		aš$_3$	
863		–	
866		imin	
867		ussu	

869		šu$_2$	
870		en$_2$	
881		sig	
883		munus	
884		zum	
891		gu	
897		egi$_2$	
899		el	
900/901		lum	

Pogovor

U ovoj se knjizi, pod zajedničkim naslovom *Hvalopjev Suncu*, objavljuje pet pjesmotvora iz babilonske klinopisne književnosti, uzajamno posve raznorodnih, usporede li se sa stajališta književne vrste kojoj svaki od njih pripada. Ti su prijevodi s akkadskoga (ili »prijepjevi s akkadskoga«, kako ih prof. László voli zvati) nastali u gotovo pravilnim razmacima od po deset godina (jedino je između *Spjeva o stvaranju svijeta* i *Hvalopjeva Suncu* prošlo četrnaest). Pjesmotvori se u načelu donose u onakvu obliku u kakvu su prvotno bili i objelodanjeni. Ispravljene su samo tiskarske pogrješke, te uklonjeni različiti propusti i omahe. A svega je na nekoliko mjesta prof. László izmijenio i sam prijevod.

Namjera dakle nije bila ujednačivati, nego upravo suprotno: upozoriti na određene razlike koje se mogu zapaziti kako na razini jezika i pravopisa, tako i na razini »poimanja« prevođenja, tj. u shvaćanju samoga prijevoda. Te razlike svjedoče o stanovitu »razvoju«, koji je u određenome smislu usporedan »razvoju« uočljivu i u pojedinim profesorovim jezikoslovnim člancima i raspravama, nastalima u tome dugogodišnjem razdoblju. Budući da bi te razlike mogle čitatelja mjestimice zbuniti, od znatne je važnosti pravodobno ih u potpunosti osvijestiti. Pri tome pozornost valja posebno obratiti na različite sustave kojima se bilježi naglasak, na raznolik zapis jata (štoviše, iznimna je i posve neobična činjenica da je sljednik jata u svakome od pet prijevoda pisan drugačijim načinom), potom na razlike između pravopisa prema izgovornome i prema tvorbenome načelu, te napokon na različite likove pojedinih padeža, koji su postupno, tečajem godina, uvedeni (a zapravo vraćeni) u porabu (poput imeničnoga genitiva množine s dočetnim *-h*, ili »pravoga«, tj. izvornoga instrumentala množine).

Ako bi se htjelo u tome višegodišnjem rasponu označiti razdoblja kada su nastale znatnije promjene, moglo bi se reći da je vjerojatno najveći »skok« u pogledu pristupa prijevodu učinjen između *Pripovijesti o siromahu iz Nippura* i *Spjeva o stvaranju svijeta*. U potonjem je naime jasno uočljiva težnja da se prijevod koliko je god moguće približi izvorniku (među ostalim i nasljedovanjem

akkadskoga pravopisa, pa i načina kojim se zapisuje klinopisni redak, te očuvom broja slogova i naglasnica). Time se pred prevoditelja postavlja teška zadaća da pri prevođenju vodi računa o (doslovno) svim obilježjima izvornika, kako na izraznoj, tako i na sadržajnoj razini, čime pak sam prijevod postaje u stanovitome smislu »zrcalo« ili svojevrstan hrvatski »otisak« izvornika. A takva se težnja može zamijetiti i u trima ostalim pjesmotvorima.

Što se pak tiče jezika i pravopisa, najveći je zahvat, zapravo najveći odmak od književnoga jezika kojim se služimo otprilike posljednjih stotinu i dvadeset godina, učinjen u *Hvalopjevu Suncu*. Prijevodi se preostalih dvaju pjesmotvora, *Trave od srca* i *Silaska Ištarina*, mogu razumjeti kao svojevrsna »dorada« tako uspostavljenoga biranoga, tj. uzornoga sustava hrvatskoga.

Valja napokon pripomenuti i to da popratne prevoditeljeve bilješke kao i tumačenja uz pojedine pjesmotvore nerijetko presežu okvire uobičajenoga »komentara«, postajući tako »pravim« jezikoslovnim raspravama, kojima je određeni pjesmotvor, tj. prijevod poslužio samo kao povod da se iznesu neki (znatno širi i dalekosežniji) jezikoslovni uvidi i spoznaje. To se može pokazati (i nedvojbeno potvrditi) na nizu mjesta, no za ovu je priliku dovoljno spomenuti sljedeća četiri:

1. Preglednica koja se donosi uz *Hvalopjev Suncu* (vidi str. 101), a u kojoj se uspoređuju različiti sustavi bilježenja naglaska, svojevrstan je »ključ« za čitanje ne samo ovdje objavljenih prijevoda nego i ostalih (jezikoslovnih) prinosa [a u takvu se obliku nalazi samo u tome »komentaru« i nigdje drugdje, uzmu li se u obzir i svi ostali (objelodanjeni) znanstveni članci i rasprave prof. Lászlóa]. Tom se preglednicom, kao i raznolikim primjerima kojima se ona tumači, opisuje ujedno povezanost između određenoga sustava kojim se bilježi naglasak, i pojedine jezične razine [fonetičke (»zvukoslovne«), fonološke (»glasoslovne«), mor(fo)fonološke (»smjenoslovne«)] kojoj dotični sustav uistinu pripada.
2. Prikaz nastanka uzajamno nezavisnih pismenih sustava u povijesti čovječanstva pod naslovom *O pismu općenito*, koji se navodi uz *Travu od srca* (vidi str. 127), nije izravno povezan sa samim pjesmotvorom, nego je zapravo svojevrstan uvod u povijest i teoriju pisma kao znakovnoga sustava, i od znatne je, upravo od temeljne važnosti za općejezikoslovna pitanja; štoviše, taj dio (vidi str. 126–131) i pripada jednomu mogućemu uvodu u jezikoslovlje, te je usporedan primjerice poglavlju *Représentation de la langue par l'écriture* u znamenitoj Saussureovoj knjizi *Cours de*

linguistique générale, ili pak poglavlju *Written Records* u jednako glasovitu Bloomfieldovu djelu *Language*.

3. Uzajamne veze i odnosi između šumerskoga i akkadskoga jezika u klinopisnome zapisu, kao i pojmovi šumerskoga prijeslova te akkadskoga prijeslova i prijepisa, koji se opisuju i prikazuju u *Travi od srca* (vidi str. 114–117 te 108) i u *Silasku Ištarinu* (vidi str. 145–154), u velikoj mjeri nadilaze uobičajeno tumačenje uz prijevod te duboko zadiru u same temelje asiriologije.
4. Usporedba hrvatskoga prijevoda i akkadskoga izvornika na različitim jezičnim razinama u *Hvalopjevu Suncu* (vidi str. 96–97), kao i razmatranje pojedinih prijevodnih inačica (»prijevoda« i »prijepjeva«) u *Travi od srca* (vidi str. 106–110) ne služi samo tomu da dodatno razjasni izvorni pjesmotvor, nego samo sobom, pokazujući raznolike hrvatske prijevodne mogućnosti, upozorava istodobno i na ključna pitanja teorije prevođenja.

O tome dakle valja strogo voditi računa želi li tkogod ovim prijevodima pristupiti u okviru – lasićevski rečeno – jedne moguće *lászlóologije*, ili ju štoviše nastoji utemeljiti.

Svi su prijevodi u ovoj knjizi priređeni na istovjetan način: nakon naslova pjesmotvora (ponajprije se donosi »opisni« naslov, a zatim slijede dvije začetnice, na akkadskome i na hrvatskome) te kratkoga podsjetnika na izvorno izdanje gdje je prijevod objavljen, unutar uglatih zagrada redovito se navodi nevelika urednikova bilješka (a i sve se ostale urednikove pripomene donose unutar uglatih zagrada). Prvi se stih svakoga pjesmotvora (a u slučaju *Spjeva o stvaranju svijeta* i prvi stih svake »pločice«, tj. svakoga pjevanja) navodi u izvorniku, i to kako u klinopisu, tako i u latiničnome (akkadskome) prijepisu. Pojedini su pjesmotvori bili izvorno objavljeni u ovim izdanjima:

1. Pripovijest o siromahu iz Nippura / preveo Bulcsú László. // Republika. God. 22 (1966), br. 12 (prosinac) ; str. 509–510.
2. Enûma eliš = (kada se gore...) : spjev o stvaranju svijeta : pohvala Marduku / iz akkadskoga izvornika prenio Bulcsú László. // Književna smotra : časopis za svjetsku književnost. God. 8 (1976), br. 26–27 ; str. 5–20.
3. Mušnammir gimillu = (Lˈučāru cijelosti...) : hvalopjˈev Sˈūncu / iz akkˈadskōga pohrvātio Bulcsú László. // Croatian »Indias« = Hrvatske »In-

dije« ; Most = The bridge : a journal of Croatian literature. (1990), br. 4 ; str. 39–62.

4. László, Bulcsú. Šammu ša libbi = Trāva od‿srca. // Trava od srca : hrvatske Indije II. / [urednici Ekrem Čaušević (turkologija) , Zdravka Matišić (indologija) , Branko Merlin (sinologija) , Muhamed Ždralović (arabistika) ; urednik gost Marko Tadić (grafijski sustavi)]. Zagreb : Sekcija za orijentalistiku Hrvatskoga filološkog društva ; Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2000. Str. 7–51. [Bibliotheca orientalica. Niz Prinosi ; knj. 2.]

5. László, Bulcsú. Silazak Ištarin. // Hrvatske Indije 3 / [glavna urednica Zdravka Matišić ; urednički savjet Azra Abadžić Navaey (iranistika), Ivan Andrijanić (indologija), Zorana Baković (sinologija), Ekrem Čaušević (turkologija), Vladimir Devidé (niponistika), Goran Kardaš (indologija), Bulcsú László (semitistika), Tatjana Paić-Vukić (arabistika), Mario Rebac (sinologija) ; gost urednik Vanja Štefanec (grafijski sustavi)]. Zagreb : Odjel za orijentalistiku Hrvatskoga filološkog društva, 2012. Str. 7–22. [Bibliotheca orientalica. Niz Prinosi ; knj. 8.]

Bojan Marotti

Sadržaj

Bibliotheca orientalica

Dosad objavljeno:

Niz: Prinosi

1. Karmen Bašić, *Putnici u Indiju iz naših krajeva*, 1999.
2. *Trava od srca. Hrvatske Indije 2*, 2000.
3. Mate Križman i Zdravka Matišić, *Indije i Tibet Nikole Ratkaja*, 2002.
4. Karmen Bašić, *Krajolici, ljudi, predanosti*, 2006.
5. Theo Damsteegt (ur.), *Voices from South Asia*, 2006.
6. Wu Xiaoming, *Filozofija i Zheuxue*, 2006.
7. Zdravka Matišić, *Radost, strah, predanost. Prilozi za biografiju Ivana Filipa Vesdina – Paulina a Sancto Bartholomaeo / Joy, fear, dedication. Contribution to the biography of Ivan Filip Vesdim – Paulinus a Sancto Bartholomaeo*, 2007.
8. Zdravka Matišić (ur.), *Hrvatske Indije 3*, 2012. (CD izdanje 2010.)
9. Branko Merlin, *Nedosanjana Kina I*, 2012.

Niz: Prijevodi

1. Ai Qing, *Ribnjak u zimu* (prev. Branko Merlin), 2002.
2. *Oboljeli konj* (prev. klasične kineske poezije Zdravko Malić), 2002.

Niz: Priručnici

1. Veljko Kajtazi, *Romano–kroacijako thaj Kroacijako–romano alavari / Romsko–hrvatski i hrvatsko–romski rječnik*, 2008.

Odjel za orijentalistiku Hrvatskoga filološkog društva

Hvalopjˈev Sˈūncu
Akkadski pjesmotvori u hrvatski pretočeni
i komentarima popraćeni po
Bulcsúu Lászlóu

Za nakladnika
Ivana Vidović Bolt

Korektura
Bojan Marotti

Likovna oprema
Miro Zubac

Grafička priprema
ArTresor naklada, Zagreb

Tisak
Tiskara Crograf, Jablanovec
Tiskanje dovršeno u prosincu 2012.

ISBN 978-953-296-042-6

Objavljivanje knjige novčano su pomogli:
Ministarstvo kulture Republike Hrvatske
VIP-DATA d. o. o.
IM&C d. o. o.